

T.C
GAZİ EĞİTİM FAKÜLTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ARAP DİLİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

YABANCI DİL OLARAK ARAPÇA ÖĞRETİMİNDE
BİLGİSAYAR KULLANIMI

DOKTORA TEZİ

HAZIRLAYAN
Zaki ABOUELNASR

TEZ DANIŞMANI:
Prof. Dr. Azmi YÜKSEL

Ankara 2007

Zaki ABOUELNASR'ın **YABANCI DİL OLARAK ARAPÇA ÖĞRETİMİNDE BİLGİSAYAR KULLANIMI** başlıklı tezitarihinde, jürimiz tarafından Arap Dili Eğitimi Bilim Dalında Doktora Tezi Kabul edilmiştir.

<u>Adı Soyadı</u>	<u>İmza</u>
Üye (tez Danışmanı):	
Üye :	
Üye :	
Üye :	
Üye :	

ÖZET

Giriş, üç bölüm ve sonuçtan oluşan bu çalışmada Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretiminde Bilgisayar Kullanımı ele alınmıştır.

Giriş bölümünde araştırmanın amacı ve önemi, problem cümlesi, kapsam ve sınırlılıkları ile araştırmanın yöntemi açıklanmıştır.

Birinci bölümde, yabancı dil öğretiminde bilgisayar destekli öğretimin tarihi gelişimi incelenmiştir. Bu bağlamda, Bilgisayarın Tarihi Gelişimi, Yabancı Dil Öğretiminde Teknolojiden Yararlanma, Eğitim Teknolojisinin Bazı Tanımları, Yabancı Dil Eğitiminin Genel İlkeleri, Bilgisayar Destekli Arapça Eğitimi Nedir? Bilgisayar Destekli Arapça Eğitiminin Amaçları, Bilgisayar Destekli Arapça Eğitimine Sağlayacağı Yararlar gibi konular incelenmiştir.

İkinci bölümde bazı dünya ülkelerinde bilgisayar destekli dil öğretimi uygulamalarına yer verilmiş ve bilgisayar kullanımına yönelik dikkat edilmesi gereken noktalara değinilmiştir.

Üçüncü bölüm, bilgisayarın yabancı dil olarak Arapça öğretiminde kullanımına ayrılmıştır. Bu bağlamda bilgisayar destekli Arapça temel becerilerin geliştirilmesi ve uygulamalarına yer verilmiştir. Bu bölümün ardından bilgisayar destekli Arapça öğretimine yönelik uygulanan 3 anket yer almaktadır ve akabinde bu anketlerin değerlendirilmesi yapılmıştır. Daha sonra çalışmamızın özeti, bu çalışmadan çıkan sonuç ve konuyla ilgili önerilerimiz açıklanmıştır

ABSTRACT

This study consisting of introduction, three chapters and a conclusion takes Using Computers in Teaching Arabic as a Foreign Language into consideration.

In the introduction part of this research the aim, importance, scope and limitations as well as the methods of the research has been discussed.

In the first chapter the historical development process of the computer supported foreign language teaching has been presented. Within this scope, the study has been conducted under headings such as; Historical Development of Computers, Benefitting from Technology in Teaching a Foreign Language, Some Definitions of Educational Technology, Main Principles of Teaching a Foreign Language, What Teaching Arabic with the Support of the Computers is, the Aims of Computer Supported Arabic Teaching and the Benefits it will have in Teaching Arabic.

The second chapter gives a place to computer supported teaching in some countries, as well the points to be taken into importance in using computers.

The third chapter has been dedicated to using computers in Teaching Arabic as a Foreign Language and within this scope developing the main skills in computer supported Arabic teaching and its applications have been discussed. After this chapter, three applied questionnaires about computer supported Arabic teaching have been presented as well as their evaluations.

Lastly a summary of this research, results and suggestions have been discussed.

ÖN SÖZ

Önemi her geçen gün artan yabancı dile ilişkin eğitim programlarının hazırlanıp geliştirilmesi için öncelikle öğretim yöntemlerinin zenginleştirilmesine ve bu yöntemlerin uygulamadaki etkililiğini inceleyen araştırmalara ihtiyaç vardır. Gelişen teknolojik koşulların bir ürünü olan bilgisayarların, yabancı dil eğitiminde kullanılması da çağdaş öğretim yöntemlerinden biridir.

Geleneksel öğretme-öğrenme ortamları, kalabalık sınıflar zaman ve mekân sınırlılığı öğrencilerin öğrenme sürecine etkin katılımını olumsuz yönde etkilemektedir. Bunun sonucu olarak, etkili öğrenmenin şartlarından olan bireyselleştirilmiş öğrenme gerçekleşmemektedir. Öğretimi bireyselleştirmek için birtakım kimseler tarafından çeşitli yöntemler öne sürülmüş, bunlardan bir kısmı kabul görürken, bir kısmı da reddedilmiştir. Öğretimi bireyselleştirme çabaları sonucunda ulaşılan sistemlerden birisi de, bireyselleştirilmiş bir öğretim sistemi olan programlı eğitim üzerine geliştirilen bilgisayar destekli eğitimidir. Bilgisayar, yapısında bulunan özelliklerinden dolayı, hem öğretmene ve öğrenciye yarar sağlamakta, hem de eğitimi kolaylaştırarak zevkli hale getirmektedir. Öğrenciler, bilgisayar destekli eğitim ortamında geleneksel sınıf ortamından çok daha fazla aktif olmakta ve bireyselleştirilmiş öğretim imkânlarından faydalanmaktadırlar. Bilgisayarla öğretme-öğrenme etkinlikleri sayesinde öğrenciler öğrendikleri konuları pekiştirebilmekte ve bunu gerçekleştirirken de kendi hızlarında ilerleyebilmektedirler.

Günümüzde çeşitli disiplinlerin öğretiminde kullanılan bilgisayarların, yabancı dilde dilbilgisi, sesler, sözcük, okuma, konuşma, yazma ve diğer dil becerilerinin öğretiminde kullanılmasını ele alan bu araştırma, Arapçanın daha verimli bir şekilde öğrenilmesini sağlamak yolunda atılmış bir adımdır.

Bu çalışmamızda yardımlarını esirgemeyen değerli danışmanım Prof. Dr. Azmi Yüksel'e teşekkürü borç bilirim. Ayrıca çalışmama katkılarından dolayı Prof. Dr. Emrullah İşler, Doç. Dr. Ahmet Mahiroğlu, Doç. Dr. Musa Yıldız, Yard. Doç. Dr. İbrahim Özay ve Yard. Doç. Dr. Bekir Buluç'a da teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	i
ABSTRACT	iii
ÖN SÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALAR	x
GİRİŞ.....	1
0.1. Araştırmanın Önemi.....	1
0.2. Araştırmanın Amacı.....	1
0.3. Problem Cümlesi	2
0.4. Araştırmanın Yöntemi.....	2

1. BÖLÜM

YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE BİLGİSAYAR DESTEKLİ ÖĞRETİMİN TARİHİ GELİŞİMİ

1.1. Bilgisayar Nedir?	3
1.2. Bilgisayar Tipleri	4
1.3. Bilgisayarın Tarihi Gelişimi	4
1.4. Yabancı Dil Öğretiminde Teknolojiden Yararlanma	8
1.5. Eğitim Teknolojisinin Bazı Tanımları	8
1.6. Eğitim Teknolojisinin Yararları.....	10
1.7. Bilgisayar Destekli Eğitim.....	11
1.8. Bilgisayar Destekli Dil Öğretiminin Amaçları	12
1.9. Bilgisayar Destekli Dil Öğretiminin Sağladığı Yararlar	13
1.10. Bilgisayar Destekli Dil Öğretiminin Dezavantajları.....	15
1.11. Yabancı Dil Öğretiminde Bilgisayar Kullanım Alanları	16
1.12. İnternet Aracılığıyla Dil Öğretimi	18
1.13. İnternet Destekli Yabancı Dil Öğretim Kavramı.....	19
1.14. Bilgisayar Destekli Dil Gelişimi ve Okuryazarlığa Olan Etkisi	20

1.15. Bilgisayar Destekli Dil Öğretiminde Öğretmenin Rolü	21
1.16. Yabancı Dil Öğretimi	26
1.17. Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Ders Araçları	28
1.17.1. Tahta Tebeşir, Kalem	28
1.17.2. Dilbilgisi ve Alıştırma Kitapları, Sözcükler	28
1.17.3. Ses Cihazları ve Teypler, Kaset ve Ses Diskleri(İşitsel Araçlar)	29
1.17.4. Film, Video ve Televizyon (Görsel-İşitsel Araçlar)	30
1.17.5. Projektör ve Diaprojektörler	31
1.17.6. Resimler.	31
1.18. Programlı Öğretim	32
1.18.1. Küçük Adımlar İlkesi	32
1.18.2. Öğrenmeye Etkin Katılım İlkesi	32
1.18.3. Başarı İlkesi.....	33
1.18.4. Anında Düzeltme İlkesi.....	33
1.18.5. Bireysel Hıza Göre İlerleme İlkesi.....	33
1.19. Bilgisayar Destekli Eğitime Genel Bir Bakış	35
1.20. Yabancı Dil Eğitiminin Genel İlkeleri.....	36
1.20.1. Bilgisayar Destekli Arapça Eğitimi Nedir?.....	36
1.20.2. Bilgisayar Destekli Öğreniminin Amaçları.....	37
1.20.3. Bilgisayar Destekli Arapça Eğitiminin Sağlayacağı Yararlar	37
1.20.3.1. Her Öğrenci Kendi Hızında Öğrenir	38
1.20.3.2. Öğretmene Yardımcıdır	38
1.20.3.3. Esnektir	38
1.20.3.4. Tepki Hızı Yüksek, Öğrenme Hızlanır	38
1.20.3.5. Öğrenciye Tekrar İmkânı Sağlar	39
1.20.3.6. Güvenlidir	39

2. BÖLÜM

**BAZI DÜNYA ÜLKELERİNDE BİLGİSAYAR DESTEKLİ ÖĞRETİM
UYGULAMALARI**

2.1. ABD'de Bilgisayar Destekli Öğretim Uygulamaları	0
2.2. Japonya'da Bilgisayar Destekli Öğretim Uygulamaları.....	1
2.3. Rusya'da Bilgisayar Destekli Öğretim Uygulamaları	2
2.4. Mısır'da Bilgisayar Destekli Öğretim Uygulamaları	2
2.5. Ürdün'de Bilgisayar Destekli Öğretim Uygulamaları	3
2.6. Avrupa Ülkelerinde Bilgisayar Destekli Öğretim Uygulamaları	3
2.6.1. İngiltere'de Bilgisayar Destekli Öğretim Uygulamaları	4
2.6.2. Fransa'da Bilgisayar Destekli Öğretim Uygulamaları	4
2.6.3. Hollanda'da Bilgisayar Destekli Öğretim Uygulamaları	5
2.6.4. İspanya'da Bilgisayar Destekli Öğretim Uygulamaları	6
2.6.5. İsviçre'de Bilgisayar Destekli Öğretim Uygulamaları.....	6
2.7. Türkiye'de Bilgisayar Destekli Öğretim Uygulamaları	7
2.7.1. Tarihçe	7
2.7.2. Türkiye' de Bilgisayar Destekli Öğretim Projesinin Uygulanmasında Öncelikler	9

2.7.3. Müfredat Programları	0
2.7.4. Öğretmenlerin Eğitimi	1
2.8. Bilgisayarlar ve Öğrencilerin Sağlığı	3
2.8.1. Görme Bozuklukları	4
2.8.2. Duruş ve İskelet Sorunları	5
2.8.3. Radyasyonun Zararları	6
2.9. Bilgisayar Kullanan Öğrencilerin Dikkat Etmesi Gereken Noktalar ve Bilgisayar Kullanımının Olumsuz Yönleri	7
2.10. Yabancı Dil Öğretiminde Bilgisayar ve Beyin İlişkisi	8
2.11. Bilgisayar Destekli Yabancı Dil Öğretiminde Başlama Yaşı	9

3. BÖLÜM

YABANCI DİL OLARAK ARAPÇA ÖĞRETİMİNDE BİLGİSAYAR KULLANIMI

3.1. Arapça Öğretiminde Bilgisayar Teknolojisinin Kullanımı	62
3.2. Bilgisayarın Destekli Ders Yazılımı Nasıl Olmalıdır?	63
3.3. Bilgisayar Destekli Yabancı Dil Öğretimi Yazılımlarında Öğrenci İle Etkileşim Sağlama Yöntemleri	65
3.4. Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretiminde Ders Yazılımı Geliştirme Aşamaları	65
3.5. Bilgisayar Destekli Arapça Temel Becerilerin Geliştirilmesi ve Uygulamaları	66
3.5.1. Bilgisayar Destekli Dilbilgisi Öğretimi ve Dilbilgisi-	66

Çeviri Yöntemi	
3.5.1.1. Bilgisayar Destekli Dilbilgisi Öğretim Alanında Yapılan Araştırmalar	71
3.5.2. Bilgisayar Destekli Ses Bilgisi Öğretimi.....	74
3.5.3. Bilgisayar Destekli Kelime Bilgisi Öğretimi.....	77
3.5.4. Bilgisayar Destekli Kelime Öğretim Aşamaları.....	78
3.5.5. Eşanlamlı Kelimeler	79
3.5.6. Zıtanlamlı Kelimeler	80
3.5.7. Çokanlamlı Kelimeler	81
3.5.8. Farklı Kelimeyi Bulma	83
3.6. Bilgisayar Destekli Konuşma Öğretimi.....	84
3.6.1. Konuşma Becerisi ve Önemi	84
3.6.2. Bilgisayar Destekli Arapça Öğretiminde Konuşma Becerisini Geliştirme Yolları	86
3.6.3. Konuşma Becerisi İletişimine Yönelik Etkili Faktörler	88
3.6.4. Konuşma Becerisinin Geliştirilmesi İle İlgili Olarak Karşılaşılan Sorunlar	89
3.6.5. Konuşma Becerisinin Geliştirilmesinde Kullanılan Yöntemler.....	91
3.7. Okuma Öğretiminde Bilgisayar Kullanımı	99
3.7.1. Okuma Öğretim Yöntemleri.....	99
3.7.2. Okuma Amaçları.....	100
3.7.3. Sesli Okuma Etkinlikleri	101
3.7.4. Sessiz Okuma Etkinlikleri	101
3.7.5. Okuma Öncesi Etkinlikler	102
3.7.6. Okuma Sırasındaki Etkinlikler	102
3.7.7. Okuma Sonrası Etkinlikler	102
3.8. Yazma Öğretiminde Bilgisayar Kullanımı	109
3.8.1. Konrollü Yazma	111
3.8.1.1. Sıralama	111
3.8.1.2. Yer Değiştirme	111

3.8.1.3. Dönüştürme	111
3.8.1.4. Verilen Örneğe Uygun Yazma Çalışmaları	112
3.8.1.5. Soru-Cevap İle Paragraf Oluşturma	113
3.8.1.6. Tamamlama	113
3.8.2. GÜDÜMLÜ Yazma.....	114
3.8.2.1. Dikte	114
3.8.2.2. Özet Çıkarama	115
3.8.2.3. Not Alma	115
3.8.3. Serbest Yazma	115
3.8.3.1. Kompozisyon	115
3.8.3.2. Mektup Yazma	117
3.8.3.3. Edebî Yazılar Yazma	117
3.8.3.4. Resmi Yazılar Yazma	118
3.8.4. Bilgisayar Ortamında Resimlerle Çalışma	123
3.9. Bilgisayar Destekli Arapça İlk Okuma Yazma Basamakları	123
3.9.1. Hazırlık Dönemi	123
3.9.1.1. Hazırlık Dönemi Örnek Uygulamaları	123
3.9.2. Cümle Verme Dönemi.....	123
3.9.2.1. Cümle Verme Dönemi Örnek Uygulamaları	124
3.9.3. Cümle Çözümleme Dönemi	124
3.9.3.1. Kelime Tanıma Dönemi ile İlgili Uygulamalar	124
3.9.4. Kelime Çözümleme (Hece Tanıma) Dönemi	125
3.9.5. Harf Tanıma Dönemi.....	125
3.9.6. Serbest Okuma Yazma Dönemi	126
Sonuç	128
Ek1:	131
3.10. Bilgisayar Destekli Arapça Öğretimine Yönelik Uygulama Çalışma Sonuçları	131
3.11. Anketlerin Değerlendirilmesi	153
Ek 2: Öğrencilere Uygulama Sırasında Çekilmiş Fotoğraflar.....	155

Kaynakça	162
----------------	-----

KISALTMALAR

CD	: Compact Disk
diğ.	: diğerleri
BDE	: Bilgisayar Destekli Eğitim
BDÖ	: Bilgisayar Destekli Öğretim
vb.	: ve benzeri
AR-GE	: Araştırma Geliştirme
TÜBİTAK	: Türk Bilimsel ve Teknik Araştırmalar Kurumu
M.E.B.	: Milli Eğitim Bakanlığı
RAM	: Random Access Memory (Rastgele Erişimli Bellek)
INTERNET	: International Network

GİRİŞ

0.1. Araştırmanın Önemi:

İnsan eğitimi, toplumların yaşam kalitesini artırıcı bir unsurdur. Bu anlamda eğitim sisteminden beklenenin, toplumda belirli bir rolü toplumsal faaliyetlerin gerektirdiği şekilde üstlenebilecek insanları yetiştirmek olduğu söylenebilir. Arapça eğitimindeki mevcut sorunların geleneksel yaklaşımlarla çözülemeyeceği pek çok eğitimcinin ortak görüşüdür. Yapılması gereken, kaliteyi düşürmeden öğrenci başına düşen öğretmen sayısını artırmanın bir yolunu bulmaktır. Bunun en iyi yolu öğrenme ortamında öğrencilere problem çözme, yaratıcılık ve kritik düşünme becerilerinin kazandırılmasında etkin bir rol oynayan bilgisayarlara yer verilmesidir.

Bilgisayar Destekli Arapça Öğretiminde bilgisayar teknolojisi, öncelikle bilgisayarların eğitimde kullanılmaya başlanmasıyla ortaya çıkan yazılım ihtiyacını gidermek; bilgisayarların Arapça eğitiminde bir amaç değil, bir araç olduğunu anlatmak ve Arapça dersinin bilgisayar ortamına nasıl aktarılabilceğini uygulamalı olarak göstermek; öğrencilere oyunlarla Arapçayı sevdirmek, derslerde öğrendikleri bilgileri pekiştirmek ve eğlenirken öğrenmelerini sağlamak; öğretmenlere derslerinde kullanabilecekleri yardımcı materyal sunmak ve son olarak da öğrencilerimizin kendi kendine öğrenme becerilerini geliştirmek amacıyla hazırlanacaktır.

0.2. Araştırmanın Amacı:

Araştırmanın genel amacı; Arapça öğretiminde; **okuma, konuşma, yazma ve anlama** becerilerinin kazandırılmasında, öğretimin bilgisayar destekli ya da geleneksel yöntemle yapılmasının öğrenci başarısı üzerinde bir etkisinin olup olmadığını belirlemektir.

Belirlenen genel amaca ulaşabilmek için aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

Arapça öğretiminde bilgisayar destekli öğretimin yeri nedir?

Bilgisayar destekli öğretim ile öğrencilere gerekli ve yeterli bilgi, alışkanlık ve davranış kazandırılabilir mi?

Bilgisayar destekli Arapça öğretimi öğrencinin motivasyonunu artırıyor mu?

Geleneksel yöntemle kıyaslandığında bilgisayar destekli öğretim uygulaması yeterince başarılı mıdır?

Arapça öğretiminde, geleneksel öğretim yöntemleri ile bilgisayar destekli öğretim yöntemi arasında öğrencinin başarısı açısından belirgin bir fark var mıdır?

0.3. Problem Cümlesi:

Arap Dilinin; okuma, anlama, konuşma ve yazma becerilerinin kazandırılmasında öğretimin bilgisayar destekli ya da geleneksel yöntemlerle yapılıyor olması öğrencilerin başarılarını nasıl etkilemektedir?

0.4. Araştırmanın Yöntemi:

Araştırmanın teorik kısmı için kütüphaneler ve internette literatür taraması yapılmıştır. Uygulama bölümünde ADAM (Ankara Düşünce ve Araştırma Merkezi), Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı birinci ve ikinci sınıfı için düzenlenmiş olan, bilgisayar destekli Arapça öğretimi uygulamasına katılan 39 öğrenciye yapılan Arapça öğretiminde bilgisayar teknolojisi kullanılmasıyla ilgili anket değerlendirilmiştir.

1. BÖLÜM

YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE BİLGİSAYAR DESTEKLİ ÖĞRETİMİN TARİHİ GELİŞİMİ

1.1. Bilgisayar Nedir?

Yirmi yılı aşkın bir zamandan beri birçok kişi, bilgisayarın eğitim-öğretime büyük imkânlar sağladığını anladı. Bilgisayar tekniği ve bilgi teknolojisindeki korkunç gelişmelerden dolayı insanoğlunun gelişme ve ilerleme yolundaki bir çok isteği hatta daha fazlasını gerçekleştirdi. Bu bölümde, özellikle yabancı dil öğretiminde olmak üzere, eğitim alanında bilgisayarın sunacağı bazı imkânları ve bilgisayarın tanımını işleyeceğiz.

Bilgisayar; belleğine depolanmış bilgilere göre veya birimlerinden aldığı veriler üzerinde matematiksel ve mantıksal işlemleri yapabilen, yaptığı işlem sonuçlarını ve verileri daha sonraki kullanım için saklayabilen, en karmaşık hesaplamaları bile doğru şekilde yapabilen elektronik bir cihazdır (Duman, 1988, 3).

Akkoyunlu'nun (1966:15) belirttiği gib, bilgisayarlar insanların yapabilecekleri işlerin bir bölümünü insanlardan daha çabuk ve güvenilir bir biçimde yapabilen araçlardır, fakat işlerin nasıl yapılacağının insanlar tarafından tanımlandığı da unutulmamalıdır.

Bilgisayar, geleneksel sınıf içi öğretimde kontrol edilemeyen ve insanın öğrenmesine etki eden birçok değişkeni kontrol etme imkânı sağlamasından dolayı mükemmel bir öğretim ve öğrenme aracıdır (Yalın, 1996: 11).

Yöntem ve mükemmellik bakımından gelişmiş bir teknoloji olarak kabul edilen bilgisayar, eğitim program ve konularını öğretmek ve öğrenmek için mükemmel bir âlet sayılmaktadır. Bu yöntem, iletişim, bilgi teknolojisi ve bilgisayar cihazlarının gelişmesiyle büyük bir ilerleme sağladı. Bilgisayar destekli eğitim,

eğitim ve ğretim üzerinde büyük etkisi olan bir olgu hline geldi. Bu yüzden aşağıdaki bölümde bilgisayar tiplerinin anlatıldığı kısmı iyi bilmemiz gerekir.

1.2. Bilgisayar Tipleri

Günümüzde bilgisayar üç tip olarak tanımlanmaktadır. Bunlar analogik (mekanik), sayısal ve hibrid (melez) bilgisayardır. Analogik bilgisayar kavramı, yakın zamana kadar bürolarda rastlanabilen fakat tedavülden kalkmış olan mekanik hesap makineleri ve bazı tekstil makineleri için kullanılmaktadır. Sayısal bilgisayar kavramı ise mekanik veya analogik prensiplerle değil de sayısal bir mantıkla işlem yapabilen makinelere, hibrid bilgisayar ise hem mekanik, hem de sayısal mantıkla çalışan cihazlara karşılık gelmektedir. Söz konusu sınıflandırmada temel alınan kıstas, cihazın transistörlü, yongalı veya mekanik dişlilerle çalışmasıdır. Her ne kadar basit ölçüm cihazları ve cetveller analogik bilgisayar sınıfında değerlendirilse de, günümüzdeki (elektronik) bilgisayar cihazlarının tarihçesini yüzyılın ortalarına doğru keşfedilen transistöre dayandırmak yanlış olmayacaktır. Transistörün keşfi elektronik devrimin başlangıcı olmuştur. Özellikle 70’li yıllarda geliştirilen ve radyo, teyp, tv. vb. cihazların üretimine ve geliştirilmesine baş döndürücü bir hız veren entegreler ve daha sonra yongalar (micro chips) ne kadar ileri teknoloji ürünü gibi görünseler de aslında hepsi basit transistör mantığına göre çalışmaktadırlar (Aliyaz, ts :4)

1.3. Bilgisayarın Tarihi Gelişimi

Tarih boyunca elle yapılan matematiksel işlemlerin mekanik bir düzenekle gerçekleştirilmesi için sürekli bir çaba gösterilmiş, bu amaçla ilk çağlarda in’de abaküs adı verilen boncuklu işlem tahtası kullanılmaya başlanmıştır. İşlem tahtaları bugün halen kullanılmaktadır (Mutlu, 1990:13). Daha sonra ilk basit hesap makinesi 1642 yılında Fransız Blais Pascal tarafından bulunmuştur (Duman, 1988:8). 19. yüzyıl İngiliz kaşiflerinden Charles Babbage (1792–1871) dişli çarklar (yani mekanik) aracılığıyla aritmetik fonksiyonların ifade edilebileceği toplama, çıkarma, çarpma ve bölme yapabileceği yolundaki keşfiyle ilk gerçek hesap makinesini icat etmiştir (Ertürk, 2005:5). 1890 yılında Herman Hollerith, delikli kartla çalışan ilk hesap makinesini geliştirmiştir (Yıldız, 2001, 1–2). Hollerith, bu makineyi 1890

nüfus sayımı sonuçlarını tesbit için kullanmıştır. Böylece 10 yıldan fazla süreceği tahmin edilen tasnif işi 2.5 yılda bitirilmiştir (Taşbaşı ve Altınbaşak, 1997:12).

Bu gelişmelere ek olarak, ikinci dünya savaşı bilgisayar yapımıyla ilgili araştırmaların hızlanmasına neden olmuş ve Harward Üniversitesinden Howard Aitken, MARK-1 adını verdiği bilgisayarı yapmıştır (Işığışık, 1997: 7).

Genel maksatlı, ilk sayısal bilgisayar ENIAC'la başlamıştır. Binlerce vakum tüpüne sahip büyük bir makine olan ve çok büyük miktarda elektrik gücü tüketen ENIAC, ikinci dünya savaşı esnasında Pennsylvania Üniversitesinde geliştirilmiş ve 1945'te kullanılmaya başlanılmıştır (Merril, 1992: 56).

1950'lerin başında ticari amaçla kullanılabilen ve seri üretimi yapılan bilgisayar UNIVACI olmuştur (Yıldız, 2001:1-3).

Bu tarihlerden günümüze kadarki gelişme genellikle kuşaklara ayrılarak incelenir (Taşbaşı ve Altınbaşak, 1997: 12-14).

a.Birinci Kuşak Bilgisayarlar (1950-1958): bu bilgisayarlarla veri toplama işlemi vakum tüpler kullanılarak sağlanmıştır. Vakum tüplerinin çevreye çok ısı yayıp, fazla enerji harcaması oldukça büyük sorunlar yaratıyordu. Bu dönemin en önemli bilgisayarı olan UNIVAC-1, 1900 adet vakum tüpü içeriyordu. Makinenin çalışması esnasında Philadelphia eyaletinin ışıklarının söndükleştiği söylenir.

b. İkinci Kuşak Bilgisayarlar (1959-1964): İkinci kuşak bilgisayarlarda vakum tüpler yerine transistörler kullanılmıştır. Transistörlerin küçük boyutlu ve hızlı olmaları işlem performansını ve depolama kapasitesini arttırmıştır. İkinci kuşak bilgisayarların en önemli özelliği, programlamaya getirdikleri yeni imkânlar olmuştur. Önceden bilgisayarda yapılan her şey makinenin yapısına bağımlı iken, ikinci kuşak bilgisayarlarla birlikte soruna yönelik kavramsal programlama dilleri ortaya çıktı.

c.Üçüncü Kuşak Bilgisayarlar (1965-1970): Bu bilgisayarlarda entegre devreler kullanılmaya başlanmıştır. Depolama kapasitesi ve işlem yeteneği artmıştır.

Bir bilgisayarın telefon hatları yardımıyla diğer bilgisayarlar ile haberleşme imkânı sağlamış, monitörlerden işlem sonuçlarını görebilmek mümkün olmuş, sınırlı miktarda ses verileri ile işlemler yapılmıştır. Depolanabilen karakter sayısı milyonlara ulaşmıştır. Bu kuşak bilgisayarlarda çok sayıda programla çalışmak mümkün olmuştur.

d. Dördüncü Kuşak Bilgisayarlar: 1970'lerin başında merkezi işlem biriminin birkaç tümleşik devre yerine bir tek chipte toplanması, bu kuşağın başlamasına neden oldu. Hız ve depolama kapasitesi kat kat arttı. Bu artışa paralel olarak yepyeni uygulama alanları ortaya çıktı. Paket programların yaygınlaşması, programlama dillerinin daha kullanışlı ve ayrıntılı hale gelmesi gibi yazılımdaki gelişmeler dikkati çekti. Ancak bugüne dek uzanan bu son dönemin en büyük farkı, artık bilgisayarın evlere girmesidir. Kişisel bilgisayarların gündelik hayata girmesi artık hemen herkesin bilgisayar kullanabilmesi sonucunu doğurdu.

e. Beşinci Kuşak Bilgisayarlar: Günümüzde beşinci kuşak bilgisayarlardan söz edilebileceği ileri sürülüyorsa da, bu kuşağa ait bilgisayar bulunmamaktadır. 1980'lerin başında Japonların başlattığı bu kuşak bilgisayarlar var olan teknolojilerin bir arada kullanımı ile insan zekâsının yaptığı işleri yapabilecek bilgisayar (YAPAY ZEKÂ) yapma yönündedir. Donanım alanında henüz bu iddiayı doğrulayacak ölçüde büyük değişiklikler görülmemiştir.

Dünyada ilk analog bilgisayar 1931 yılında Vanner Bush tarafından yapılırken, ilk genel amaçlı bilgisayar 1944 yılında Harward Üniversitesi'nde bir fizikçi olan Haward G. Aiken tarafından, International Business Machiness (IBM) desteğiyle MARK-1 adı ile gerçekleştirilmiştir. Saniyede 10 işlem gibi o zaman için olağanüstü bir hıza sahipti. MARK-1'in tamamen elektronik tipi (lambalı) olan ve 150 metre karelik bir alana sığabilen, 18500 vakum tüpüne sahip, 130 KW güce ihtiyaç duyan ENIVAC geliştirilmiştir. Bu bilgisayar ile elektronik bilgisayarlara geçiş başlamış ve mekanik donanım yerini elektronik devrelere bırakmıştır.

1950’li yılların başlarında lambalı türden çok sayıda ticari amaçlı bilgisayar yapılmıştır. Bunlara örnek olarak UNIVAC-1 ve IBM-650 verilebilir. Manyetik bant tipinde giriş-çıkış birimlerine sahip bu bilgisayarlar, yazıcıya da sahipti. Bu bilgisayarı 1950’li yılların sonu ve 1960’li yılların başlarında transistörlü, 1960’li yılların ortası ile 1970’li yılların başına kadar entegre devreli bilgisayarlar izlemiştir.

1970’li yıllarında çok yoğun tümleşik devrelerin kullanılmaya başlanmasıyla, geniş bellekli ve hızlı bilgisayar üretiminin yanında, güçlü işletim sistemleri ve programlama dilleri ortaya çıkmıştır.

Teknolojik gelişmelere bağlı olarak bilgisayarlar 4 kuşakta toplanabilirler: Birinci Kuşak Bilgisayarlar (1950-1960, lambalı), İkinci Kuşak bilgisayarlar (1960-1968, transistörlü), Üçüncü Kuşak bilgisayarlar (1968-1972, tümleşik devreli), Dördüncü Kuşak bilgisayarlar (1973, çok yoğun tümleşik devreli) (Altun, 1997; Korkmaz: 1992).

Bilgisayarların eğitim kurumlarında kullanılmaya başlaması ise 1960’li yılların başlarına rastlar. O zamana kadar bilgisayarlar, özellikle ABD’deki Stanford ve Illinois gibi büyük üniversitelerde ya da kamu kuruluşlarında idari amaçlarla kullanılmaktaydı. 1958–1959 yıllarında BASIC diye adlandırılan ve daha sonraları özellikle eğitimde çok kullanılan programlama dili geliştirildi.

1960’lı yılların ortasından 1970’li yılların ilk yarısına kadar olan süreçte maliyeti daha düşük bilgisayarların piyasaya girmesiyle, bilgisayara sahip eğitim kurumlarının sayısı büyük ölçüde arttı. Bilgisayarın eğitimde kullanılmasına ilişkin ilk geniş kapsamlı proje olan PLATO, Illinois Üniversitesi tarafından geliştirildi. 1970’li yılların ortalarına doğru mikrobilgisayarlar piyasada görünmeye başladı. Mikrobilgisayarların kişisel bilgisayarlar (PC) adı altında piyasaya girip yaygınlaşmaları 1970’li yılların sonlarıyla 1980’li yılların başlarında olmuştur.

Kişisel bilgisayarların hızla yaygınlaşmasına paralel olarak önemli gelişmeler oldu. Bu bilgisayarların okullar, öğretmenler ve en önemlisi öğrenciler tarafından satın alınabilecek kadar ucuzlamasıyla eğitim alanlarında kullanmaları kolaylaştı.

Her geçen gün yeni bir gelişmenin olduğu bilgisayarların yakın bir gelecekte girmediği ev, okul ve iş yeri kalmayacak gibi görünmektedir.

1.4. Yabancı Dil Öğretiminde Teknolojiden Yararlanma

Genel anlamıyla teknoloji, insan-makine sistemlerinin desenleşmesini, organizasyon ve işletmesini kapsayan ve bu konuda yeni fonksiyonel yapılar geliştiren, bilimsel ilkelerin uygulanması etkinliğidir (Alkan, 1977, 51). Teknoloji alanında büyük ilerlemenin sağlanması, eğitim alanında gerekli teknolojilerin kullanılması ihtiyacını ortaya koymuştur. İçinde bulunduğumuz yüzyılın ikinci yarısından başlayarak, eğitim bilimleri alanında ‘**eğitim teknolojisi**’ diye isimlendirilen bir disiplin gelişmeye başlamıştır (Hızal, 1985: 389). Teknolojinin ürünü olarak ortaya çıkan radyo, teyp, projeksiyon makineleri, televizyon, video ve bilgisayar insan yaşamının çeşitli alanlarında sıkça kullanılan kaynaklar olmuştur (Hızal, 1989 : 19). Bu kaynakların eğitimde daha verimli olarak kullanılması, Eğitim Teknolojisi, ğretme öğrenme ortamında, öğrencilerin öğrenme gdlenmelerine; öğrenmelerini kolaylaştırmaya ve sağlamaya yardım eden; öğretmeye ilişkin tüm kuramsal, teknik ve sanatsal bilgileri, araçları, gereçleri, yöntemleri kapsamına alır (Başaran, 1993: 129).

Teknolojinin gelişmesi ve her alanda kullanılıyor olması eğitimcilerin de ilgisini çekmiştir. Eğitim ve öğretimin daha iyi işleyebilmesi için bazı teknolojik araçlardan faydalanılmıştır.

1.5. Eğitim Teknolojisinin Bazı Tanımları:

Eğitim teknolojisi, insanın öğrenmesi ve iletişim bilimleri alanındaki araştırma bulgularına dayanılarak yetişmiş insangücü ve insangücü dışı kaynaklardan (araç-gereçlerden) yararlanarak eğitimin özel amaçlarına götürecek öğrenme-öğretme süreçlerini sistematik biçimde tasarlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirmeye yönelik bir yaklaşımı ifade eder, eğitim teknolojisi kavramının birçok tanımı vardır. Bunlardan birkaçı aşağıdakiler gibidir:

- Eğitim teknolojisini kavramsal düzeyde inceleme konusu yaptığımızda bu kavramı oluşturan ‘eğitim’ ve ‘teknoloji’ kavramlarına açıklık getirmek gereklidir. Eğitim, bireyde kendi yaşantısı yolu ile kasıtlı ve istendik davranış değişikliği meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1997: 12). Teknoloji sözcüğü ise incelendiğinde, kapsamı içerisinde makineler, işlemler, yöntemler, süreçler, sistemler, yönetim ve kontrol mekanizmaları gibi çeşitli öğelerin yer aldığı görülmektedir. O halde teknoloji bu öğelerin belirli bir düzende bir araya getirilmesiyle oluşan ve bilim ile uygulama arasında köprü görevi yapan bir disiplin olarak tanımlanabilir (Alkan, 1997:17)

- Eğitim teknolojisi; insanın öğrenmesi ve iletişim alanlarındaki araştırma sonuçlarına dayanarak daha etkili bir öğrenme-öğretme etkinliği gerçekleştirmek için insan gücü ve insan gücü dışı kaynaklardan yararlanılarak öğretme-öğrenme süreçlerini sistematik biçimde tasarlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirmeyi hedefleyen disiplinler arası bir alandır (Hızal, 1989 :18).

- Eğitim teknolojisi adı altında oluşturulan sistemin içinde olan ders araçları; öğretmeni destekleyen ve öğrenmeyi gerçekleştiren araçlar görevini gerçekleştirir (Okan, 1983: 10).

- Eğitim teknolojisi, değişik bilimlerin verilerini özel hedef ve yöntem, araç ve gereç, ölçme ve değerlendirme gibi eğitimin geniş alanlarında uygulamaya koyan, uygun maddî ve manevî ortamlarda insan gücünün en iyi şekilde kullanılmasını, eğitim sorunlarının çözümlenmesini, kalitenin yükseltilmesini ve verimliliğin artırılmasını sağlayan bir sistemler bütünüdür (Rıza, 1997: 28).

- Eğitim teknolojisi, öğrenme sistemlerini planlayan, mümkün olan tüm yöntemleri, kaynakları ve iletişim araçlarını çizen, en etkin ve olumlu öğrenmeyi sağlamak için varolan yaratıcı öğretim tekniklerini tamamlayan bir bilim dalıdır (Carter ve Burton, 1988: 13).

Eğitim teknolojisi ile ilgili olarak yapılan tanımlamalar ve yaklaşımlar incelendiğinde; bu kavram her bir araştırmacı tarafından değişik olarak tanımlanmış

gibi görölse de tanımlardan çıkartılan ortak nokta; eğitim teknolojisinin eğitimde öğrenme-öğretme süreçlerinde niteliği arttıran ve bu süreçleri öğretmen ve özellikle de öğrenci açısından daha da verimli ve etkili hale getiren ve eğitimde ‘nasıl öğretilim’? sorusuna cevap veren bir teknoloji olduğudur. Yine tanımlar genel olarak incelediğinde, eğitim teknolojisine;

Sistemler bütünü, uygulamalı bir bilim dalı, eğitimin özel hedeflerine ulaşma süreci, eğitim hedeflerine ulaşmada yardımcı bir disiplin, sistemli bir yöntem, karmaşık ve tümleşik bir süreç, eğitim kuram ve sorunları ile uğraşan eğitim alanı, öğrencinin kendi kendine öğrenmesine olanak veren bir öğrenme süreci gibi tanımlamalarda öne çıkarılan özelliklerin bulunulduğu dikkati çekmektedir. Bazı tanımlarda (Okan, 1983; Ertürk, 1997; Sönmez, 1994) eğitim teknolojisi ‘araç-gereç’ boyutunda yine bazı tanımlarda ise (Sönmez,1994; Meral 1991) eğitim programlarının eğitim durumu ögesi içerisinde dar kapsamda ele alınmıştır (Uşun, 2000: 6–7).

Yukarıdaki değişik tanımlar ışığında eğitim teknolojisi şöyle tanımlanabilir: Eğitim teknolojisi eğitimle ilgili kuramların öğretmen ve özellikle de eğitim etkinliklerinin merkezinde yer alan hedef kitleyi oluşturan öğrenci açısından en etken ve verimli uygulamalara dönüştürülebilmesi için; kuramsal esaslar, hedef öğrenci, insan gücü, ortam, yöntem-teknik, öğrenme durumları ve değerlendirme gibi öğelerden oluşturulmuş uygulamalı bir bilim dalıdır. Yani eğitim uygulamalarına bilimsel, sistematik, bütüncül bir yaklaşımdır.

1.6. Eğitim Teknolojisinin Yararları

Eğitim teknolojisinin yararları ile ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Alkan (1997, 41) bu konuda yapılan araştırmaların ortaya koyduğu verilere göre, eğitim sistemi için eğitim teknolojisinin genel olarak sisteme ve özel olarak bireye sağlayabileceği yararları; serbestlik, birinci kaynaktan bilgi, fırsat eşitliği, çeşitlilik ve kalite, yaratıcılık, kopya edilebilen bir sistem, üretken eğitim, hızlı öğrenme ve bireysel öğretim şeklinde sıralamıştır. Rıza (1997: 67–79) eğitim teknolojisinin

yararlarını dolaylı ve dolaysız olarak iki sınıfa ayırarak ele almıştır. Rıza'ya göre eğitim teknolojisinin dolaylı yararları şunlardır:

- Yaratıcılığa sevk eder.
- Öğretmenin rolünü genişletir.
- Fırsat eşitliği yaratır.
- Motivasyon yaratır.
- Eğitimi bireyselleştirir.
- Serbest eğitimi sağlar.
- Birinci kaynaktan bilgiyi sağlar.

Eğitim teknolojisinin dolaysız yararları ise şöyle sıralanabilir.

- Öğrenmeyi kolaylaştırır.
- Aktif öğrenmeyi sağlar.
- Somut öğrenmeyi gerçekleştirir.
- Aşamalı öğrenmenin temelini kurar.
- Düşüncede sürekliliği sağlar.
- Üretimi arttırır.
- Değişik sınıf ve düzeylerde özel hedefleri gerçekleştirir.

1.7. Bilgisayar Destekli Eğitim

Günümüzde teknolojinin ilerlemesi ve eğitime verilen önemin artmasıyla, eğitim sorunlarının çözümünde teknolojik imkânlardan yararlanmak, kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu gereklilik sonucunda eğitim ve öğretimde, radyo, televizyon, video, projeksiyon makineleri gibi görsel ve işitsel araçların kullanımı başlamış, ancak bu araçlarla da eğitimde verimin artmadığı gözlenince, eğitimciler konuya bilimsel olarak yaklaşma gereği duymuşlardır. Bu gereksinim, 'eğitim teknolojisi' bilim dalını doğurmuştur (Odabaşı, 1997: 10, Hızal, 1989: 18–20).

Alkan (1984:17) bilgisayar destekli eğitim konusunda şu görüşleri vermektedir

Bugünkü anlamıyla eğitim teknolojisi, davranış bilimlerinin fizik ve biyoloji bilimlerinden yararlanarak geliştirdiği ve insanın eğitiminde işe koştuğu bir

disiplindir. Eğitim teknolojisi kendi başına bir bilim dalı olmamakla beraber, öğrenme-öğretme süreçlerine bilimler arası bir yaklaşımdır.

Bilgisayar destekli eğitimin ne olduğu konusunda bugüne kadar değişik tanımlar yapılmıştır.

Çilenti ise eğitim teknolojisini, öğrencileri eğitim programlarında belirlenmiş özel amaçlara ulaştırma süreciyle uğraşan bir bilim dalı olarak tanımlamaktadır (Odabaşı, 1997: 6 Çilenti, 1991: 30).

Dayton ve Kemp'e (1985:40) göre bilgisayar destekli eğitim, bilgisayar teknolojisinin öğretim sürecindeki uygulamalarının her biridir. Bu uygulamalar bilgi sunmak, özel öğretmenlik yapmak, bir becerinin gelişmesine katkıda bulunmak, benzeşim gerçekleştirmek ve sorun çözümüne veri sağlamak olabilir.

Henich, Molenda ve Russel ise bilgisayar destekli öğretimin tanımını, öğrencilerin bilgisayar sistemine programlanmış olan dersleri, etkileşimde bulunarak doğrudan alabilmeleri' biçimde ortaya koymaktadır (1986: 334).

Hızal da; 'bilgisayarların ders içeriklerini doğrudan sunma, başka yöntemlerle öğrenilenleri tekrar etme, problem çözme, alıştırmalar yapma, vb. etkinliklerde öğrenme-öğretme aracı olarak kullanılmasıyla ilgili uygulamaları 'bilgisayar destekli eğitim' olarak belirlemektedir (1986: 16).

Kısaca bilgisayar destekli eğitim, profesyonel programcılar ve eğitimciler tarafından hazırlanmış eğitim yazılımlarının öğrencilere çoklu ortamda sunulmasıdır.

1.8. Bilgisayar Destekli Dil Öğretiminin Amaçları

Bilgisayar destekli dil öğretim yönteminde bilgisayarın temel amacı, materyalleri ya da bilgiyi en iyi şekilde kullanmada öğrenciye ve öğretim sürecine yardım etmektir.

Bu amaçlar Barker ve Yeates tarafından şu şekilde özetlenmiştir (Uşun, 2000: 53)

- Geleneksel öğretim yöntemlerini daha etkili hâle getirmek,
- Öğrenme sürecini hızlandırmak,
- Zengin bir materyal sağlamak,
- Ucuz ve etkili öğretimi gerçekleştirmek,
- İhtiyaca dayalı öğretimi gerçekleştirmek,
- Telafi edici öğretimi sağlamak,
- Öğretimde sürekli olarak niteliğin artmasını sağlamak,
- Bireysel öğretimi gerçekleştirmek,

• Yukarıda açıklanan amaçlar, bilgisayar destekli yabancı dil öğretim yönteminde, öğrenme-öğretme süreçlerinin öğrenci merkezli olarak düzenlendiği ve bilgisayarın bu yöntemde öğretim sistemini tamamlayıcı ve güçlendirici olarak kullanıldığını göstermektedir.

1.9. Bilgisayar Destekli Dil öğretiminin Sağladığı Yararlar

Bilgisayar destekli dil öğretimi bir çok yazarın ilgisini çekmiştir. Onlara göre Bilgisayar destekli dil öğretiminin aşağıda sıralanan birçok yararı vardır (Doğan, 1988; Keser, 1989; Demirel, 1994; Gleason, 1981; Kent, 1983; Bernadatte, 1983, Gregory, 1985; Fiber, 1987; Kennett, 1990, Ely, 1993; Odabaşı, 1997: Philips, 1986: 7; Keith ve Glover, 1987:17; Hardisty ve Windeatt, 1989: 8; Çevik, 2001: 19): Bu kaynaklar, yabancı dil eğitiminde bilgisayar kullanımını desteklemektedir.

1. Bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi bireylere kendi hızlarında ve düzeylerinde ilerleyebilme imkânı vererek, bireyselleştirilmiş öğrenci merkezli öğretimin oluşmasına yol açar.

2. Etkileşim sağladığı için en can sıkıcı çalışmaları bile ilginç kılabilir. Renk ve grafik uygulamaları sayesinde öğrenme canlı tutulur.

3. Bilgisayar destekli öğretim, öğrencileri sürekli aktif tutar. Öğrenci bilgisayarın üreteceği sorulara yanıt vermesi gerektiği ve ancak konu üzerinde düşünerek bir sonraki adıma geçebileceği için sürekli aktif olmak zorundadır.

4. Her öğrenciye kendi öğrenme hızında bir öğrenim sağlar

5. Hem dönüt sağladığı için, hem de sağlanan dönüt öğretmeninki gibi herkesin içinde olmadığı için öğrenciye rahatlık sağlar.

6. Benzeşimler sayesinde öğrencilere özgün ortamlar sağlar. Öğrenciler benzeşimler yoluyla dış dünyaya açılma şansını bulurlar.

7. Özellikle yazılı anlatım çalışmalarında kaydetme, yok etme, taşıma, seçilen sözcüğü yerleştirme gibi fonksiyonların sorunsuz ve çabuk halledilmesi öğrencinin işini kolaylaştırır.

8. Her öğrenci, öğrendiği konu ile ilgili olarak sorduğu sorulara yanıt alabilir. Sınıfların kalabalık olması, zamanın sınırlı olması ve bireysel farklılıklar nedeniyle öğrencilere soru sorulmayabilir. Bilgisayar destekli yabancı dil öğretimde öğrenci bilgisayarla etkileşim kurarak, istediği anda konu ile ilgili sorular sorarak cevap alabilmekte ve istediği kadar tekrarlayabilmektedir.

9. Bedensel ya da zihinsel özürlü öğrenciler, özel olarak düzenlenen bilgisayar destekli dil öğretim ortamında bireysel öğrenme hızlarına göre ilerleyebilirler.

10. Bilgisayar destekli yabancı dil eğitim ile ilgili konular öğrencilere daha kısa sürede ve sistemli bir şekilde öğretilir.

11. Öğretim programı öğrencinin öğrenme ile ilgili ihtiyacına göre hazırlanabilir. Öğretim amaçlarının sıralanışı öğrencinin öğrenme davranışlarıyla belirlenir.

12. Öğrenci kendi çalışmasına rağmen, öğretmen tarafından sürekli denetlenebilir ve gerektiğinde müdahale edilebilir.

13. Öğretmeni dersi tekrar etme, ödev düzeltme vb. işlerden kurtararak ona öğrencilerle daha yakından ilgilenme, verimli çalışma zamanı ve imkânı tanır.

14. Çalışmalara müzik ve canlandırılmış çizimlerle gerçekçilik ve çekicilik katar.

15. Çok fazla bilgiyi depolayabildiği gibi, bu bilgilere istenildiği anda ulaşılmasını da mümkün kılar.

16. Etkileşim sağladığı için en can sıkıcı çalışmaları bile ilginç kılabilmekte, renk ve grafik uygulamaları sayesinde öğrenme canlı tutulmaktadır.

1.10. Bilgisayar Destekli Dil Öğretiminin Dezavantajları

Bilgisayar destekli yabancı dil öğretimin yararlarının yanı sıra birtakım sınırlılıkları da vardır. Bu sınırlılıklar şunlardır (Şahin ve Yıldırım: 64–66):

- Bazı uzmanlara göre, bilgisayarın öğretimi bireyselleştirebilmesi, öğrencinin sınıf içinde arkadaşları ve öğretmenleriyle olan etkileşimini azaltmaktadır. Başka bir deyişle, yazılımların görsel-işitsel özelliklerinden dolayı çocuğun ilgisini çekmesi ve özellikle de eğitsel oyunlarda çocuğun saatlerce bilgisayar başında kalması gibi özellikler nedeniyle, çocuğun yaşıtlarıyla ve diğer bireylerle olan etkileşimi azalmakta ve bu durum çocuğun sosyo-psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileybilmektedir. Bilgisayarın eğitim ortamında bilinçsizce ya da plansız kullanımı sonucu bu tür sorunların ortaya çıkması doğaldır. Ancak, böyle bir sorunla sadece bilgisayar kullanılan öğretim ortamlarında karşılaşılabilceğini düşünmek büyük bir yanılgı olur. Sınıf içinde kullanılan diğer öğretim materyalleri söz konusu olduğunda da çocuğun bu materyalleri sınıf içinde etkin ve başarılı kullanımında öğretmenlerin rolü büyüktür. Bilgisayarların öğretimi bireyselleştirme gibi bir imkân sağlamasının yanında, öğrencinin diğer öğrencilerle ve öğretmenle olan etkileşimini artırıcı öğretimsel faaliyetlerin öğretmen tarafından planlanması ve uygulanması gerekir. Aynı şekilde aileler de, çocukların bilgisayar üzerinde harcadığı zamanın süresini ve eğitimsel kalitesini denetlemelidir. Sınıfta kullanılacak öğretimsel yazılımların seçiminde de, öğrenmeyi bireyselleştirmesi kadar, öğrencinin diğer öğrencilerle etkileşimini sağlayan yazılımların seçilmesi, öğrencinin sınıf içindeki sosyo-psikolojik gelişimini destekleyecektir (Uşun, 200: 59).

- Doğru ile yanlış arasına kesin bir çizgi çektiği için iletişimde akıcılığa verilen önemi görmezlikten gelir ve kesin doğrular bekler (The British Council, 1987, 6).

- Bilgisayarla çalışmak kuşkusuz kitap sayfası çevrilerek yapılan çalışmadan daha zordur (Kenning, 1993: 4). Dolayısıyla bilgisayar destekli yabancı

dil öğrenimi görecek öğrencilerin önceden bilgisayar okur-yazarlığını kazanmış olması gereklidir.

- Bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi yazılımları genellikle dilbilgisi, okuma ve yazma becerilerinde geliştirilmiş olup, dinleme-anlama ve okuma becerilerinde yeterince geliştirilmemiştir (Dhaif, 1989: 19; Odabaşı, 1997: 20).

- Donanımların satın alınması, kurulması, korunması ve bakımı masraflıdır.

- Yazılım programları her sisteme uymayabilir.

- Kimi öğretmen ve öğrenciler bilgisayarı adeta sihirli bir makine gibi algılayarak fazla çaba harcamadan öğrenmenin gerçekleşmesini bekleme eğiliminde olabilirler.

- Yaratıcılık, bilgisayar destekli öğretimde bastırılır. Bilgisayar, kendini çalıştıracak programa bağlıdır. Program yazılımcıları birtakım ihtimalleri dikkate almazlarsa, yaratıcılığa ket vurabilir.

- Öğrencilerin kendi aralarında ve öğretmenle olan sınıf içi etkileşimleri azalma gösterebilmektedir.

- Arı ve Bayhana (1999: 26)’a göre çocukların bilgisayarın dünyasına, mantığına ve yakın etkileşimine girmeleri onların diğer insanlarla anlamlı toplumsal ilişkiler kurmalarını zorlaştırmaktadır. Bu tehlike, öğretmenlerin ve anne-babaların çocukların bilgisayar üzerinde harcadıkları zamanı ve yaptıkları çalışmaların eğitsel kalitelerini denetlemeleriyle en aza indirgenebilir.

- Bilgisayar destekli dil öğretimi özel donanım ve beceri gerektirebilir. Sınıfların ya da okulların bilgisayar destekli dil için gerekli donanımlara erişimi zor ve pahalı bir süreçtir. Özellikle de teknolojik özellikleri çok gelişmiş olan yazılımlar ve donanımın da sürekli güncelleştirilmesini gerektirebilir (Uşun, 2000: 60; Yağcı, 2002: 17).

1.11. Yabancı Dil Öğretiminde Bilgisayar Kullanım Alanları

Bütün alanlarda olduğu gibi, yabancı dil öğretiminde de bilgisayar kullanımı her geçen gün yaygınlaşmaktadır. Bu alanda geliştirilen yazılımların bir kısmı bireysel çalışmalar için hazırlanırken, bir kısmı da grup çalışması veya sınıf ortamları

için hazırlanmıştır. Sınıf içi uygulamalar için hazırlanan yazılımlar bir aę sistemi içerisinde çalışmakta, her ğrenci tek başına veya iki ğrenci beraber bir bilgisayarda çalışmakta, bütün bilgisayarların bağlı olduğu ğretmen bilgisayarı bütün diğer bilgisayarları kontrol edebilmektedir. Bu kontrol iki şekilde mümkün olur: Örneğin, yazılı anlatım dersinde öğrenciler bir kompozisyon yazmaktadırlar (Alyaz, ts: 47). Öğretmen kendi bilgisayarıyla, istediği öğrencinin veya grubun bilgisayarına girerek müdahale edebilir ve gözlemleyebilir ya da bunu, öğretmenin bilgisayarı otomatik olarak yapabilir, yazılan her cümlenin sonunda, o cümlede yapılan yazım hatalarını (iml) veya yazım kuralları ihlallerini öğrenciye hatırlatıp düzeltmesini isteyebilir.

Öğrenci, yazım esnasında yazım kuralları veya sözlük yardımını hemen o an bilgisayardan isteyebilir. Metnin bitiminde hatalar hakkında ayrıntılı bilgi sunulması ve bu hataların düzeltilmesi, kolaylık ve zaman tasarrufu açısından önemlidir. Metin okuma dersinde de aynı olumlu noktalardan bahsetmek mümkündür. Bilgisayar, metin okunmasından, bilinmeyen sözlüklerin açıklanmasına, metnin bölümlere ayrılarak okunmasına ve metin hakkında ek bilgilerin sunulmasına kadar birçok kolaylık sağlamaktadır.

Bilindiği gibi bir yabancı dilin ğretimi dört temel becerinin kazandırılmasını hedefler. Bunlar; dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileridir. Dilbilgisi ise, ayrı bir beceri olarak ele alınmaz. Ancak bu dört temel beceride de dilbilgisi, öğrenilecek bir konu olarak yerini korur, dilbilgisi formlarıyla bu beceriler arasında sürekli bir köprü vardır. Bilgisayar destekli yabancı dil ğretiminde dört temel beceri de yer almakla birlikte, en fazla önem sözcük ve dilbilgisi öğretimine verilmiştir. Öyle ki, bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi denildiğinde akla gelen dilbilgisi ve sözcük bilgisidir (White ve Hubbard, 1988: 132; Odabaşı, 1997: 20).

Metin okuma, bilgisayarla kolayca ve zevkle yapılabilcek etkinliklerden biridir. Bu yüzden de piyasada yazılı anlatım için bir yazılım yaygın olmamasına karşın, metin çalışmaları içeren yazılımlar uzun sreden beri mevcuttur. Bilgisayarın hypertext özelliğinden dolayı metin işleme dolayısıyla metin okuma ve anlama dersi,

bilgisayarla hem sınıf içi uygulama hem de bireysel olarak son derece verimli bir şekilde yapılabilir ve piyasadaki yazılımlar da bunu göstermektedir.

Bilgisayar destekli sözlü anlatım geleneksel anlamda şu şekilde gerçekleştirilmektedir: Başlangıç kurlarında olan öğrenciler, metinler ve diyaloglar yardımıyla, söz konusu yabancı dile ait yapıları durumlar içerisinde öğrenirler. Daha sonra, öğrendikleri bu yapıları pekiştirmek ve iletişim yetisini geliştirmek için, temel kurlardan itibaren, sınıf içinde öğrenci-öğrenci veya öğrenci-öğretmen diyalogu kurarak, öğrendikleri dili kullanmaya çalışırlar. Bu çalışmalar resim, olay, durum, kişi vb. tasvirleri şeklinde yapılabilir.

Dinleme-anlama yetisi, dil ediniminde dikkate alınması gereken temel noktalardan birisidir. Metin okuma ve dilbilgisi gibi, dinleme anlama da, hem dilin önemli bir boyutunu temsil eder, hem de öğrenmeye yöneliktir. Dinleme- anlama çalışmalarına, çağdaş eğitim öğretim kurumlarında, diğer yetilerle eş değerde tutularak, toplam ders içinde %20 gibi bir oranda yer verilmektedir (Alyaz, ts: 92).

1.12. Internet Aracılığıyla Dil Öğretimi

Tüm dünyada yaşanan teknolojik ve sosyal değişimlerin, yabancı dil eğitim alanında da yansımaları, özellikle internet destekli öğretim modellerinin yaygınlaşması ile daha belirgin bir hal almıştır. Günümüzde bilişim teknolojilerinin eğitim alanında kullanılması çağın bir gereği olmuştur. Bilişim teknolojileri içinde ise internetin eğitimdeki konumu diğer teknolojilere göre çok farklı bir yerdedir (Beşiroğlu, 2001: 1).

Evren'e (2000) göre eğitimdeki gelişmeler karşısına hükümetler de bu konuya önem göstermek durumunda olduklarını fark etmişlerdir. Bu sebeple Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya ve Kanada gibi pek çok gelişmiş ülke, eğitim politikalarını tekrar gözden geçirmek ve bu alana ayrılan bütçenin artması için gerekli önlemleri almakta gecikmemiştir. Hindistan, Tayvan gibi gelişmekte olan ülkeler ise diğer ülkeleri bu konuda takip etmek durumunda oldukları bilinci ile hareket etmektedirler. Avrupa ülkeleri, Amerika, Avustralya ve Japonya'da bu

konunun üzerinde sıklıkla durulduğu görülmektedir. Avrupa Birliğinin Lizbon’da gerçekleştirdiği ve alınan sonuçlar itibariyle ‘com’ zirvesi olarak adlandırılan zirvede, AB üyesi olan tüm ülkelerde 2001 yılı sonu itibariyle tüm okulların internete bağlanmış olması, 2002 yılı sonu itibariyle de bütün öğretmenlerin internet kullanıcısı olması hedefleri konulmuştur. Türkiye’de ise internet destekli yabancı dil öğretimi ile ilgili çalışmalar internetin yaygınlaşmasına paralel olarak gelişmektedir.

İnternette faydalanan üniversite ve yüksek öğretim kurumları çok sayıda on-line yabancı dil dersi sunmaktadır. Sadece Amerika’da bunun binlerce olduğu tahmin edilmektedir. Haziran 1996’da Texas Üniversitesi, web tabanlı değişik alanlarda ders veren kolej ve üniversitelerde 965 ders ve 88 disiplin listelemiştir. Oysa bu sayı aynı yıl Ocak ayında 532 ders olarak belirlenmiştir (Beşiroğlu, 2001: 4).

Berkeley’deki California Üniversitesinin, 1999 yılı sonuna kadar 175 dersi internet üzerinden vermiş olacağına işaret etmektedir. Bir yıldan kısa bir sürede internet üzerinden verilen değişik dil derslerine ve sertifika programlarına 1400’ün üzerinden öğrenci kaydolmuştur. Ders geliştirme başına 200.000 USD bütçe ayıran bu üniversite, internet dersleri için Alfred Sloan vakfından önemli miktarda maddi destek almıştır (İşler, 1999: 25).

1.13. İnternet Destekli Yabancı Dil Öğretim Kavramı

İnternet destekli yabancı dil öğretim kavramının ardında, bilgisayar destekli öğretim yer almaktadır. Geleneğin geçmişi ise ‘doğrusal programlar’ (linear programs) ile 1950’lere ve ‘dallanmış programlar’ ile 1960’lara kadar gitmektedir (Yazdani, 1999: 65). 1960’lardaki sistemler temel olarak olguları öğretmek ve alıştırmaya ve uygulama oturumları için tasarlanmıştır.

Bilgisayar destekli dil öğretim programları, teknoloji ilerledikçe olgunlaşmıştır. Grafiksel imgeler ve etkileyici metin biçimleri ile konu tekrarlama ve dilsel alıştırmaya testleri eklenmiştir. Bu durum, öğrencilere daha fazla kontrol vererek programı daha ilgi çekici hale getirmektedir (Beşiroğlu, 2001: 14).

1.14. Bilgisayar Destekli Dil Gelişimi ve Okuryazarlığa Olan Etkisi

Her hangi bir yabancı dilin öğretimi söz konusu olduğunda, hangi yönteme ve tekniğe başvurulursa vurulsun, yabancı dil dersi hazırlanırken ve uygulanırken öğrencilerde geliştirmeyi hedeflediği dört temel yeti vardır. Yabancı dil öğretiminin başarıya ulaşması demek, öğrencinin o yabancı dilde, kendisini sözlü ve yazılı ifade edebilmesi, okuduğunu ve duyduğunu anlayabilmesi demektir. Günümüze kadar kullanılan yöntemlerin hepsinin mutlaka eksik yönleri olmuştur. Örneğin, dilbilgisi-çeviri yöntemi, dilin konuşulan boyutunu geri plana iterken, işitsel-görsel yöntemde dilin konuşulan boyutu ağırlıklı olarak ele alınıp, yazılı kısmı biraz geri plana itilmiştir.

Klâsik ders ortamında yapılan yazılı anlatım derslerinde, resim tasviri, öğrenilen dilbilgisi yapıyı pekiştirme, özet çıkarma ve metin tamamlama gibi çalışmalara yer verilmektedir. Yazılı anlatım dersi bireysel, grup çalışması, konu sınırlamalı ve serbest yazma şeklinde yapılabilir.

Bilgisayarın yazılı anlatım dersinde kullanımı incelemek için yukarıdaki noktalara dikkat etmek gerekir. Örneğin, bilgisayarla yapılan sınıf içi bir uygulama düşünelim. Bunun için birçok yazılım ve donanım seçeneği söz konusudur. Dersin içeriğine geçmeden önce, fiziki koşulları değerlendirmek gerekir (Alyaz: 58–59).

Bilgisayarlarda en çok kullanılan programlardan biri de kelime işlemci programlardır. Kelime işlemciler, metin yazmak, var olan metni düzeltmek, metni düzeltmek, metni biçimlendirmek, düşünceleri belirginleştirmek ve metni sayfa üzerinde düzenlemek için kullanılabilir. Bunun yanı sıra yazılan metne grafik, çizelge ve tablolar eklemek ya da metnin yazım hatalarını denetlemek mümkün olabilmektedir (Yalın, 2000: 175; Yağcı: 2002: 51).

Bilgisayar ortamında öğrenciler el yazılarının düzenli ve güzel olmasıyla ilgilenmeyeceklerinden, düşüncelerini ifade etmeye daha çok zaman ve enerji harcayabilecekleri ve yazı yazma işinde daha çok zevk alabilecekleri düşünülmektedir. Buna göre, bilgisayar ortamının sunduğu farklı yazı tipi, karakter

ve metin düzenleme imkânları yazım etkinliğini daha cazip hale getirmektedir (Akpınar, 1999: 176).

1.15. Bilgisayar Destekli Dil Öğretiminde Öğretmenin Rolü

Son yıllarda özellikle de yüzyılın ikinci yarısında kullanılan dil öğretim yöntemleri, öğretimin öğrenci merkezli olması, öğretmenin ikinci planda kalması gerektiğini vurgular.

Modern dil öğretim yöntemlerinde durum çok farklıdır. Öğretmen incelediği konuda sınıftaki öğrencilerin anlama düzeylerine göre değişik teknikler denemeli, yapacağı her çalışmada kendisini sadece çalışmayı yöneten insan konumuna getirmelidir. Ayrıca iletişim esas amaç olduğu için öğrencilerin konuşmasını, hem de en az kendisi kadar konuşmasını sağlamalı, her öğrenciye eşit konuşma süreleri vermeli ve bunları yaparken de kendisini tamamen pasifize etmelidir (Benhür, 2002: 56).

"Günümüz eğitim dünyasında öğretmenin görevi sınıftaki ağırlık noktası rolünü üstlenmek değil, öğrenme sürecini düzenleyerek kendisinin doğrudan karışmasına gerek kalmadan bireyin kendi kendine öğrenmesini olası kılmak, öğrenciye öğrenme yollarını öğretmektir. Bu çerçevede öğretmen geleneksel kimliğinden sıyrılarak, nasıl bir mühendis ham maddeyi ürüne dönüştürürse, o da kuru bilgiyi davranışa dönüştürür, bir anlamda bir EĞİTİM MÜHENDİSİ olarak hareket eder." (Doğru ve Arslan, 1993: 7)

İyi bir dil öğretmenin nasıl olması gerektiği ile ilgili ciddi araştırmalar yapan Luke Prodromu (Prodromu, 1995: 40), öğretmenin sınıf içinde oynadığı rolleri ve görevlerini şu şekilde sıralamaktadır:

Yönetici: Öğretmen; öğrencileri, gruplara katılmaları için yönlendirir.

Örnek: Öğretmen; öğrencilerden, sözcükleri doğru öğrenmeleri için bir cümleyi kendisinden sonra tekrarlamalarını ister.

İzleyici: Öğretmen; diyalog yapan öğrencileri dinleyerek, etrafta dolaşır.

Danışman: Öğretmen, öğrencilere, bir çalışmaya nasıl yaklaşacakları konusunda önerilerde bulunur.

Bilgi Veren: Öğretmen yeni tamamlanmış eylemler için Present Perfecti ne zaman kullanacağımızı açıklar.

Kolaylaştırıcı: Öğretmen; öğrencilerin kendi kendilerine çalışmalarını mümkün kılmak için materyal sağlar ve rehberlik eder.

Sosyal Hizmet: Dersten sonra, öğretmen sınıftan çıkmaz ve öğrencinin çalışmasını etkileyen kişisel sorunlarından birini onunla tartışır.

Arkadaş: Öğretmen teneffüste öğrencilerle konuşur ya da sınıfta sinemaya gitme işini düzenler.

Prodromu'nun da belirttiği gibi, öğretmenin birçok rolleri üstlenmesi ve bunları sınıf içinde profesyonel bir sanatçı gibi uygulaması gerekir.

(Demirci, 1999: 25) yabancı dil öğretimini yapacak öğretmenin sahip olması gereken özellikleri şöyle sıralar:

1. Yabancı dilin tüm özelliklerini fonksiyonel biçimde açıklayabilecek bilgi donanımına sahip olması gerekir.
2. Öğretmen tüm dil öğretim yöntemlerini çok iyi bilmelidir. Özellikle öğretimde seçmeli yöntem kullanıyor ise öğretimin hangi aşamasında, hangi becerinin geliştirilmesi için hangi yöntemin uygulanması gerektiğini çok iyi belirleyebilmelidir.
3. Öğretmen, sınıf içerisinde öğrencilerin ilgisini çekebilmek için daha önce sözünü ettiğimiz teknikleri de bilmeli ve her an hazırlıklı olmalıdır.

Yabancılarla yabancı dili öğretecek bir öğretmenin sınıftaki çalışmalarında dikkat etmesi gereken önemli noktaları şöyle sıralayabiliriz:

- Öğretmen, dil öğretiminde dört temel beceri olan okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerine eşit ağırlıkta yer vermelidir.
- Sınıfta verdiği her bilgiyi test etmeli, böylelikle de bilginin tam olarak alınıp alınmadığının kontrolünü yapmalıdır.
- Asla öğrencinin sözünü kesmemeli, öğrenciyi sabırla dinlemeli ve yanlışları anında düzeltmelidir.
- Öğrencinin yaptığı her etkinliği anında değerlendirmelidir.

- Yeni bir konuya geçmeden önce daha önce işlenen tüm konuların tamamen kavradığından emin olmalıdır.

- Yeni dilbilgisi yapısını işlerken bilinenlerden yola çıkarak bilinmeyeni vermelidir.

- Öğrenciyi konuşmaya teşvik etmeli, hatalarından dolayı küçümsememeli, küçümsenmesine izin vermemelidir.

- Öğretmen, sınıf içinde rahat olmalı öğrencilere bu rahatlığı hissettirmelidir. Böylece öğrenci de rahat olacaktır.

- Zamanı iyi kullanmalıdır. Bu konuda Luke Prodromu şunları önermektedir.

Zamanı Dikkate Almanın Yedi Yolu

1. Bir derste çok fazla şey yapmayı planlamayın. (Dersi ayrıntılı ekinliklerle doldurmak yerine; dağarcığınızdaki kısa, eğlenceli bir öyküyü anlatma ya da şaka yapma gibi ders dışı bir etkinlik yapın)

2. Dersin başında kısaca, ne yapmak istediğinizi ve ne kadar süreceğini öğrencilere söyleyin.

3. Öğrencilere, belirli bir egzersizi yapmak için ne kadar zamanları olduğunu söyleyin.

- 4.Son birkaç dakikayı öğrencilerin öğrenip öğrenmediklerini kontrol etmek ve dersi özetlemek için kullanın.

- 5."Daha zayıf" öğrencilere sorunuzun cevaplamaları ya da bir çalışmanın sonucunu sunmaları için zaman verin.

- 6.Bir öğrencinin yanıt vermesi için gereğinden fazla beklemeyin, çünkü bu, dersi yavaşlatır ve hızı tekrar yakalamak güç olabilir.

- 7.Derste bir ahenk duygusu oluşturmak ve derse şekil vermek için dinleme ve yoğun etkinlik zamanlarında değişiklik yapın. Daha hafif, kısa egzersizlerle; daha uzun, yoğun olanları sırayla yapın (Prodromu, 1995: 45; Benhür, 2002: 62).

Araştırmacı yukarıdaki satırlarında öğretmen ne kadar büyük çaba harcarsa harcasın, belirli bir yere kadar bunu başarabileceğini açıklamak için geleneksel metotlarla öğretimdeki rolüne yardım edecek öneriler sunmaktadır. Özellikle geleneksel yöntemlerle eğitim gören öğrencinin etkileşimi eksik kalır ve âni değerlendirme özelliğini kazanamaz. Bilgisayar ise öğretimde, diğer öğretim araçlarının hepsinden daha çok aktivite ve özellik olarak rol oynar.

Bilgisayar destekli dil öğretiminde uygulamaların başarısı, bu uygulamaların yürütücüsü durumundaki öğretmenlerin yetiştirilmesine sıkı sıkıya bağlıdır. Öğretmenler için önemli sorunlardan biri de mevcut sistemde zor yetişebildiği müfredatın içine kendisinin de yabancı olduğu bilgisayar desteğini nasıl yerleştirebileceğini bilmemesi ve buna da açıkçası zamanının olmamasıdır. Bunun yanı sıra sınıf içerisinde bir problemle karşılaşan öğretmen, sorununa cevap bulabilecek teknik personele kolaylıkla ulaşamamakta, bu da hevesle başlanan çalışmaların teknik yetersizlikler yüzünden bir kenarda kalması sonucunu doğurmaktadır (Yağcı, 2002: 18).

Bilgisayarların eğitim aracı olarak başarılı olabilmesi, öğretmenlerin kararlılığına, öğretim ve öğrenmede etkililiğe, bilgisayarın sahip olduğu özelliklerin ve insan öğrenmesine etki eden değişkenlerin uygun şekilde işlenmesine bağlıdır (Ülker, 2000; Yalın, 1996: 11; Petük, 2005: 23).

Bilgisayar destekli yabancı dil eğitimi konusu gündeme geldiği günden bu yana öğretmene artık ihtiyaç kalmadığı düşüncesi tamamen yanlış ve yersizdir. Geleneksel eğitim sistemine kıyasla bilgisayar destekli eğitimde öğretmen açısından çok fazla bir şey değişmemiştir. Sadece öğretmenin üstlendiği rol değişmiştir. Hatta öğretmenin yükü hafifletilmiştir (Bülbül, 1995, 56). Öğretmenler bugünkü ve yarınki teknolojileri tehdit olarak algılamak yerine, öğrenmede etkili olabilecek araçlar olarak gördüklerinde, teknolojinin nasıl kullanılacağı hakkında geniş seçenekler, eski öğrenme biçimlerini yenileri ile değiştirmelerine yardımcı olacaktır (Norton ve Wiburg 1998, 32; Ertürk, 2005, 23). Öğretmenlerin bilgisayar destekli yabancı dil öğretimindeki rolleri; öğretimsel, toplumsal, teknik ve eğitsel rol olarak dört grupta incelenmektedir (İmre, 2003: 97; Gürol, 1996: 12):

1.Öğretimsel Rol: Okulda bilgisayar kullanımı konusunda yönetimsel girişimlerde bulunmayı, BDE ile ilgili proje ve kurslara katılmayı, ilgili kitap ve dergileri takip etmeyi gerektirmektedir (Gürol, 1996:12). Öğretmenler, öğretimde bilgisayar kullanımı konusunda herhangi bir başarının veya başarısızlığın temel sebeplerini şekillendirdikleri gibi bilgisayarların öğretimde kullanımına doğal olarak

dâhil olurlar ve her türlü yenilik onların süzgecinden geçer. Bu nedenle öğretmenlerin kararları, deneyimleri, yaklaşımları, inançları ve tutumları öğretimsel rollerini doğrudan etkilemektedir (Çağiltay, 2001: 20).

2.Teknik Rol: Bilgisayarın çalışma sistemini bilmeyi, bilgisayarın donamından kaynaklanan problemlerini, yazılımdan kaynaklanan problemlerden ayırt edebilmeyi, birkaç dakikada çözemeyeceği, yardıma ihtiyaç gerektiren durumları çok kısa süre içerisinde teşhis edebilmeyi, basit işlemlerden oluşan bir süreci gerçekleştirebilecek yazılım bilgisini kapsamaktadır. Böylelikle ders içinde ortaya çıkan ve çözümü zaman alacak bir problemi çözmeye çalışarak zaman kaybetmesinin önüne geçirebilir (Taşcı,1990: 4; Ertürk, 2005: 24).

3. Toplumsal Rol: Toplumdaki değişim ve gelişimin doğal öncüleri olan öğretmenlerin, çağımızda bilişim çağına ayak uydurabilmesi beklenen yeni kuşakların yönlendiricisi ve eğiticisi olarak (Öztürk, 2001: 274), bilgisayar eğitimi konusunda anne babaları bilinçlendirmeyi, öğrencileri geleceğe hazırlamayı, öğretmenlik mesleğinin statüsünü artırmayı ve bilgisayar okur-yazarlığı edinmeyi içermektedir (İmer, 2003: 97).

4. Eğitsel Rol: Yabancı dil eğitiminde bilgisayar kendi başına olağanüstü bir araç değildir, bilgisayarı öğretme-öğrenme sürecinde etkin duruma getirecek olan kişiler öğretmenlerdir. Bu nedenle eğitimde bilgisayar uygulamalarının başarılı olması için sistemin temel taşı olan öğretmenlerin bu konuda eğitilmesi büyük önem taşımaktadır (Petük, 2005: 24).

1.16. Yabancı Dil Öğretimi:

Yirminci yüzyılın başlarında büyük bir hız kazanan yabancı dil öğretimi ise dilin bir başka önemini daha da açık bir biçimde gözler önüne sermiştir ki, bu, kültür etkileşimi, diğer bir deyişle kültür öğrenimi ve öğretimidir.

Yabancı dil, kültürel öğrenmenin araç ve ortamıdır; bu nedenle gereklidir. Yabancı dillerin daha çok insan tarafından öğrenilmesini sağlamak, yeni üretme, yaşama ve söyleme biçimlerini edinmek, kültürel gelişiminin en önemli iki kaynağından biridir. Bir yabancı dilin öğrenilmesi, öğrenilebilecek şeylerin genişletilmesidir.

İnsanlar yabancı dil öğrenmek suretiyle, suda yaşayan bir hayvanın, karada yaşayan bir hayvana dönüşmesi türünden dünya ilişkilerini değiştirmezler; dünya ilişkilerini korumak suretiyle onu yabancı dil dünyası ile zenginleştirir, genişletirler. Dili olanın dünyası da vardır (Kula, 1991: 79).

Uluslararası ilişkilerin başladığı dönemlerden bu yana gündeme gelen yabancı dil öğretimi, günümüzde güncelliğini artırarak korumaktadır. Çağımız bir yönüyle iletişim çağı, bir yönüyle uzay çağı olma özelliğini göstermektedir.

Değişik disiplin alanlarında kullanımı artan bilgisayarla öğrenme etkinlikleri, yabancı dil öğretiminde de yaygınlaşmıştır. Yabancı dil eğitiminde kullanılan dil laboratuvarları, televizyon, video gibi teknolojik ortamlara bilgisayar da katılmış ve öğrenme-öğretme sürecinde çok etkili olarak kullanmaya başlamıştır (Türker, 1989: 92).

Teknoloji sayesinde kısalan mesafeler, artan iletişim ortamları yabancı dil öğretimine olan ilginin de yoğunlaşmasına neden olmuştur. Artık bireylere yalnızca anadilleri yetmemekte, ayrıca bir yabancı dil öğrenme zorunluluğu giderek belirginleşmektedir. Kuşkusuz, bir yabancı dil bilmenin bireye sağlayacağı yararlar göz önüne alındığında, yabancı dil öğrenimine artan ilginin değişik boyutları da ortaya çıkmaktadır. Yabancı bir dil bilmenin bireyin; dünyayı kavramasına,

özgürleşme yolunda karşısına çıkan kültürel ve dilsel engelleri aşmasına, yaşamı anlamasına, hoşgörü edinmesine imkân vereceğini savunmaktadır(Odabaşı, 1997: 5-11).

Dünyada son zamanlarda yaşanan en önemli gelişmelerden biri, boyutları giderek küçülen ve kapasiteleri artan bilgisayarların daha çok sayıda insan tarafından kullanılmaya başlanması ve buna paralel olarak da bilgisayar kullanımı alanlarının genişlemesidir. Bilgisayarların yoğun bir şekilde kullanımı, öncelikle iş hayatında kendini göstermiş, bunun sonucu olarak da çalışan bireylerin niteliklerine yönelik beklentiler her geçen gün değişmiştir. Bu beklentiler, doğal olarak eğitimde yeni vizyonların geliştirilmesi zorunluluğunu doğurmuştur. “Gelecekte hangi becerilere sahip insanlar yetiştirilmeyiz?” sorusu, eğitimde bir yeniden yapılanma sürecine gidilmesini gerekli kılmıştır. Bu sorusunun cevabı bir vizyon denemesi olarak Bingöl (1999: 45) tarafından “değişen dünya koşullarına uyum sağlayabilecek, eleştirel düşünmeyi refleks haline getirmiş, bilgi ihtiyacını belirlemesini, bilgiye ulaşmasını, bilgiyi kullanmasını bilen, bilgi üretebilen, sürekli öğrenmeyi ilke edinmiş, problem çözücü, yaratıcı, toplum ile uyumlu, ekip olarak çalışabilen bireyler yetiştirmek” şeklinde ifade edilmiştir.

Özden'e (1996: 6) göre de sistemin bugünkü amacı, okuryazar yetiştirmek değil; yaratıcı, girişken, küresel düşünüp yerel hareket edebilen girişimciler yetiştirmektir. Okullara düşen yeni görev, değişimin önemini kavramış ve yeni durumlara kolayca uyum sağlayabilen, hatta değişimin önderliğini yapabilecek kapasitede gençler yetiştirmektir.

Eğitim sistemimizin en kısa zamanda yeni ihtiyaçları karşılayacak şekilde yapılanması gerekmektedir. Bilişim teknolojisinin öğretim kurumlarına girmesi öğretim metotlarını değiştirmekle kalmamış, yeni sorumlulukları da beraberinde getirmiştir.

Dünyada eğitim teknolojilerine büyük yatırımlar yapılmakta ve bunların eğitimin kalitesini artıracığına inanılmaktadır. Bütün bunlara rağmen eğitim teknolojilerinin öğrencilerin eğitime olan olumlu ve olumsuz etkileri, bilgisayar destekli eğitim yaşının kaç olması ve bilgisayarların çocukların eğitiminde ne şekilde kullanılması gerektiği gibi birçok konuda kesin veriler elde edilememiştir.

Günümüzde teknolojinin hızla gelişmiş olması, her şeyin teknoloji sayesinde halledilebileceği gibi yanlış anlatım ve anlamları da beraberinde getirmiştir. Şimşek (1998: 123), teknolojinin bir insan düşüncesinin ürünü olduğunu ve insanların işini kolaylaştırmada etkin kullanılırsa işe yarayacağını belirtmektedir.

1.17. Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Ders Araçları

Yabancı dil öğretiminde kullanılan araçlar, kullanılan yöntem ve öğrenim amacına göre değişiklik gösterebilmektedir. Örneğin akademik amaçla yabancı dil öğrenmek isteyen bir öğrenci veya öğrenci grubuyla uygulanacak derste kullanılacak ders materyalleri ile turistik amaçla, sadece temel gereksinimlerini karşılayabilecek kadar yabancı dil konuşmayı hedefleyen öğrencilere uygulanacak derste kullanılacak materyaller farklılık gösterebilecektir. Ders materyalleri hedef kitleye, bu kitlenin yaş, eğitim kültürel, vb. birikimlerine göre belirlenebilir. Bu araç gereçlere kısaca değinelim.

1.17.1. Tahta, tebeşir, kalem

1.17.2. Dilbilgisi ve alıştırma kitapları, sözlükler

Avrupa’da, XIX. yüzyılda sistematik olarak okullarda yabancı dil öğretiminde kullanılmaya başlanan ve günümüzde de birçok ülkede hâlen yaygın bir biçimde kullanılmakta olan dilbilgisi-çeviri yöntemi doğrultusunda gerçekleştirilen yabancı dil derslerinin temel araç gereci, dilbilgisi kuralları odaklı ders kitaplarıdır (Alyaz: 24). Konuşulan dil ve eğitim öğretimin öğrenci yönünün göz ardı edildiği böylesi bir yöntemle yapılan dersin, dil edinimine uygun olmadığı gerekçesiyle, XIX. yüzyıldan itibaren yeni yöntemler ve bu doğrultuda yeni ders araçları kullanıma girmeye başlamıştır.

Bu yöntemin en belirgin özelliği, dilbilgisi yapılarına dayalı konu sıralaması ve alıştırma türleridir. Okuma, yazma ve çeviri yetisinin geliştirilmesinin hedeflendiği dilbilgisi çeviri yöntemini belli bir yapıyı içeren tek tek cümlelerin anadilden hedef dile ve hedef dilden anadile çevirisi, kontrollü ve serbest yazılı anlatım, dikte, okuma, alıştırmaları, boşluk doldurma, dönüştürme, biçimlendirme, genişletme alıştırmaları olarak özetleyebiliriz.

Bu yöntem doğrultusunda hazırlanan ders ve alıştırma kitaplarının olumlu yönlerini şu şekilde sıralayabiliriz; yazılı anlatım, okuma-anlatma ve çeviri yetisinin geliştirilmesi, yapısal alıştırmalar sayesinde dilbilgisi kurallarının pekiştirilerek, sistematik dil mantığının geliştirilmesi ve böylece özellikle yazılı dili hâkimiyetinin öğrenciye kazandırılması. Bu yöntem ve materyallerle yeterince geliştirilmeyen yetiler ise öncelikle öğrenciler yazılı dilde gösterdikleri başarıyı, dil kullanımı söz konusu olduğunda gösterememektedirler. Sözlü dilin ihmal edilmesine, duyduğunu anlamayı da dahil etmeliyiz. Nitekim daha sonraki yöntem ve materyal araştırmalarında kulak dil alışkanlığı ve görsel işitsel yöntemlerde bu eksiklikler giderilmeye çalışılmış, yeni yaklaşımlar ve araçlar kullanılmaya başlanmıştır.

Yabancı dil derslerinin ayrılmaz bir parçası ise sözlüklerdir. Piyasada yaygın olarak bulunan sözcükler, değişen sözlük kapasitelerine karşın, hepsi de hemen hemen tek tiptir, yani alfabetik sıraya göre dizili onomasiolojik sözlüklerdir. Semasiolojik (kavram anlamlarına göre indeksli) sözlüklere yabancı dil öğretiminde daha seyrek başvurulmaktadır.

1.17.3. Ses Cihazları ve Teypler/Kaset ve Ses Diskleri (İşitsel Araçlar)

Özellikle 1940'lı yıllarda, ikinci kuşak yapısalcılar, ya da Amerikan Yapısalcılığı'nın temsilcileri olarak görülen Bloomfield, Nelson ve Brooks'un yapısalci yaklaşımlarına ve psikolog B.F. Skinner'in edimsel koşullandırma kuramına dayanan ve öncelikle Amerikan ordusu tarafından kullanılan işitsel-dilsel yöntemle (audio-lingual method) (Hengirmen: 23). Daha sonraki yıllarda bütün dünyada yaygınlaşan dil laboratuvarlarıyla ses cihazları yabancı dil derslerinin vazgeçilmez bir

parçası olmuştur. Dil laboratuvarları varlıklarını günümüze kadar sürdürmeyi, 1970’lerde dijital teknolojinin daha küçük cihazlar üretmeyi başarması ve sistemin ruhbilimsel açıdan olumsuz yönlerinin fark edilmesi sonucunda okullardan tamamen silinmiş, fakat dinleme-anlama yetisinin dil ediniminde öneminin anlaşılmasından dolayı, ses kasetleri ve teypler modern anlamda yabancı dil derslerinde kullanılan temel araç gereçlerden olmuştur. (Alyaz, ts: 25). İlk aşamalarda özellikle davranışçı psikoloji kuramının öngördüğü gibi, dilin de bir davranış olduğu, taklit ve kalıpların tekrar edilmesi yoluyla ezberlenerek öğrenileceği savıyla yola çıkıldığından, kulak-dil alışkanlığına önem verilerek, ses cihazlarının kullanılmasının yanı sıra, yapısalcı dil teorilerinin etkisinden kurtulamamıştır. Yöntem kitaplarında audio-lingual yöntem olarak yapısalcılığı, ruhbilimsel olarak da davranışçılığı esas aldığına yer verilmektedir. Özellikle dilbilgisi-çeviri yönteminin kullandığı alıştırma türlerine kulak dil alışkanlığı yönteminde de başvurulmuştur. Ek olarak boşluk doldurma testlerinin, ses cihazları yardımıyla gerçekleştirilmesi, diyalog tamamlama ve soru-yanıt alıştırmalarına yer verilmiştir (Alyaz, ts: 26).

1.17.4. Film, Video ve Televizyon (Görsel-İşitsel Araçlar)

1960’lı yıllarda Fransa’da Gubernia ve Revenc tarafından geliştirilen görsel-işitsel yöntemle derste kullanılan araçlara bir yenisini daha eklenmiştir. Metinlerin ses ve görüntü bantlarıyla sunulmasının dil öğretime görsellik katması ve algılamayı kolaylaştırması açısından bu araçlar, modern dil öğretim yöntemlerinin vazgeçilmez bir parçası olmuştur.

Video ve televizyon, sınıf içi ders aracı olarak kullanılmasının yanı sıra evde tek başına veya dil okullarında hazırlanan video teknolojilerde, kulaklıklarla ders amaçlı filmler veya konulu orijinal filmler izlemek kaydıyla, bireysel çalışma amacıyla da kullanılmaktadır. Bu uygulama Ankara Üniversitesi. TÖMER dil öğretim merkezinde 1984’ten beri kullanılmaktadır. Ayrıca Almanya gibi gelişmiş toplumlarda (özel) dil kurslarında (Goethe Enstitüsü, Volkshochschule. Berlitz, Kapito vb) ve üniversitelerin yabancı dil bölümlerinde, hem derslerde video materyali kullanılmakta hem de ders dışı etkinlik olarak video kulüpleri

oluşturularak, bireysel ve toplu gösterimlere yer verilmektedir (Hengirmen, 1990 : 28).

1.17.5. Projektör ve Diaprojektörler

Yabancı dil öğretiminde önemli yer tutan görsellik, audio-lingual yöntemin başvurduğu metin yani resim ve çizimler kısmen sağlanmış sayılabilmekle beraber, yeterli olmamaktadır. Buna birçok kitapta rastlanabilir. Video ve televizyon gibi cihazların olmadığı bir ortamda, tepegöz ve diaprojektörler kullanılabilir. Zaten projektörler, sadece video-televizyona alternatif olarak kullanılmamakta, sağladığı perde görüntüsü ebatlarıyla daha fazla görsellik sağlamaktadır. Öğretilen dilin kültürel, coğrafi vb özelliklerinden, derste anlatılan konunun önemli noktalarının özet sunusuna, konuyla ilgili resim ve fotoğrafların artalan ögesi olarak sunulmasına kadar birçok amaçla kullanılabilen projektörler, gelişen hareketli görüntü teknolojisine ve sahip oldukları animasyon yetersizliğine rağmen, hem yabancı dil derslerinde hem de konferans ve seminerlerde oldukça geniş bir kullanım alanına sahiptir.

1.17.6. Resimler

Yabancı dil derslerinde dilbilgisel bir yapıya, konuya veya duruma giriş amacıyla ya da öğrenilen konular üzerinde yazılı veya sözlü çalışmalar yapmak amacıyla, resimler kullanılmaktadır. Bu resimler İngilizce *picture-talk* diye adlandırılmakla beraber, sözlü anlatım dışında başka amaçlarla da kullanılmaktadırlar. Öğretmen, ilgili konuya uygun bir resim veya çizimi sınıfa getirerek, anadile başvurmadan bilinmeyen bir kavramı veya durumu açıklayabilir; ‘Resimlerde neler görüyorsunuz?’ sorusunu yazılı veya sözlü olarak işleyebilmektedir.

Yabancı dil öğretiminde düz ve çizgi resimler, duvar resimleri, flaş kartlar, levhalar ve afişler kullanılmaktadır. Resimlerin en büyük avantajı, oldukça ucuz maliyetli olması ve kolayca hazırlanabilmesidir (Alyaz, ts: 29)

Daha önce öğrencilere hızlı ve açık bir şekilde dersi anlatan ve öğretmene yardım eden geleneksel öğretim araçlarından bahsetmiştik. Aşağıda ise, birçok

faydası olan ve öğrencilere bu faydaları açıkça yansıyan programlı öğretimi aşağıdaki şekilde ele alacağız:

1.18. Programlı Öğretim:

Bilgisayar destekli öğretim yönteminin temelinde, programlı eğitim tekniği yer almaktadır. Başka bir deyişle, bilgisayar destekli öğretim yöntemi, en gelişmiş programlı öğretim tekniklerinden biridir. Bu nedenle çalışmamızda, programlı öğretim tekniğinin ne olduğu ve programlı öğretimle geleneksel öğretim teknikleri arasındaki farklar verilmeye çalışılacaktır. Bu farklar, doğal olarak bilgisayarın Arapça eğitiminde kullanılmasının eğitim sistemine getireceği katkıları da ortaya koyacaktır.

“**Programlı öğretim**” kavramı, kısaca “**kendi kendine öğrenme tekniği**” anlamına gelmektedir. Alkan’a göre programlı öğretim, bir öğrencinin davranışsal hedeflere ulaşmasına yardım etmek üzere, deneysel olarak geliştirilmiş öğrenme tekniklerinin sistematik olarak uygulanması ile oluşmuş bir süreç olarak tanımlanmaktadır.

Erden’e göre ise programlı öğretim, öğrencilerin kendi hızları ile bireysel olarak öğrenmelerini sağlayacak, programlı öğretim materyalleri ile yapılan bir öğretim yaklaşımıdır. Bu öğretimin dayandığı temel ilkeleri şu şekilde vermiştir:

1.18.1. Küçük Adımlar İlkesi:

Bu ilke, her biri madde oluşturan öğrenme aşamalarının çoğaltılması anlamına gelmektedir. Programlı öğretimde öğrenilecek her bilgi, her biri kolaylıkla kavranacak küçük birimlere bölünür. Bu ilkeye göre öğrenilecek bilgi üniteleri, öğrenciyi adım adım ilerlemeye yöneltecek biçimde sunulmalı ve öğrenci bunları adım adım öğrenerek ilerlemelidir.

1.18.2. Öğrenmeye Etkin Katılım İlkesi:

Programlı öğretim, programla öğrenci arasında devamlı bir etkileşim gerektirmektedir. Programda öğrenciye her küçük adımda bilgi sunmanın yanında,

bu bilginin öğrenilip öğrenilmediğini kontrol amacı ile devamlı soru yöneltir. Öğrencinin bu sorulara cevap vererek etkin katılımı sağlar. Her bilgi biriminden sonra öğrencinin, kazandırılmak istenen davranışı göstermesi beklenir.

1.18.3. Başarı İlkesi:

Programlı öğretimde, öğrencinin büyük oranda doğru cevaplar vermesini sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır. Yöneltilcek sorular öğrencinin cevaplandırabileceği güçlük derecesinde ve verilen bilgi olmalı, öğrenciye yeterince ipucu verilmelidir. Onun öğrenme isteğini azaltmamalıdır. Hata ve başarısızlıktan kaçınılmalıdır. Öğrencinin vereceği her doğru cevabın, kendisini daha sonraki öğrenmeler için olumlu yönde güdüleyeceği unutulmamalıdır.

1.18.4. Anında Düzeltme İlkesi:

Bu ilkeye göre, öğrenciye bir sonraki maddeye geçmeden önce, o maddede kendisine yöneltilen soruya verdiği cevabın doğru olup olmadığı hakkında anında bilgi sunulmalıdır. Böylece öğrenci kendi cevabını programın sunduğu doğru cevapla karşılaştırma imkânı bulmaktadır. Sorulan soruya öğrencinin verdiği cevap doğru ise olumlu pekiştirilerek bir sonraki maddeye geçilmeli, yanlış ise hemen düzeltme fırsatı verilmektedir.

1.18.5. Bireysel Hıza Göre İlerleme İlkesi:

Bu ilkeye göre, öğrenciye kendi hızı ile ilerleme olanağı tanınmaktadır. Programlı öğretim tekniğinde öğrenci için zaman yönünden bir sınırlama söz konusu değildir. En iyi öğrenme, bireyin kendi hızı ile gerçekleştirdiği öğrenmedir. Programlı öğretimde her öğrenciye bir gruba bağlı olmadan, kendi öğrenme hızında ilerleme olanağı verilmektedir (Uşun, 2000: 24).

Uşun, geleneksel öğretimle programlı öğretimi bireysellik, araç-gereçler, eğitim programları, öğrenci etkileşimi, öğrenci motivasyonu ve değerlendirme açısından karşılaştırmış ve özetle aşağıdaki sonuçları elde etmiştir:

- Geleneksel öğretimde, grup öğretimi esas alınmaktadır. Birey ve onun özellikleri göz ardı edilerek, grubun ortalama özelliğine göre öğretim yöntemleri

seçilir ve uygulanır. Programlı öğretimin ise öğrenme-öğretme süreçlerindeki en olumlu yönlerinden birisi bireysel hıza göre ilerleme imkânı vermesidir.

- Geleneksel öğretimde, öğretmen öğrenciye nazaran daha aktiftir. Programlı öğretim tekniğinde ise öğrenci programlı öğretim araçlarından yararlanarak bilgiye kendisi ulaşır ve kendi durumu hakkında anında geribildirim alır.

- Öğrenme-öğretme sürecine ne kadar çok duyu organı katılırsa öğrenme, o kadar kalıcı olur. Oysa geleneksel öğretimde kullanılan yazı tahtası, bez tahta, afiş gibi araçlar sadece bir duyu organına, göze hitap eder. Üstelik bu araçlar, yeterli motivasyonu sağlayacak ve dikkati sürekli kılacak nitelikte de değildirler. Programlı eğitimde ise her öğrencinin bireysel hızına göre bilgi edindiği, bizzat kendisinin kullandığı programlı öğretim araçları kullanılmaktadır.

- Geleneksel öğretimde eğitim programları, uygulanacağı grubun ortalama kapasitesi esas alınarak hazırlanmaktadır. Programlı öğretimde ise öğretimi küçük adımlar ilkesine göre düzenleme söz konusudur. Her ünite basitten karmaşığa; somuttan soyuta, bilinen kavramlardan bilinmeyen kavramlara doğru ve ön koşul ilişkilerine göre aşamalı olarak, her öğrencinin kabiliyetlerini son sınırına kadar geliştirebilmek çabası içinde hazırlanmaktadır.

- Geleneksel öğretimde, öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilerin çeşitli bilgi kaynaklarıyla doğrudan etkileşmesi söz konusu değildir.

- Geleneksel öğretimde çok sık kullanılan anlatım yöntemi ve soru-cevap tekniği öğrenciyi doğru güdüleme bakımından yetersizdir. Programlı öğretim tekniğinde ise öğrencinin büyük oranda doğru cevaplar vermesini sağlayacak şekilde yapılacak düzenlemeler motivasyonun sağlanmasında önemli etkindir.

- Geleneksel öğretimde öğrencinin öğrenme düzeyini ölçme ve değerlendirme anında yapılmamaktadır. Sınırlı zaman sürecinde ve çoğunlukla kapsam yönünden zayıf olan sınav sorularıyla yapılan değerlendirmelerin sonuçları da öğrencilerin durumunun gerçekçi bir şekilde ortaya konmasını engellemektedir. Öğrenci de değerlendirme sonucunda alması gereken geribildirime ulaşamadığı için eksikliklerinin neler olduğu ve bunları nasıl gidermesi gerektiği konusunda aydınlatılmamaktadır. Programlı öğretim ise öğrenciye bir sonraki aşamaya geçmeden önce kendisine yöneltilen soruya verdiği cevap doğruysa olumlu pekiştirilerek verilir. Yanlış olması durumunda ise hemen düzeltme fırsatı verilir.

Bu karşılaştırmadan yola çıkarak programlı öğretimin geleneksel öğretime oranla öğrenciye daha fazla imkânlar sağladığını ve etkili öğrenmeyi gerçekleştirdiğini söyleyebiliriz. Bu konu, tezimizle de çok yakından ilişkilidir. Çünkü programlı eğitim bilgisayar destekli yabancı dil eğitimini kapsamaktadır. Ar (1996: 58)'a göre; programlı öğretim tekniği, önceden belirlenmiş hedef davranışlara ulaşmak üzere dikkatlice düzene sokulmuş, sıraya konulmuş, kontrollü öğrenme yaşantılardan meydana gelen bir süreçtir. Programlı öğretim çağdaş program geliştirme anlayışının bir ürünüdür

1.19. Bilgisayar Destekli Eğitime Genel Bir Bakış:

Bilgisayar, belirli bir mantık düzeni içerisinde verilen bilgilerin sağlanması, işlenmesi, depolanması ve çeşitli işlemlerden geçirilerek amaca uygun halde depolanmasını, verilmesini sağlayan makinelerdir. Kısaca bilgisayarlar var/yok durumu aracılığıyla işlem yapan makineler olarak tanımlanabilir. Bilgisayarlar bu işlemleri yaparken kullanıcının öngördüğü mantık silsilesini izleyeceğinden bilgisayar mantığı kullanıcının mantığıdır denilebilir (Korkmaz, 1992).

Bilgisayar dünyasındaki gelişmelere en çarpıcı örnek olarak interneti verebiliriz. İnternet sınırları kaldırarak dünyanın dört bir köşesindeki insanları aynı çatı altında bir araya getirerek, düşündüklerini özgürce söyleyebildikleri bir tartışma ortamı sunmaktadır.

Günümüzde hayatın vazgeçilmez bir parçası haline gelen bilgisayarların kullanım alanları çok fazladır. Genel olarak bu alanlar şu şekilde maddelendirilebilir (Altun, 1997):

1. Dilbilimi ve edebiyat araştırmalarında,
2. Yabancı dil eğitiminde,
3. Astronomi, fizik, tıp gibi konularda bilimsel araştırmalarında,
4. Sosyal ve ekonomik araştırmalarında,
5. Mühendislik uygulamalarında (analiz ve tasarım, proje planlama vb.),
6. Ticaret ve yönetimde (muhasabe, bordro, satış, rezervasyon vb.),

7. Veri bankalarının oluşturulmasında,
8. Trafik kontrolünde,
9. Sanat dallarında (müzik, resim, senama vb.),
10. Spor dallarında,
11. Uçakların hız, yakıt, yükseklik kontrolü vb. işlevlerinde,
12. Arabaların yakıt ve hız göstergelerinde,
13. Ziraat mühendisliği alanlarında (uzaktan algılama, seracılık vb)

1.20. Yabancı Dil Eğitiminin Genel İlkeleri

Yabancı dil eğitiminin genel ilkeleri aşağıdaki gibi maddeler hâlinde belirlenebilir:

1. Öğretime dinleme ve konuşma becerilerini geliştirme ile başlanması,
2. Öğrencilerin temel cümle kalıplarını öğrenmesinin ve ezberlenmesinin sağlanması,
3. Dil seslerin en iyi şekilde çıkarmalarının öğretilmesi,
4. Yabancı dili ile ana dil arasında sorun olan ses ve yapıların öğretilmesi,
5. Dil öğretimi materyallerinin kolaydan zora doğru sıralanıp sunulması,
6. Yeni cümle kalıplarının bilinen sözcüklerle öğretilmesi,
7. Öğrencilere öğrendiklerini kullanma olanağının tanınması,
8. Başlangıç düzeyinde öğrenci hatalarının hemen anında düzeltilmesi,
9. Yabancı dilinin ana dili olarak konuşan kişilerin konuştuğu gibi öğretilmesi,
10. Yabancı dilin kültürünün de öğretilmeye çalışılması,
11. Öğrencilerin sınıfta daha çok konuşma yapmalarına olanak sağlanması.

1.20.1. Bilgisayar Destekli Arapça Eğitimi Nedir?

Bilgisayarın son yıllarda hızlı bir şekilde gelişimi eğitim sistemini etkileyerek sistemde birtakım değişikliklerin yapılması mecburiyetini doğurmuştur. Dünya ülkelerinde görüldüğü gibi, eğitimde yeni teknolojiler kullanmak, öğrenme ortamını geleneksel yöntemlere göre daha fazla duyu organı ile etkileşimde bulunulması sonucu öğrencinin ilgisini artırdığından eğitim-öğretimi kolaylaştırmakta ve zevkli bir hale getirmektedir.

(BDAE) kavramı bilgisayar teknolojisinin getirdiği imkânların eğitim sürecinde işe koşulmasıdır. Bu yerine göre bir tasarım, bir sunum veya bir oyun olabilir. Bilgisayar destekli Arapça eğitiminde, konu ne olursa olsun, öğrenciye yardımcı bir ders aracı olarak kullanıldığı her türlü uygulama BDAE olarak kabul edilmiştir. Arapça öğretiminin daha etkili ve kalıcı olmasını sağlamak amacı ile bilgisayarların öğrenme-öğretme faaliyetlerinde kullanılması bilgisayarı bir araç niteliğine dönüştürmektedir. Bilgisayardan dersin öznesi olarak değil, konunun anlaşılmasında yardımcı bir araç olarak yararlanılması söz konusudur.

1.20.2. Bilgisayar Destekli Öğretimin Amaçları:

Bilgisayar destekli öğretiminin amacı, geliştirilen bir bilgisayar öğretim programı ile öğretim hizmetini, hedefler doğrultusunda vermektir.

Bu hedefleri şu şekilde özetlemek mümkündür:

1. Bireysel öğretimi gerçekleştirmek,
2. Öğrenme sürecini hızlandırmak,
3. İhtiyaca dayalı öğretimi gerçekleştirmek,
4. Ucuz ve etkili öğrenimi gerçekleştirmek,
5. Telâfi edici öğretimi sağlamak,
6. Dil öğretiminde sürekli olarak niteliğin artmasını sağlamak,
7. Zengin bir materyal sağlamak.

1.20.3. Bilgisayar Destekli Arapça Eğitiminin Sağlayabileceği Yararlar:

Bilgisayarlar yabancı dil eğitimine çok büyük bir kolaylık getirmiştir. Bilgisayar destekli programları yeni öğrencilere defalarca tekrar yapmalarını ve Arapça becerilerini artırmak için alıştırmaya yapma imkânı sağlar. BDAÖ öğretim zamanını kısaltır ve öğrenim sürecinde geleneksel yöntemle göre daha pozitif etkilere neden olur. ADAM (Ankara Düşünce ve Araştırma Merkezi), Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı birinci ve ikinci sınıfı için düzenlenmiş olan, bilgisayar destekli Arapça öğretimi uygulamasına katılan 39 öğrenciye yapılan Arapça öğretiminde bilgisayar teknolojisi kullanılmasıyla elde edilen bulgulara göre en önemli yararlarını şu başlıklar altında verebiliriz.:

1.20.3. 1. Her Öğrenci Kendi Hızında Öğrenir:

Klâsik eğitim ortamında öğretmen anlatır bütün sınıf dinler. Öğretmen-öğrenci etkileşimi düşüktür. Ama BDAE’de her öğrencinin bir bilgisayar kullanması durumunda, öğrenme sırasındaki etkileşim yüksek olmakta ve öğrenme derinleşmektedir. Çabuk kavrayan öğrenciler diğerlerini beklemeden ilerleyebilmekte, öğretmen de ilgisini daha geç kavrayan öğrenciler üzerinde yoğunlaştırabilmektedir.

1.20.3.2. Öğretmene Yardımcıdır:

Öğretmeni dersi tekrar etme gibi işlerden kurtararak, öğretmenin öğrencilerle daha yakından ilgilenmesine ve onlara daha çok vakit ayırmasına imkân sağlar.

1.20.3.3. Esnektir

Öğrenciler, ders saatlerini kendi ihtiyaçlarına göre ayarlayabilirler.

1.20.3.4. Tepki hızı yüksektir. Öğrenme hızlanır.

Eğitim psikolojisi bulgularına göre bir yanlşın önlenmesinin en iyi çaresi onu yapıldığı anda ortaya çıkarmak ve doğrusunu göstermektir. Klâsik eğitim metotlarında bu denli hızlı etkileşim sadece sözlü sırasında yapılabilir; fakat bu sırada diğer öğrenciler pasiftir. Tüm öğrencilerle aynı anda etkileşim ancak yazılı esnasında mümkündür; ancak bu kez öğretmenin yapılan yanlıları bildirmesi zaman alır. Yazılı sonuçlarının öğrenciye bildirilmesi özellikle kalabalık sınıflarda uzun sürmekte bu da yapılan geribildirim işe yarar olmaktan çıkarmaktadır.

Eğitim sırasında yapılan hatalar, anında bilgisayar tarafından düzeltileceğinden öğrenci çok hızlı bir geri besleme almış olur. Bu durum, öğrencinin hatalarını tekrarlamasını önler ve hataları düzeltmeyi çabuklaştırır.

1.20.3.5. Öğrenciye tekrar imkânı sağlar.

Klâsik eğitimde öğrenci ve öğretmen ancak ders programı çerçevesinde bir araya gelirler ve öğretmen, bütün sınıf gerek duymuyorsa genellikle tekrar etmek yerine yeni konu anlatır. BDAE’de öğrenci bir dersi istediği zaman tekrarlayabilir.

1.20.3.6. Güvenlidir.

Gerçek deneyler, uzun, pahalı, tehlikeli hatta yapılması imkânsız olabilir. Halbuki bilgisayarda özel olarak hazırlanmış canlandırma (simülasyon) programlarıyla bu deneyler çabuk, ucuz ve tehlikesiz olarak yapılabilir. Deneyleri önce bilgisayar ortamında yapmak ve konuyu derinlemesine öğrendikten sonra deneyi gerçekleştirmek hem daha güvenli olur hem de yapılacak hataları en aza indirerek çok pahalı olan teknik malzemelerin israfını önler.

Yabancı dil eğitiminde bilgisayar kullanımının bir çok yararları vardır. En başta gelen işlevi, öğretmen ve öğrenciyi serbest hale getirmektir. Bireysel girişim ve serbesti ile çok seçenekli imkanlar oluşturabilir. Aynı zamanda öğretmene ve öğrenciye zaman ve mekan yönünden serbestlik sağlamaktadır. Bilgisayar destekli eğitim, öğrencileri sürekli aktif tutar ve her öğrenci, öğrendiği konu ile ilgili olarak sorduğu sorulara yanıt alabilir. Bilgisayar destekli öğretimde öğrenci bilgisayarla etkileşim kurarak, istediği anda konu ile ilgili sorular sorarak yanıtlarını alabilmekte ve istediği kadar tekrarlayabilmektedir

Bu bölümde bilgisayarın bir ders aracı olarak kullanılması, bilgisayarın alternatif bir ders aracı olarak genel anlamda yabancı dil öğretiminde kullanılmasına yer verilmiştir. Kanaatimizce, varılan sonuçlar doğrultusunda bilgisayarın bir ders aracı olarak geleneksel yöntemlere göre oldukça yararlı olduğunu söyleyebiliriz.

2. BÖLÜM

BAZI DÜNYA ÜLKELERİNDE BİLGİSAYAR DESTEKLİ ÖĞRETİM UYGULAMALARI

Bilgi teknolojisine meydana gelen gelişmeler değişik gelişmişlik düzeyindeki ülkelerin eğitim sistemlerini de etkilemiş, bir çok ülke kendi imkanları çerçevesinde bilgisayarlı eğitimi yaygınlaştırma yönünde çalışmalar başlatmışlardır. Bu tür çalışmalar ortaya koyduğu tecrübeler ve bu tecrübelerden faydalanabilmek için gösterilmiştir. Aşağıda 11 ülkede bilgisayar eğitim uygulamalarında genel olarak ele alınarak bahsedilmiştir.

2.1. ABD’de Bilgisayar Destekli Öğretim Uygulamaları

Venezky'ye (1991, 33-34) göre, Kaliforniya'da System Development Corporation tarafından bilgisayar kontrollü slayt projeksiyon makinesi geliştirilmiş ve Massachusetts'de de Bolt Beranek ve Newman tarafından bir bilgisayar ağı için analitik geometri yazılımı geliştirilmiştir. Donald Bitzer (Hackbarth, 1996: 191) tarafından 1995'da Illinois Üniversitesinde PLATO (Programmed Logic for Automatic Teaching Operation) adlı proje tasarlanmış, uluslararası ağa bağlı olan binlerce termineli uydu ve telefon aracılığıyla merkezi Amerika Birleşik Devletleri'nde ve Avrupa'da bulunan ana merkezi bağlanmıştır

Bilgisayar destekli eğitim sistemi 1977'de Texas ve Brigham Young Üniversitelerince ortaklaşa geliştirilmiş ve özellikle Matematik ve İngilizce derslerine yer verilmiştir. (MEGSB-METARGAM, 1987: 2)

Elli eyaletin birleşmesinden oluşan Amerika Birleşik Devletleri, eğitim sisteminde bilgisayarların en geniş ve yaygın olarak kullanıldığı ülkedir. Federal yapıdan dolayı, bilgisayarların eğitimde kullanılması konusunda ulusal düzeyde yapılan bir planlama yoktur. Eğitimde bilgisayarların kullanımı 1960'lı yılların sonlarına doğru başlamasına rağmen en hızlı artış, 1970'li yılların sonlarına doğru mikrobilgisayarın ortaya çıkmasıyla olmuştur (Uşun, 2000: 155). Amerika Birleşik Devletleri'nde 1982 yılında okullardaki bilgisayar sayısı yaklaşık 130.000 iken, kamuoyunun bilgisayarların eğitimde kullanılması konusundaki olumlu tavırlarının da etkisiyle 1985 yılında bu sayı 700.000'e ulaşmıştır (Ergin, 1988: 42).

Amerika Birleşik Devletleri'nde 1984 yılında, tüm ortaokulların % 77-% 85'inde en az bir bilgisayar, bunların % 40'ında ise en az beş bilgisayar bulunmaktadır. Öğrenciler bilgisayarı alıştırmaya ve uygulama çalışmaları, eğitsel oyunlar, metin çalışmaları, bilgisayar okur-yazarlığı ve laboratuvar çalışmalarında kullanılmaktadır. Lise birinci sınıf öğrencisi bilgisayarı, kompozisyon yazmak, olayları ve kelimeleri ezberlemek ve bilgisayar programları yazabilmek amacıyla kullanılmaktadır. Ortaöğretimde bilgisayar destekli dil öğretimi özellikle 11 ve 12'inci sınıflarda eğitimin ayrılmaz bir parçası haline gelmektedir. Ortaöğretim okullarında 14 yaşın üzerindeki öğrencilere, programlama konusu ağırlıklı olmak üzere, haftada üç saat bilgisayar dersi okutulmaktadır (Keser, 1988: 137).

Amerika'daki bilgisayar destekli eğitim projenin etkisiyle 1970'li yıllarda İngiltere, Fransa ve Federal Almanya'da bilgisayar destekli eğitim konusunda büyük aşamalar kaydedilmiştir (Odabaşı, 1997: 15)

ABD'de bilgisayar destekli eğitimin bir devlet politikası olması için adımlar atılmaktadır. 1995 ve ondan sonraki dönemlere bakıldığında zaman okullarda bilgisayarlaşmanın dikkat çekici olduğu görülmektedir. 1996 yılı sonu itibariyle devlet okullarının % 65'inde internet bağlantısı bulunmakta, bu oran ilkokullar için % 61, orta ve lise düzeyi okullar için % 77 oranındadır. (Uşun, 2000: 157).

Yukarıda sıralanan rakamlar Amerika'da ilk, orta ve lise seviyesinde öğretim teknolojisinin ne kadar yaygın olduğunu göstermektedir. Bu durum onların okulları ile bizim okullarımızdaki farklılıkları ortaya koymaktadır. Çünkü bizim okullarımızda belki de bu güne kadar bilgisayarlı eğitim görmemiştir.

2.2. Japonya'da Bilgisayar Destekli Öğretim Uygulamaları

Bilgisayar destekli dil öğretiminde özel girişim-devlet işbirliği modeline giren Japonya'da (Karakuş, 1993: 43) okullardaki bilgisayarlaşma oranı 1984 yılından önce fazla olmamasına rağmen, 1985 yılından itibaren önemli ölçüde artış olmuştur. Okullarda bilgisayar teknolojisiinden aşağıda belirtilen üç farklı yönde yararlanılması planlanmıştır (MEB, 1991: 8):

1. Bilgi teknolojileri hakkında eğitim
2. Bilgi teknolojilerinin öğretimde kullanılması
3. Bilgi teknolojilerinin okul işlerinde öğretmene yardımcı olması

1999 yılında tüm okullarda özel tasarlanmış bilgisayarlar kurularak, ilköğretimde iki öğrenciye bir bilgisayar, ortaöğretimde her öğrenciye bir bilgisayar hedefine ulaşılması planlanmıştır. Eğitim Bakanlığı'nın desteğiyle çok kısa bir zamanda tüm okulların internete bağlanması planlanmıştır. 1996 yılı itibariyle öğretmenlerin % 40'ına eğitimde çoklu ortam uygulamalarını kullanma eğitimi verilmiştir (Yazar, 1998: 31).

2.3. Rusya' da Bilgisayar Destekli Öğretim Uygulamaları

Rusya'da bilgisayarın eğitimde kullanımı oldukça eski yıllara dayanmaktadır. 1950'lerde çalışmalara başlanmış, 1960'ların ortalarına doğru 50 saatlik yazılım geliştirilmiş ve öğretmen yetiştiren eğitim enstitülerinde kullanılmıştır. 1975–1980 yılları arasındaki çalışmalar okullarda bilgisayar kullanımının yaygınlaştırılmasında yoğunlaşmıştır.

1985 yılında 'Informatics and Computing Machinery' müfredata alınmıştır. 'School 1' projesinde ise bilgisayar okur-yazarlığı, eğitim sisteminin yeni bilgi teknolojilerine dayanarak geliştirilmesi, yaygın eğitimin iyileştirilmesi amaçlanmıştır. Orta dereceli okullarda 1985 yılından itibaren 5 yıl içerisinde 400.000 kişisel bilgisayarın alınması planlanmış, her iki veya üç okuldan birinde bir bilgisayar laboratuvarı kurulmuştur (MEB, 199: 9).

2.4. Mısır'da Bilgisayar Destekli Öğretim Uygulamaları

1980 yılında Mısır Hükümeti bilgisayarlı destekli dil eğitime geçmek için gerekli çalışmalara başlamış ve 1984 yılında 'Enformasyon Teknoloji Merkezleri' ile birlikte öğretmen eğitimine başlamıştır.

Bilgisayar destekli eğitim uygulamaları İngiliz hükümetinin yardımıyla geliştirilmiş ve seçilen pilot okullarda yürütülmüştür. 1988–89 akademik yılında

seçilen 100 okuldan 15–16 yaşı grubunda 2000 ğrenci bu çalışma kapsamına alınmıştır. Öğrencilerde bilgisayar farkındalığı ve okur-yazarlığının geliştirilmesine öncelik verilmiştir (Hawkridge ve diğerleri, 1990; Uşun, 2000).

Birçok niversite, özellikle de İskenderiye niversitesi eğitim ve ğretim programında bilgisayar kullanımında büyük bir aşama kat etmiştir. Üniversite bu programları Arapça olarak hazırlayarak, CD, kaset, video şeklindeki dkmleriyle öğrenciye vermektedir (el-Fâr, 2005: 126). Bu konuda detaylı bilgi edinmek için şu kaynaklara bakabilirsiniz (el-şirbinî: 2000, eş-şenevanî: 2001, es-Sâid: 1997, Hicâzî: 1997, Sayyid: 1990, Surûr: 1990, Abdülhadî: 1992).

2.5. Ürdün’de Bilgisayar Destekli ğretim Uygulamaları

1984–85 yılında seçilen 2 pilot okulda bilgisayarlı eğitime başlanmıştır. Daha sonraki iki yıl içerisinde de pilot çalışma diğer 6 okulda yaygınlaştırılmıştır. 1988 yılında hazırlanan 5 yıllık plan dahilinde ise 2000 bilgisayarın orta eğitim sistemine verilmesi kararlaştırılmıştır. 5 yıllık planın hedefleri içerisinde ortaokul öğrencileri arasında;

1. Bilgisayar okur-yazarlığını yaygınlaştırmak,
2. Yazılım geliştirerek okullara dağıtmak,
3. Öğretmen eğitimini gerçekleştirmek,
4. Müfredat programlarında gerekli değişiklikleri gerçekleştirmek yer almıştır

(Uşun, 2000: 169).

2.6. Avrupa lkelerinde Bilgisayar Destekli ğretim Uygulamaları

Uşun (2000: 171)’e göre, Avrupa lkelerinde bilgisayar destekli eğitimin gelişim aşmaları ise şunlardır:

1. Bilgisayar ve eğitim teknolojisi konusunda ğretim,
2. Bilgisayar destekli öğretimin yaygınlaşması,
3. Bilgisayarla yönetim destekli ğretim (bilgisayar ğretim sürecini yöneten öğretmenin elinde bir araç olarak kullanılır).

Dünya’da bilgisayar uygulamaları; a) uygulama ilk başlama tarihi, b) yürütülen projeler, c) uygulamaların başarısı ve etkililiği vb. ltler açısından

kıtalar açısından değerlendirildiğinde, ABD'nin söz konusu ölçütler açısından başı çektiği bu kıtayı Avrupa kıtasının (İngiltere, Fransa, Almanya, İsveç) takip ettiği dikkati çekmektedir. Dünya'da söz konusu iki kıta (ABD ve Avrupa) dışında kalan kıtaların bilgisayarların eğitim alanında kullanımı ve BDÖ uygulamaları açısından daha geride oldukları söylenebilir. bu ülkelerde bilgisayar destekli eğitim gelişimi şöyledir:

2.6.1. İngiltere’de Bilgisayar Destekli Öğretim Uygulamaları

Bilgisayar destekli en erken kullanımı (Venezky, 1991: 33) "1950'lerin sonunda IBM Araştırma Merkezi tarafından geliştirilen, IBM 650 adı bilgisayarlarda simülasyon yönteminin geliştirilmesiyle oluşmuştur.

1970’lerden beri uygulanan ‘Öğretmen Yetiştirme Kursları’ 15 yıllık bir denemede İngiltere ve İrlanda Bilgisayar Eğitim Derneği’nin kurulmasına yol açmıştır.

1979’da oluşturulan bakanlıklar arası danışma kurulunun çalışmaları 1981’de liselerde matematik dersi içinde 35 saatlik bir bilgisayar programlama biriminin tanımlanmasıyla sonuçlanmıştır. 1985–1986’da okulların % 50’sinde öğrencilerin % 20’si bu birimden yararlanmıştır.

1984’de ise ortaokullar için (Junior Cycle) 3 yılda 75 saatlik genel bir bilgisayar ve programlama yazılımı tamamlanmıştır. Yazılımlarda BASIC, COBOL, PROLO dilleri kullanılmıştır (Köksal, 1988; Karakuş, 1993).

2.6.2. Fransa’da Bilgisayar Destekli Öğretim Uygulamaları

Merkezi yönetimin esas olduğu Fransa’da bilgisayarların yabancı dil eğitiminde kullanılması ve bilgisayar destekli eğitim alanındaki uygulamalara yönelik ilk adımların 1970 yılında atıldığı görülmektedir (Keser, 1988; Ergin, 1989; MEB, 1991; Uşun, 2000). 1970’de altıncı beş yıllık hükümet planını hazırlayan komisyon, bilgisayarların eğitime girmesi konusunu tartışarak raporda; a) bilgisayar uzmanı eğitimi, b) bilgisayar bilimine giriş ve c) büyük öğrenci kitlerini ‘enformatic’

ile tanışık hale getirmek için genel bilgi gibi konu ayırmalarında bulunmuştur (Uşun, 2000: 152; Ergin, 1989: 160).

1985 yılına geldiğinde 28 bilgisayar eğitim merkezi ve bu konuda eğitilmiş 3000 öğretmen bulunan Fransa'da öğretmen eğitimi modeli; bilgisayar okuryazarlığı ve bilgisayar destekli öğretim olmak üzere iki grupta toplanmakta idi. Bu çerçevede hazırlanan eğitim projesi, on bir adet çekirdek modelden oluşmakta ve üç farklı boyutta öğretmenlerin eğitilmesini amaçlamaktaydı:

1. Öğretmenlere ders yazılımı geliştirebilmeleri için bilgi ve beceri kazandırılması,
2. Bilgisayarın eğitim yönteminde kullanılması,
3. Bilgisayarın öğretim amacı ile kullanılması (MEB, 1991: 7).

1986'da okullara, donanımla birlikte uygulama yazılımı aynı anda verilmiş, ayrıca öğretmenlere istedikleri ek eğitim yazılımlarını bağımsızca seçme imkânı tanınmıştır. Bunun için Fransız ve yabancı kaynaklı 700 program içeren bir katalogdan, okullarına tanınan 'seçme hakkı' kadar puan tutan yazılım ısmarlama imkânı öğretmenlere (Minitel adlı teletext sistemi aracılığıyla) sağlanmıştır. Bu programların listeye alınması ile ilgili 'seçim' bağımsız bir uzmanlar kurulunca yapılmakta ve programlar şu türleri içermektedir (Uşun, 2000 :154; Köksel, 1988: 57).

1. Bütün düzeylerde değişik dallarda öğretim programları % 50'sini oluşturmaktadır.
2. Yetişkinler ve öğrenciler için mesleki programlar (kelime işlemci, veri tabanı ve çizelgeleme vb.) % 30 unu oluşturmaktadır.
3. Eğitsel değeri olan eğlence programları % 20'sini oluşturmaktadır.

Fransa'da, bilgisayar okur-yazarlığını artırmak amacıyla, Ocak 1985'de (Herkes için Enformatik) programı, Başbakan'ın sorumluluğunda başlatılmıştır. Herkesin bilgisayar öğrenebileceği 50.000 bilgisayar atölyesi oluşturulmaya çalışmıştır (Keser,1988: 145).

2.6.3. Hollanda’da Bilgisayar Destekli Öğretim Uygulamaları

1984 yılında Hollanda hükümeti bilgi teknolojisinin eğitime girmesi ile ilgili bir program başlatmıştır (Uşun, 2000: 165). Bu program 1988 yılına kadar devam etmiş, başarılı bulunmuş ve eğitim yazılımlarının geliştirilmesini başlatmıştır. 1989–1992 dönemini kapsayan ‘PRINT’ projesinin amaçları şunlardır (Aşkar, 1991: 151; Özdoğan, 1993: 11; Köksal, 1988):

- Eğitim yazılımlarını sağlamak,
- Okullardaki BDE uygulamalarının yürütülmesi için bilgi ve danışmanlık servislerini vermek,
- Eğitim yazılımlarının seçimi için bilgi ve danışmanlık hizmetleri vermek,
- Öğretmenlerin hizmet içi eğitimini sağlamak,
- Ulusal ve yerel düzeyde destek kurumları sağlamak.

2.6.4. İspanya’da Bilgisayar Destekli Öğretim Uygulamaları

İspanyol öğrenci nüfusunun %40’ını etkilemesi öngörülen ve orta öğretime eğitim teknolojisinin girmesini sağlayan ‘Proyecto Atenea (PA)’ projesi Eğitim ve Bilim Bakanlığınca 1985–1986 öğretim yılında uygulamaya konulmuştur.

5 yıllık bir plan olan:

1. Öğretmenlerin eğitimini,
2. Devlet okullarına donanım ve yazılım ürünlerinin sağlanmasını,
3. Eğitim yazılımının üretilmesi için gerekli örgütlemeyi,
4. Yeni teknolojilerin dil öğretim programlarıyla bütünleşmesini öngörmüştür.

Bilgisayar destekli dil eğitimi alanında benzetim teknikleri, oyunlar, dil öğretim stratejisi geliştirme, genel olarak eğitim teknolojisinin toplumsal etkileri gibi uyarıcı ve öğrencinin yaratıcılığını kamçılayan konulara yer verilmiştir.

2.6.5. İsveç’te Bilgisayar Destekli Öğretim Uygulamaları

İsveç uzun bir deneme dönemi geçiren ülkelerden biridir. İlk çalışmalar 1971’de başlamış ve 1974’de okullarda bilgisayar destekli dil öğrenimi alanında bir proje yürürlüğe konulmuş ve bunun ışığında 1980 yılında bir uygulama programı kabul edilmiştir. 1988 yılında ‘Talim Terbiye Kurulu’ bünyesinde bir komisyon kurulmuştur. Bu komisyonun görevi, eğitim yazılımlarının geliştirilmesine devam

etmek, donanımı değerlendirmek, müfredat çalışmalarını yürütmek ve diğer kuzey ülkeleri ile koordinasyonu sağlamaktır. Yazılımların dağıtımı ise ‘İsveç Öğretim Materyalleri Enstitüsü’ tarafından gerçekleştirilmiştir. Her okulda derinlemesine eğitim görmüş en az bir öğretmen ve 2 haftalık kurs eğitiminden geçmiş öğretmenler görev almıştır (Uşun, 2000:163; Aşkar, 1991: 150; Karakuş, 1993: 34).

2.7. Türkiye’de Bilgisayar Destekli Öğretim Uygulamaları

2.7.1. Tarihçe:

Bilgisayarın Türkiye’ye girişi 1960 yılına rastlamakla beraber, eğitim kurumlarında ilk defa kullanılmaya başlanması İstanbul Teknik Üniversitesi tarafından 1964 yılında olmuştur (Alkan, 1988: 220; Çevik, 2001: 13). Ancak o yıllarda donanım ağırlık verilmiş, yazılım ise arka planda kalmıştır. Bu durum, programlama dillerinin öğrenimini öne çıkarmıştır (Tandoğan, 1998: 38). Daha sonraları bilgisayarın kullanımı ve programların tanınması için bilgisayar okur-yazarlığı devreye girmiştir. Alkan’ın da (1998: 223) belirttiği gibi, o yıllarda Türkiye’de bilgisayar teknolojisinin eğitim kurumlarında kullanılması oldukça düşüktü, sadece 6’sı küçük ve 2’si orta büyüklükte 8 adet bilgisayar bulunuyordu. Eğitim kurumlarında bilgisayardan yardımcı eğitim aracı olarak, öğretim amaçlı yararlanılmıştır.

1984 yılında Türkiye’de ortaöğretim kurumlarına 1100 mikrobilgisayar alınmış ve bilgisayar eğitime başlanmıştır. Daha sonraları ise bilgisayar eğitimi yerine bilgisayarın bir eğitim aracı olarak kullanıldığı bilgisayar destekli dil eğitimi uygulamalarının başlanması uygun görülmüştür (Hoşcan, 1996: 137). İmer (2000: 56) bu gelişmeleri şöyle açıklamaktadır:

‘MEB, komisyonun önerilerini göz önüne alarak 1984 yılında 1100 bilgisayarın ortaöğretim kurumlarına alınması kararlaştırılmış olmasına rağmen, 550 adet bilgisayar satın alarak 67 ilden seçilen toplam 100 liseye bilgisayarları dağıtmıştır. 1985–1986 öğretim yılından itibaren 101 liseye bir tanesi öğretmene, 10 tanesi öğrenciye olmak üzere toplam 1111 adet bilgisayar sağlanmıştır.’

Milli Eğitim Bakanlığı’nın Projeleri

1) Yabancı Dil Eğitimi Geliştirme Projesi

2) Eğitim Teknolojisinin Düzeyini Yükseltmeye ve Bilgisayar Ortamlı Eğitim İle Uzaktan Eğitimin Yaygınlaştırılmasına Yönelik Fizibilite Çalışmaları.

Bilgisayar destekli dil eğitimi konusunu hedefleyen ilk proje Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1989'da başlatılan, bilgisayar destekli dil eğitimi projesi olmuştur (Şeniş, 1993: 11)

Hızal (1992: 2-7) ve (Uşun, 2000: 213) Türk eğitim sisteminde bilgisayarlı uygulamalara etki edebilecek etmenler ve çözüm önerilerini beş ana başlıkta ele almıştır. Söz konusu etmenler şunlardır:

1. Planlama,
2. Öğretmen eğitimi,
3. Donanım,
4. Programlar,
5. Yayın-araştırma.

Türk eğitim sisteminde bilgisayarlı uygulamalara etki edebilecek bu beş etmen açısından genel durum ve çözüm önerileri şunlardır:

1. Planlama açısından; Türkiye'de eğitimde bilgisayarlardan yararlanma çalışmalarında önceliğin bilgisayar eğitimine mi yoksa bilgisayar destekli eğitime mi verilmesi gerektiği henüz açıklığa kavuşturulmamıştır (Epir, 1987: 4).

2. Öğretmen eğitimi açısından öncelikle konu, öğretmen yetiştiren kurumların eğitim programları çerçevesinde ele alınmalıdır.

3. Türkiye'de kullanılan bilgisayarlar büyük ölçüde yurt dışından alınmaktadır. Ancak bunların seçiminde bazı noktalara dikkat edilmeli ve bilgisayar üretiminde mesafe alınıncaya kadar yerli ve yabancı ortaklığı ile üretimin Türkiye'de gerçekleştirilmesi imkânlarının araştırılması yoluna da gidilebilir.

4. Eğitimde bilgisayardan yararlanmada; özellikle de bilgisayar destekli yabancı dil öğretiminde, eğitim programı en önemli öğeyi oluşturmaktadır.

5. Genel olarak bakıldığında bilgisayar konusunda Türkçe yayınlar ve özellikle de eğitimde bilgisayardan yararlanma konusundaki yayınlar yeterli değildir.

Eğitim programlarının tümünde bilgi teknolojisi ve bilgisayar kullanımı bir arada olduğu zaman program konularının daha aktif bir şekilde işlendiği hususunda genel kabul gören bir görüş vardı. Okullardaki ğretim programlarını okullarda bulunan bilgisayar cihazları lsnde tekrar gözden geçirmek gerekir.

Bu ülkelerdeki uzmanlar, bilgisayarlı eğitimin değişik yollarla gelecekte okula ve öğretmene dayanan geleneksel metodun yerini alacağını öngörmektedirler. Ya da en azından önemli bir kaynak olarak öğretmenin elinde bulunan video kasetleri, filmler, kitaplar, tahta gibi diğer tekniklerin yerine geçecek tek kaynak olarak saymaktadırlar.

Bu ülkelerdeki bilgisayar kullanıcılarının pratik tecrübeleriyle, bilgisayar destekli eğitimin uygun zamanda kullanılmasıyla sınıfta mkemmел sonuçlar alınacağı görülmüştür. Bu teknik öğretmenin mkemmел bir şekilde pratik bilgisayar kullanımını kapsıyor. Bu yolla öğretmenler, öğrencileri ilm gerçeklere ulaştıracak, ğretim programlarında bulunan kavramları sağlam bir yöntemle öğretebilecek uygun zamanı, uygun yeri ve en iyi planı elde elme imkanı bulmaktadır.

Bütün bu tecrübeler ışığında bilgisayar kullanımıyla elde edilecek başarıyı üç temel öneriyle şu şekilde sıralayabiliriz:

- 1- Okullardaki bilgisayar sayısını mümkün olan en yüksek sayıya çıkarmak,
- 2- İster yerli üretim olsun, isterse dışarıdan alınma olsun ğretim programlarını en verimli hâle getirmek,
- 3- Ya dışardan ya da tecrübe ettikten sonra kendi yaptığı programlarla bilgisayar kullanımını aktif ve yaygın hâle getirmek için kendi branşında bilgisayar kullanan öğretmenlerin sayısını sürekli çoğaltmak.

2.7.2. Türkiye'de Bilgisayar Destekli ğretim Projesinin Uygulamasında ncelikler:

Teknolojinin ihtiyaç duyduğu yetişmiş, bilgi, becerili, araştırmaya dönük personeli yetiştirmek, gelişen teknolojiyi yakından izleyip Türkiye'ye aktarmak ve bu teknolojiye uygun araştırmalar yapmak üniversitelerin görevleri arasındadır. Son

yıllarda tüm dünyayı etkileyen teknolojik gelişmelerin en önemli ürünlerinden biri olan bilgisayarlar, üniversitelerde kullanılmaya başlanmasıyla birlikte programlama dili dersleri de öğretim programlarına girmiştir. Bu çalışmalar önlisans, lisans ve lisansüstü aşamalara geçmiş, lisans seviyesinde bilgisayar donanım ve yazılım mühendisliği bölümleri ile önlisans düzeyinde bilgisayar programcılığı bölümleri açılmıştır (Altınkaya, 1998: 60).

Türkiye’de de eğitim alanında bilgisayarın kullanması gerekliliği bilgisayar mühendisleri ve programcıları dışında bilgisayar eğitimcilerinin de yetiştirilmesi ihtiyacını doğurmuştur. Bu amaçla ilk olarak Gazi ve Marmara Üniversitelerinde daha sonra da birkaç üniversitede Teknik Eğitim Fakülteleri bünyelerinde lisans seviyesinde Bilgisayar Eğitimi bölümleri açılmıştır. İlk kez 1991–1992 eğitim-öğretim yılında mezun veren bu bölümlerin ortak amacı bilgisayar teknolojisinin eğitimde en verimli şekilde kullanılmasını sağlayacak uzman personeli yetiştirmektedir.

BDE projesinin yurt çapında geliştirilmesi için üniversitelerin bir diğer faaliyeti de MEB ile yaptığı ortak çalışmalarıdır. MEB uzman personeli ve öğretmenlerine bilgisayar kullanımını öğretmek amacıyla ilk kez Gazi Üniversitesi ve ODTÜ tarafından başlatılan çalışmalar, İstanbul’da Boğaziçi, İTÜ, İstanbul, Marmara ve Yıldız, Ankara’da Gazi, Hacettepe, ODTÜ ve Ankara, İzmir’de Ege Üniversitesi tarafından hizmetçi eğitim kursları ile devam etmiştir (Altınkaya, 1998: 61). BDE’de ders yazılımı geliştirme konusunda TÜBİTAK ve bazı firmalarla ortaklaşa yapılan çalışmalar üniversitelerin BDE projesindeki bir başka faaliyeti olarak ele alınabilir. Bu üniversiteler arasında Anadolu ve ODTÜ sayılabilir.

2.7.3. Müfredat Programları:

Milli Eğitim Bakanlığının bu konudaki görüşleri şöyledir (METARGEM, 1991; Altınkaya: 1998): ‘Eğitimde bilgisayar konusunu değerlendirirken, bu aracın mucizeler yaratmadığını ve yakın gelecekte de yaratmayacağını gözden kaçırmamak gerekir. Bu konuda ileri ülkelerde bile, bilgisayarın eğitim kalitesine katkısı konusundaki olumlu sonuçlar sınırlıdır. Ancak konunun esas önemli yanı;

bilgisayarın insan hayatını etkileyen ve değiştiren etkili bir araç olması nedeniyle eğitim sisteminin ilgi alanı içine girmesi mecburiyetidir. Türk eğitiminin sistemi içinde bilgisayar başlıca dört biçimde yer almaktadır.

1. Bilgisayarın tanıtılması, yetenek ve işlevlerinin öğretilmesi,
2. Bilgisayar programlama biliminin ayrı bir disiplin olarak okutulması,
3. Derslerin öğretiminde bilgisayarın araç olarak kullanılması,
4. Bilgisayar teknolojisinin bakım ve onarım açısından öğretilmesidir.

2.7.4. Öğretmenlerin Eğitimi

Akarsu (1988), bilgisayar destekli dil eğitimde öğretmenin yerini ve işlevini şöyle açıklamaktadır:

Bilgisayarın eğitime olası katkısı, eğitim sisteminin en kritik öğesi olan öğretmenin işlevini değiştirmiştir. Bilgisayar, öğretmenin yerine geçen değil, öğretmene yardımcı ve öğretimi destekleyici bir araç olarak kullanılmıştır.

Yabancı dil eğitim sürecinin en kritik öğesinin öğretmen olduğu konusunda pek çok kişi görüş birliği içindedir. Henüz öğretmenin yerini tutabilecek bir araç geliştirilmemiştir. Eğitim, öğretimden ayrılarak genel anlamda düşünöldüğünde öğretmenin, yeri kolay doldurulmayacak bir öğesi olduğunu görmek zor değildir (Aktümen, 2002: 28).

Bilgisayar destekli dil öğretiminde görev alacak öğretmenlerin eğitimi ve kazanacakları yeterlikler konusunda ulusal ve uluslararası düzeyde gerçekteştirilmiş olan çeşitli araştırma ve uygulamalar incelendiğinde, bu konuda farklı görüş ve uygulamaların bulunduğu dikkati çekmektedir. Bilgisayar destekli dil öğrenimine yönelik öğretmenlerin hizmet içi eğitimde, ölkelerin koşullarına göre değişen stratejiler uygulanmıştır (Köksel, 1988: 57-65; Uşun, 2000: 129).

Öğretmenlerin eğitimi ve yetiştirilmelerinde bilgisayar destekli öğretimden yararlanma konusunda uluslararası düzeyde gerçekteştirilmiş olan araştırma bulgularına göre, bilgisayar destekli öğretim yöntemi yetişkin öğretmenlerin ilgi, başarı ve motivasyonunu arttırmakta, bireysel öğrenme, etkin verimlilik, kendi hızına

göre ilerleme, geri besleme, öğrenme zamanını etkili biçimde kullanma ve esneklik sağlamakta, öğretmenlerin hizmet içi eğitiminde yaygın ve etkili bir şekilde kullanılabilmekte, nitelikli ve sürekli bir öğretim hizmeti sunabilmektedir.

Bilgisayar destekli yabancı dil öğretiminde görev alacak öğretmenlerin eğitimi ve kazanmaları gereken yeterlikler konusunda ulusal düzeyde yapılan araştırma ve uygulamalarda da uluslararası düzeyde olduğu gibi çeşitli görüşler ve yeterlik alanları sınıflamaları yapıldığı görülmektedir; Hızal (1989: 62) bu eğitimi; 1) bilgisayar öğrenme ve kullanımı, 2) öğrenme öğretme süreçlerinde bilgisayardan yararlanma ve 3) eğitsel bilgisayar programlarının hazırlanması olarak üç grupta ele almıştır. Millî Eğitim Bakanlığı BDE projesi Danışma Kurulu Toplantısı 2 (26–27 Haziran 1990) ve Öğretmen Eğitimi Komisyonu (MEB, 1991: 220) BDE için öğretmen yeterliklerini genel ve özel olarak üzerine iki düzeyde ele almıştır. Bunlar:

a.Genel Yeterlikler

- Bilgisayar okur-yazarlığı için temel becerilere sahip olma,
- Eğitsel ders yazılımlarını dersinde kullanma,
- Bir ders yazılımı kullanmada öğrencilere rehberlik etme.

b.Özel Yeterlikler

- Alanı ile ilgili ders yazılımlarını geliştirmede yazılımcılarla iletişim kurabilme,
- Eğitsel ders yazılım senaryoları geliştirme.

Bilgisayar destekli dil eğitiminde görev alacak öğretmenlerin yetiştirilmesi problemi bilgisayar ağırlıklı değil, eğitim ağırlıklı bir eğitim programını gerektirmektedir. BDE uygulamalarında görev alacak öğretmenlerin sahip olması gereken nitelikler ise şunlardır (Taşcı, 1990: 5–6):

1. Öğretmen, yardımcı bellek birimlerinde ortaya çıkabilecek bir arızayı teşhis edip, sorunları telefonla aktarabilecek düzeyde teknik terimleri öğrenmiş olmalıdır.

2. Öğretmen, telefon veya yazıyla kendisine iletilen ve silme, kopyalama gibi basit işlemlerden oluşan bir süreci gerçekleştirebilecek beceri düzeyinde olmalıdır.

3. Öğretmen, bir bilgisayarın onarım gerektirdiği durumu basit bir müdahaleyle çözümlenebilecek durumlardan ayırt edebilmelidir.

4. Öğretmen, donanımdan kaynaklanan problemleri yazılımdan kaynaklanan problemlerden ayırt edebilmelidir.

Özetle söylemek gerekirse teknolojileri en yararlı bir şekilde kullanmak için öğretmenlerin öğrenime yapıcı ya da proje temelli, problem çözme anlayışıyla yaklaşabilmeleri gerekir. Öğretmenler, öğrencilerin bağımsız olarak ve son derece farklı hızlarda ilerlemelerine hoşgörüyü bakabilmelidir. Bazen öğrencilerin kendilerinden daha çok şey bilebileceklerini ve zaman zaman öğretmen rolünü üstlenebileceklerini kabul etmelidirler. Teknik sorunlar belirlediğinde yön değiştirebilecek esneklikte olmalıdırlar (Yağcı, 2002: 19; Healy, 1999: 74).

Bilgisayar destekli dil eğitiminde daha çok hazırlık gerektirdiği halde sınıf idaresini bazı yönlerden kolaylaştırabilmektedir. Bilgisayar kullanımı ile sınıftaki disiplin problemlerinin azaldığı, öğrencilerin okula gitme güdüsünün arttığı görülmektedir. Aynı zamanda eğitimcinin vaktini çok alan bürokratik işler kolaylaşmakta ve çabuklaşmaktadır (Arı, 1999: 37; Yağcı, 2000).

2.8. Bilgisayarlar ve İnsan Sağlığı

İnsan sürekli bilgisayarla tek başına kullandığı için bir çok sağlık ve sosyal sorun ortaya çıkabilir. Sosyal ilişkilerini kurma konusunda da büyük problemler yaşayabiliyor. Konuşma, kendini ifade etme yeteneği diğerlerine göre daha alt seviyelerde kalıyor.

Öğrenciler, bilgisayarlara giderek daha bağımlı hale gelen bir toplumda eğitilecekse ve bunda başarılı olmak isteniyorsa, bilgisayarları öğrencilerin eğitiminde hem onların özelliklerine uygun bir şekilde hem de evrensel bir biçimde kullanmanın yolları bulunmaya çalışmalı ve bilgisayarların var olan bütün olumsuz

yönlerinin olumluya dönüştürülmesi için çaba gösterilmelidir (Bayhan, 1999; Yağcı, 2002: 38).

Bilgisayarların öğrencilerin eğitimi konusunda etkin bir şekilde kullanabilmesi için, dikkat edilmesi gereken önemli konulardan birisi de sağlık problemleridir. Yapılan araştırmalara göre, bilgisayarların aşağıda verilen problemleri artırdığını göstermektedir. Bunlar:

1. Görme bozuklukları
2. Duruş ve iskelet sorunları,
3. Radyasyon zararlarıdır.

2.8.1. Görme Bozuklukları

Bilgisayar ekranları, ne kadar kaliteli üretilmiş olursa olsun, zararlı ışıklar yaymaktadır. Bu hem göz sağlığı, hem de genel sağlık açısından sakıncalıdır. Uzmanlar, bilgisayarla çalışıldığında, aralıksız uzun süre çalışmamayı, düzenli olarak kısa aralar vermeyi, sık sık kalkıp vücudu hareket ettirmeyi, uzun süre ekrana bakmamayı, sık sık bakışları başka tarafa çevirmeyi, sigara içmemeyi ve bol bol A vitamini almayı önermektedirler (Alyaz, ts: 105).

Gözleri zorlama, bilgisayarı sık kullananların en önemli sorunudur. Üstelik insanlar, bilgisayar ekranına diğer faaliyetlerin aksine gözlerini uzun süre kırpmadan bakarlar. Araştırmalar düzenli bilgisayar kullanıcıların çoğunluğunda görme bozukluğu olduğunu ortaya koymaktadır (Healy, 1999: 126; Yağcı, 2002: 39).

Healy (1999: 126), bilgisayardaki bir metni okumanın, kitaptan bir metin okumadan daha zor olduğunu, çünkü siyah harflerle basılmış beyaz bir kâğıt yerine, bilgisayarlarda görüntünün kaybolmaması için sürekli olarak fosfor katmanını yenileyen aydınlatılmış bir ekran olduğunu, üstelik ekrandaki titreşimi en aza indirebilmek için bu yenilenmenin saniyede altmış kezden fazla yapılması gerektiğini belirtmektedir. Bu durum da gözleri farkında olmadan oldukça yormaktadır.

Healy (1999: 129; Yağcı, 2002: 40) bilgisayarlar öğrencilerimizin göz sağlığını daha fazla bozmadan önce çeşitli uzmanların bu konudaki uyarılarına dikkatimizi çekmektedir. Uzmanlara göre alınacak önlemler şunlar olmalıdır:

1. Öğrencilerin bilgisayar karşısında geçirdikleri süre kısıtlanmalı ya da kontrol altına alınmalıdır.

2. Öğrenciler her saatlik bilgisayar kullanımı için gözlerini on beş dakika dinlendirmelidirler. Bu dinlenmeleri, etrafta yürüyerek ya da gözlerini ekrandan kaydırıp, uzak noktalara odaklayarak yapabilirler.

3. Bilgisayar ekranı, odadaki ışık kaynaklarından ya da pencereden gelen ışık yansımalarından korunmalıdır. Bilgisayar kullanılan ortamın aydınlatması, genel oda aydınlatmasıyla aynı değildir. Ekranda yansımalar ve parlamalara neden olmamak için ortam ışığının çok parlak olmaması gerekmektedir.

4. Bilgisayar kullanıcıları, normal olarak göz kırpmaksızın uzun süre ekrana bakma eğilimi gösterdiklerinden göz sulanması azalır ve batma hissedilebilir, bu nedenle öğrencilere sık sık göz kırpmaları gerektiği hatırlatmalıdır.

2.8.2. Duruş ve İskelet Sorunları

Öğrencilerin gelişmekte olan bedenleri, duruş zorlamasının açacağı zedelenmeye karşı dirençli değildir (Healy, 1999:131; Yağcı, 2002:41).

Gözlemlediğimiz kadarıyla pek çok okulda ve evde kullanılan bilgisayar masa ve sandalyeleri çocukların boylarına uygun değildir. Bütün bunlar da çocukların gelişmekte olan bedenlerinde pek çok soruna yol açabilir. Özellikle okullarda bilgisayar laboratuvarlarındaki bilgisayar masa ve sandalyelerinin farklı boylardaki çocuklar için ayarlanabilir olması gerekmektedir.

Çocukların, bilgisayarda çalışırken sandalyeye dik oturmalarına, bileklerini sıraya yaslamalarına dikkat edilmelidir. Sırtlarına bir yastık koymak ve yorulmamaları için sık sık pozisyon değiştirmelerini teşvik etmek de yararlı olabilir (Yağcı, 2002: 41; Alyaz: 104).

İdeal bir bilgisayar sandalyesinin özellikleri şöyle sıralanabilir:

1. Ayarlanabilir sırt desteği,

2. Ayarlanabilir kol desteği,
3. Beş ayaklı ve tekerlekli olması,
4. Yüksekliği ayarlanabilir ve kendi etrafında dönebilir oturma yeri,
5. Ayak koyma platformu.

Uzmanlar, bilgisayarın gereğinden fazla kullanılmasının insan sağlığı için sakıncalı olduğunu açıklamışlardır. Birçok öğrencinin gününün büyük bir bölümünü bilgisayar başında geçirdiğini belirten uzmanlar, bir süre sonra gözlerde yanma, boyun kaslarında ağrı ve sertleşme, uyuşukluk, genel yorgunluk gibi şikayetlerin meydana gelebileceğini kaydetmişlerdir.

2.8.3. Radyasyon Zararları

Bilgisayar bir takım sağlık problemleri de doğurmaktadır. Bu araçlar çevreye radyasyon saçmaktadır. Bilgisayarlar yakından kullanıldığı için problem daha da büyümektedir. Her ne kadar düşük radyasyonlu ekranlar ve ekran filtreleri bulunsa da bunlar tam bir koruma sağlamamaktadır (Petük, 2005: 31). Bilgisayarların yakından kullanımı özellikle gözleri olumsuz; yönde etkilemektedir. Ayrıca bilgisayar başında uzun süre oturmak bel ve parmaklarda bazı problemler yol açabilmektedir. Dolayısıyla uzmanlara göre bir günde beş saatten fazla bilgisayarla çalışmak sağlık açısından sakıncalıdır.

Öğrencilerimizi radyasyonun zararlı etkilerinden korumak için neler yapmalıyız? Bu konuda uzmanların görüşleri şöyledir (Healy, 1999: 133; Yağcı, 2002: 42).

1. Manyetik alan gücü uzaklıkla birlikte azaldığından çocukların ekrandan 80–100 cm geride oturmaları gerekmektedir. Öğrencinin ekrana fazla yaklaşmaması için ekrandaki harflerin boyutlarını büyötmek doğru olur.

2. Bilgisayar satın alırken düşük elektromanyetik alan radyasyonlu alanını tercih etmek de alınabilecek bir başka önlemdir.

2.9. Bilgisayar Kullanımında Öğrencilerin Dikkat Etmesi Gereken Noktalar

Bilgisayarın eksik kaldığı veya olumsuz etkide bulunduğu noktaları şöyle sıralayabiliriz:

1. Bilgisayara yöneltilen en büyük eleştirilerden birisi, bilgisayarın ve genel anlamda teknolojinin insan yaşamını mekanikleştirdiği ve insanlar arası iletişimi zayıflattığıdır.
2. Bilgisayar, yabancı dil öğretiminin hedefleri arasında yer alan kişilik gelişimine, klasik ders ortamı kadar katkıda bulunmamaktadır. En iyi bilgisayar sistemi bile, öğretmenin, yani bir insanın doğallığının yerini alamaz.
3. Bilgisayar kullanımı, özel bir eğitim gerektirdiğinden, her yerde uygulamaya sokulmamaktadır.
4. Bilgisayar ekranları, ne kadar kaliteli üretilmiş olursa olsun, zararlı ışınlar yapmaktadır. Bu hem göz sağlığı, hem de genel sağlık açısından sakıncalıdır.

Bu konuda dikkat edilmesi gereken noktaları şu şekilde özetleyebiliriz (Yağcı, 2002):

1. Öğrencileri çok küçük yaşta bilgisayara başlatmak çok geç yaşta başlatmaktan daha kötüdür.
2. Öğrenci, bilgisayar kullanmaya başlamadan önce bir tepki almak üzere fareyi hareket ettirmesinin ya da ekrana dokunmasının nasıl bir neden sonuç ilişkisi içerdiğini anlayabilmektedir.
3. Öğrenciye kendisini özgür hissetmesini sağlayan yazılımlar seçilmelidir. Sözelimi, faaliyetlerin içine girip çıkmak, sözlü yönergeler duymak ve anlaşılabilir yardım ekranlarına erişmek.
4. Uzmanlar, bilgisayarla çalışıldığında, aralıksız uzun süre çalışmamayı, düzenli olarak kısa aralar vermeyi, sık sık kalkıp vücudu hareket ettirmeyi, uzun süre ekrana bakmamayı, sık sık bakışları başka tarafa çevirmeyi, sigara içmemeyi ve bol bol A vitamini almayı önermektedirler (Alyaz, ts: 105).

Bilgisayarın tüm bu olumsuz ve eksik yönlerine, yönetilen eleştirilere karşın, bu alandaki çalışmalar, söz konusu eksiklikleri ve olumsuzlukların azaltmak veya

ortadan kaldırmak yönünde sürmektedir. Bu olumsuzluklardan dolayı, bilgisayar kullanımından vazgeçmek söz konusu olamaz, aksine, her geçen gün ortaya konan gelişmelerle, geleceğin okul, üretim, toplumsal yaşam, vb. biçimlerini yönlendirecek olan bilgisayarlar, gittikçe daha iyi hizmetler sunabilen bir araç olacaktır.

2.10. Yabancı Dil Öğretiminde Bilgisayar ve Beyin İlişkisi

Teknoloji, nasıl kullanıldığına bağlı olarak, beyni bazı zihinsel becerilerin kapsamını genişletmeye ya da bazı becerileri göz ardı etmeye yönlendirebilir. Esnek problem çözücüler yaratabildiği gibi yalnızca tek doğru cevabı bulmaya kararlı zihinler de yaratabilir. Meraklı, düşünen bir beyin yaratabildiği gibi anlamsız oyunlar oynayarak uyuşmuş bir beyin de yaratabilir (Healy, 1999: 147; Yağcı, 2002: 43). Öğrenci, teknolojiyle etkileşimi sırasında aklını ne kadar aktif kullanırsa, o kadar aktif öğrenme alışkanlıkları geliştirecektir.

Çocukluk ve ergenlik sırasındaki özel zamanlarda, belirli beyin sistemleri kritik aşamalardan geçer ve uyarımı gerektirir. Örneğin dil ağları olgunlaşırken, birçok çocuk ilk sözcükleri ve daha sonra küçük bir teşvikle cümleleri öğrenir. Çok geçmeden, çocuk nesneleri, sözcüklere ve daha sonra zihinsel kategorilere yerleştirmeye başladıkça beyin bağlantılar kurma dürtüsünü alır. Çok daha sonra ergenlik çağındaki çocuk, özbilinç, düşünme, soyut düşünce, ahlaki akıl yürütme ve plânlamadaki zor ama gerekli gelişmeyle bağlantılı beyin alanlarında bir dürtü yaşar (Healy, 1999: 148).

Bu nedenle öğrencilere yabancı dil eğitiminde bilgisayarı kullanırken özellikle şu hususlara özen gösterilmelidir:

1. Bilgisayar kullanımı bu gelişim aşamalarına yararlı olacak şekilde plânlanmalıdır. Örneğin kritik yıllarda karşılıklı etkileşimli dil deneyimleri ihmal edilirse kısa sürede potansiyel azalması başlar. Çok fazla dışsal programlamayı, yani televizyon, video ve bilgisayarı devreye sokmak beynin kendi bilgeliğine ket vurabilir.

2. Bilgisayara ayrılan süre, konuşma, sosyalleşme, oyun oynama, hayal kurma ya da zihni içsel olarak odaklamayı öğrenme süresinden çalışırsa, yitirilenleri geri kazanmak çok güç; hatta imkânsız olabilir.

3. Bilgisayar kullanımı, çocukları kendi bilgilerini geliştirmeye zorlamalıdır. Bu, öğrendikleri şeyler konusunda yüksek sesli düşünme, soru sorma, fikir iletme ve özgün bir sunuş hazırlama gibi konuları içerir.

4. Birçok durumu çözebilecek donanımları olması için çocuklara olabildiğince geniş bir dağarcık kazandırılmaya çalışılmalıdır. Bir yöne ağırlık veren deneyimlerle yetişmiş bir çocuğun büyük bir olasılıkla sonunda bir yönü gelişmiş bir beyni olacaktır (Yağcı, 2002, :44-45).

2.11. Bilgisayar Destekli Yabancı Dil Öğretiminde Başlama Yaşı

Çocuğun bilgisayarla hangi yaşta tanışması ve program öğrenmeye ne zaman başlaması gerektiği sıkça tartışılmaktadır. Bu konuda oldukça farklı görüşler olmakla birlikte; bazı eğitimciler çocuğun, okulöncesi çağda bilgisayarla tanışması gerektiğini savunmaktadır (Arı, 1999: 16). Çünkü bu yaşlarda çocuklar her türlü araç ve gerece karşı büyük bir ilgi duymaktadırlar ve henüz bilgisayar konusunda bir korkuları olmamaktadır. Ayrıca okul öncesi çağda bazı temel kavramların çocuğa bilgisayarla öğretilebileceği konusunda ortak görüşler bulunmaktadır. Bu düşüncelerden hareketle, okulöncesi ve okul çağındaki çocuklar için önceden yazılmış yabancı dil eğitim programları bulunmaktadır (Çoruh, ts: 2). Özellikle ABD’deki birçok eğitimcinin ortak görüşü, modern teknolojinin simgesi olan bilgisayar kullanma yeteneğinin okumak ve yazmak kadar önemli olacağı çağımızda, çocukların bilgisayarlarla erken deneyim kazanmaları gerektiği şeklindedir. Bu kadar çok tartışılan bilgisayarın yararları ve zararları konusunda pek çok görüş olduğu görülmektedir.

Çocuklar, yabancı dil öğretiminde bilgisayar kullanımıyla mantıklı düşünmeyi, keşfetmeyi öğrenmektedirler. Çocuklar, anaokullarında olduğu kadar ilkokullarda da bilgisayar kullanmaktadırlar. Çocuklar nasıl küçük yaşlarda yabancı bir dili konuşmayı çok kolay öğrenirlerse, bilgisayar dilini kullanmayı da rahatlıkla öğreneceklerdir. Bilgisayar eğitim süreci öğrencinin yeteneğine, bilgisine ve

öğrenme hızına göre farklılaşabilmektedir. Öğrenci anlamadığı konuyu istediği kadar tekrarlayabilmekte, alıştırmalarla öğrendiklerini pekiştirebilmektedir. Bilgisayarın sağladığı renk ve ses imkânları eğitim programının çekici bir biçimde sunulmasına, eğitimin çocuklar için zevkli bir etkinliğe dönüşmesine imkân vermektedir.

İlkokul döneminde bilgisayar okuma-yazma çalışmalarında kullanılmaktadır. Bilgisayar çocukların yeni öğrendikleri sözcükleri yeniden yazmalarına ve kendi çalışmalarını düzenlemelerine olanak vermektedir. Healy'e (1999: 232) göre okul öncesi çağıdaki çocuklar zihinlerini yönlendirmede deneyime ihtiyaç duyarlar. Bu yaştaki çocukların geliştirmesi gereken beceriler şunlardır:

1. Duygularını düzenleme becerisi,
2. Problem çözme becerileri, esneklik, özgünlük,
3. Motivasyon ve azim,
4. Dikkat,
5. Toplumsal beceriler,
6. Beden ritmi ve hareketin koordinasyonu,
7. Hayal gücü.

Bu temel beceriler ihmal edilirse, çocukların sonradan bunları kazanması zor olabilir. Öncelikle çocuklara bilgisayarı öğretirken, onları bilgisayarların neyi yapıp neyi yapamayacakları konusunda bilgilendirmek gerekmektedir. Çocuklara bilgisayarların duygularının olmadığı, neyin doğru neyin yanlış olduğuna karar veremediği, küçük hataları bile kendi başına düzeltemediği, kendi kendine problem çözemediği açıklanmalıdır (Bayhan, 1999: Yağcı, 2002: 46).

Sekiz ve on yaş arasındaki çocuklar ise henüz somut ve birebir düşünürler. Belirli yöntem, veri, kural ve düzenlerde ustalaşmaktan ve becerilerini sergilemekten hoşlanırlar. Çoğunlukla çalışkan ve üretken olan bu yaştaki çocuklar, uzun bir süreye yayılan ödevlerini bitirmekten ve bitmiş çalışmalarını göstermekten zevk alırlar. Son derece meraklı olduklarından hayvanlar ya da çevre gibi konuları araştırmaktan hoşlanırlar. On yaşına geldiklerinde genellikle somut öğrenmede ustalaşmış olur ve öğrenmenin kapsamını genişletmek ihtiyacı duyarlar. Bu yaş, çoklu ortam uygulamaları, araştırma becerileri için ve veri tabanlarını ya da hesap programlarını

kullanmak için en uygun an gibi görünmektedir (Yağcı, 2002: 45). Bu yaş, aynı zamanda temel becerileri gözden geçirmek ve eksikleri tamamlamak amacıyla nitelikli yazılım kullanmak için de uygun bir zamandır. (Healy, 1999: 294).

Zaman ilerledikçe, bilgisayarın hayatımızda oynadığı rol arttıkça, tüm okullarda yabancı dil öğretiminde bilgisayar kullanılması kaçınılmaz olacaktır.

3. BÖLÜM

YABANCI DİL OLARAK BİLGİSAYAR DESTEKLİ ARAPÇA ÖĞRETİMİ

3.1. Yabancı Dil Öğretiminde Bilgisayar Teknolojisinin Kullanımı

Yabancı dil öğretiminde günümüzde halen anlama, tartışma, gösterip yaptırma; gösteri, soru-cevap, rol yapma, drama, benzetim, ikili ve grup çalışmaları yöntem ve teknikleri kullanılmaktadır. yabancı dil öğretilmesi konusunda çeşitli metotlar vardır. Bu metotların her biri hakkında uzun tartışmalar olmuştur. Her metot, uzmanların bazıları tarafından kabul görmüştür. Bu kişiler taraf oldukları metodun üstünlüklerini ve diğer metotların eksiklerini ortaya çıkarmışlardır. Bu yöntemlerin en önemlileri dört tanedir:

1. Gramer ve çeviri metodu,
2. Direkt metot,
3. Duyup konuşma metodu,
4. Seçmeli metot.

Yabancı dil öğretiminde kullanılan araç ve gereçler ise kitaplar (ders kitabı, kaynak kitaplar, masal ve hikâye kitapları), işitsel araçlar (radyo, tey, ses bantları ve kasetçalar), film makinesi, kapalı devre televizyon ve videodur.

Buna rağmen bu yöntem ve metotlarla araç gereçlerin hepsinin Arapçanın öğretiminde aktif olarak kullanıldığını söylemek zordur. Genellikle bazı yöntemler ve araç gereçler, kullanım kolaylığı ve ön hazırlık gerektirmemesi gibi nedenlerden dolayı diğerlerine göre daha çok kullanılmaktadır. Bunda öğretmenlerin çok çeşitli araç ve gereçleri derslerinde kullanarak daha eğlenceli bir hale getirmekte ve öğrencilerin motivasyonlarını artırmada isteksiz olmalarının yanı sıra, bulundukları okulların da teknik donanım açısından uygun olmaması da etkili olmaktadır.

Bütün bunlara şimdi de programlı öğretim tekniğinin ve bu tekniğin en gelişmiş eğitim-öğretim araçlarından biri olan bilgisayarların eklenmesiyle yabancı dil öğretiminin nasıl bir şekil alacağı, bilgisayarın diğer öğretim araçları gibi zaman zaman kullanılan ya da hiç kullanılmayan bir araç olarak mı kalacağı

bilinmemektedir. Belki de hiç umulmadık bir şekilde birçok farklı özelliği bünyelerinde toplayan bilgisayar, diğer eğitim-öğretim araçlarını etkisiz hale getirecek ve günün birinde tartışmasız tek araç haline gelecektir.

Bilgisayarlar bizlere henüz her yönünü bilemediğimiz bir eğitim biçimi sunmaktadır. Bilgisayarın, yabancı dil olarak Arapça öğretiminde esas olan dört temel beceriyi (dinleme, konuşma, okuma, yazma) geliştirmede etkin bir şekilde kullanılıp kullanılmayacağı ya da hangi becerinin geliştirilmesinde daha yararlı olabileceği gibi konularda kapsamlı araştırmaların yapılması gerekmektedir.

Eğitim yazılımlarında genellikle bu metinler, iyi bir seslendirmeci tarafından vurgu ve tonlamalarına uygun olarak seslendirilmektedir. Öğrenci, metni okurken aynı zamanda dinlemeyi de istediğinde ekrandaki ses düğmesine basması yeterlidir. Bazı programlar da ise bir ses kayıt tuşu da bulunmakta, öğrenci örnek okumayı dinledikten sonra parçayı okumakta ve okurken kendi sesini kaydedebilmektedir. Öğrencinin okuduğu veya dinlediği metni anlayıp anlamadığı ise çoktan seçmeli bir test yardımıyla ortaya konur. Bu testte öğrenciye okuduğu metinle ilgili sorular yöneltilmektedir.

Bilgisayarla yabancı dil eğitiminin en önemli özelliklerinden birinin öğrenci ile bilgisayar arasındaki etkileşimin fazlalığı olduğu ya da ekrandan bir metin okumanın kitaptan okumaya nazaran gözleri daha çok yorduğu düşünüldüğünde bu yöntemin daha uzun bir süre kitapların alternatifi olmayacağı ortadadır. Üstelik parçanın sınıfta işlenmesi esnasında öğretmen ve öğrenciler, okudukları metin üzerine tartışır ve bu sayede aralarında daha çok etkileşim gerçekleşir.

3.2.Bilgisayar Destekli Ders Yazılımları Nasıl olmalıdır?

Dil gelişiminde kiritik bir dönem bebeklik döneminde yaşanır. Yaklaşık iki yaşında, sol küredeki dil sistemleri hızla gelişmeye başlar, sonraki birkaç yılda yetişkin dil sisteminin temeli atılmış olur. Birçok çocuk okula başladığında sözlü dil bilgisini hemen hemen tamamıyla edinmiş olur. Healy'e (1999: 256) göre doğal dillerin aksine, bilgisayar dillerinin kritik bir öğrenme dönemi yoktur ve bu dilleri

herhangi bir yaşıta öğrenmek mümkündür. Beyin bu önemli uyarı biçimine son derece açıkken doğal dil üzerinde yoğunlaşmak yerinde olur (Yağcı, 2002: 50). Bundan dolayı Arapça eğitiminde kullanılacak ders yazılımları bir ders aracı olarak düşünüldüğünde, ders yazılımlarının eğitiminde program geliştirme çerçevesinde geliştirilmesinin önemi ortaya çıkmaktadır.

Bilgisayar destekli öğretime yönelik ders yazılımları da eğitimde program geliştirme süreci çerçevesinde ele alınıp geliştirilmelidir. Ancak öncelikle ders yazılımlarının eğitim ve öğretim açısından istenilen nitelikte olması için aşağıda belirtilen faktörlerin gözönünde bulundurulması gereklidir (Köksel ve Yavuz, 1999:61–62; Uşun, 2000: 89).

Geliştirilecek yazılımların kullanım amacı açıkça belirlenmelidir. Bu amaçlar:

1. Dil öğretiminde yeni bir kavram ya da yeni beceri kazandırmak,
2. Önceden öğrenilmiş bilgi ve becerilerin pekiştirilmesi ve alıştırma,
3. Problem çözme becerisini kazandırmak,
4. Soru bankası oluşturmak,
5. Yazılımları kullanacak öğrencilerin sınıf, yaş ve yetenek düzeyleri göz önünde bulundurulmalıdır.
6. Öğretilecek konular için gerekli ön şart bilgi ve beceriler belirlenmelidir.
7. Öğrencilere kazandırılacak hedef davranışların önceden belirlenmesi ve yazılımların bu doğrultuda geliştirilmesi gerekmektedir.

Öğrencinin ilgisini çekecek grafikler, hareketli şekiller, ses ve karşılıklı iletişim gibi unsurlara yer verilmeli ve öğrenci, program akışı içerisinde aktif bir rol almalıdır. Bu amaçlar doğrultusunda ve öğrenciler arasındaki yaş farkını gözetenek hazırlanacak Arapça öğretim programlarının faydalı sonuçlar doğuracağı görüşündeyiz.

3.3. Bilgisayar Destekli Yabancı Dil Öğretim Yazılımlarında Öğrenci ile Etkileşim Sağlama Yöntemleri

Bilgisayar destekli yabancı dil yazılımlarında öğrenciye aktivite sağlamanın yolu öğrenci-bilgisayar etkileşimidir. Bu etkileşim çeşitli biçimlerde gerçekleştirilmektedir. BDÖ yazılımlarında öğrenci ile bilgisayar etkileşimi sağlamada kullanılan bazı yöntemler şunlardır (Şeniş, 1990, 64-66; Uşun, 2002):

- a) Kullanım kolaylığı,
- b) Araştırma yapma olanağı ve destekleyici bilgi sağlama,
- c) Soru-cevap etkileşimi,
- d) Farklı izleme yolları sağlama,
- e) Eğitsel oyunlar,
- f) Yardımcı ders gereçleri,
- g) Hareketli görüntüler,
- h) Serbest deney ortamları,
- i) Değerlendirme.

3.4. Yabancı Dil Öğretiminde Ders Yazılımı Geliştirme Aşamaları

Bilgisayar destekli öğretim için ders yazılımı geliştirmede izlenmesi gereken aşamalar konusunda yapılan çalışmalar (Kaşlı ve Orhan, 1990; Keser, 1989; Watson, 1987; Akpınar, 1999; Uşun, 2000) incelendiğinde bu aşamaların araştırmacılar tarafından değişik yaklaşımlarla ele alındığı ve şematize edildiği görülmektedir.

Kaşlı ve Orhan (1990), bilgisayar destekli öğretim izlencelerinin geliştirilmesi konulu bildirilerinde buna yönelik aşamaları şöyle belirlemişlerdir:

Başlangıç çalışmaları, pedagojik tasarımlar, ayrıntılı tasarım, ekran tasarımları, kodlama ve bütünleştirme, ön inceleme ve düzenlemeler, öğrencilerle deneme, örnek inceleme, düzenleme, sonuç ve değerlendirme.

Bahsettiğimiz bu adımlar, yabancı dil eğitimine özel programlar hazırlamayla ilgilidir. Bu programların başarılı bir şekilde hedefine ulaşması için belirli aşamalar geçirmesi gerekir. Fâr'a (2005; 361) göre, son şekline ulaşmadan önce, eğitim

programlarının hazırlanması bir çok aşamalar geçirmektir. Ancak bunların hazırlanmasında öğretmenler ve bu konuyla ilgili öğretmenlerin dışındaki uzmanlardan oluşan bir heyet görev yapmaktadır. Genellikle bu programlar, program üretme devresi diye bilinen beş aşamada hazırlanır. Bu aşamalar şunlardır:

Tasarım, hazırlama, metin yazımı, uygulama, deneme ve geliştirme.

3.5. Bilgisayar Destekli Arapça Temel Becerilerin Geliştirilmesi ve Uygulamaları:

Bu bölüme kadar, bilgisayarın tanıtımı, tarihçesi, bilgisayar kullanım ilkeleri, amaçları, Arapça eğitimine sağlayacağı yararlar, dünyadaki kullanım örnekleri, araştırmaları, teorik yaklaşımlar vb. konulara değinildi. Bu bölümde ise, bilgisayarı kullanarak Arap dilinin dilsel becerileri tek tek ele alınacaktır.

3.5.1. Bilgisayar Destekli Dil Bilgisi Öğretimi ve Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi:

White ve Hubbard'e (1988: 132) göre Dilbilgisi: "Bir dildeki dilbilgisi kurallarının ve yapılarının öğretimi" şeklinde tanımlanabilir. Odabaşı'na göre ise: Bilindiği gibi bir yabancı dilin öğretimi dört temel becerinin kazandırılmasını hedefler. Bunlar dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileridir. Dilbilgisi ise, ayrı bir beceri olarak ele alınmaz. Ancak bu dört temel beceride de dilbilgisi öğrenilecek bir konu olarak yerini korur. Dilbilgisi formlarıyla bu beceriler arasında sürekli bir köprü vardır. Bilgisayar destekli yabancı dil öğreniminde dört temel beceri yer almakla birlikte, en fazla önem sözcük ve dilbilgisi öğretime verilmiştir. Öyle ki, bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi denildiğinde akla gelen dilbilgisi ve sözcük bilgisidir. Bilgisayarların en önemli özelliklerinden biri her zaman doğru düzgün tümceler kurmasıdır (Türker, 1991: 142). Bu da bilgisayar destekli yabancı dil öğretiminde dilbilgisi uygulamalarının fazla olmasının nedenlerinden biridir.

Bilgisayarların dilbilgisi becerisinde kullanılmasının en önemli yararlarından biri öğrencilere girdilerinin doğruluğu ve düzgünlüğü hakkında anında dönüt verebilmesidir (Odabaşı, 1997: 20).

Özetle söylemek gerekirse bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi, sınıf içinde dilbilgisi çalışmaları yapan her öğretmen tarafından özellikle de dilbilgisi öğretiminde işi kolaylaştırır. Üstelik bu şekilde alıştırmaya hazırlamada harcanacak zamandan da tasarruf edilir.

Son yıllarda yabancı dil öğretiminde yaygınlaşan iletişimsel yöntemin ihmal edilme eğilimine karşın, dil ediniminde insanın bilişsel yeteneklerinden yararlanması açısından son derece önemlidir.

Bilgisayar destekli dil öğretiminde dilbilgisi dersinin özel amaçları ve öğrencilerin kazanacakları davranışlar şu şekilde sıralanabilir (el-Hûlî, 2000:42-60, Çev. Cihanar Akçay):

- Kelime dağarcığını düzeye uygun olarak zenginleştirebilme,
- Cümle içinde adları, fiilleri, sıfatları, zamirleri, zarfları, ad ve sıfat tamamlarını tanıyabilme, yerli yerinde kullanabilme,
- Boşluk doldurma,
- Karışık sırada verilen sözcüklerden cümle oluşturma,
- Verilen cümleyi başka biçimlere dönüştürme,
- Verilen cümleleri kombine etme,
- Eş anlamlı veya zıt anlamlı sözlükleri eşleştirme,
- Cümlenin analizi (cümlenin unsurlarını, zamanını, ismin marifelik ve nekrelik durumunu, fiilin durumunu belirleme). Bu konuda şu şekilde birkaç örnek verebiliriz:

القاعدة:

- الكلمة ثلاثة أنواع: اسم ، وفعل ، وحرف.
- (أ) فالاسم: كل لفظ يسمى به إنسان أو حيوان أو نبات أو جماد أو أي شيء آخر.
- (ب) والفعل: كل لفظ يدل على حدوث عمل في زمن خاص.
- (ج) والحرف: كل لفظ لا يظهر معناه كاملاً إلا مع غيره.

Şekil 1: Arapça'da Kelime Unsurları

تمرينات:

➤ 1

- استخرج الأفعال فيما يلي واذكر نوع كل فعل منها:
- جنى الفلاح قمحه وباعه ، ثم اشترى ببعض ثمنه ما يحتاج إليه.
- ذهبنا في رحلة مدرسية إلى العقبة ، ميناء الأردن الجميل.
- ساعد الفقراء والضعفاء.
- لا تكثر من الكلام ، ولا تنطق بما لا تعلم.
- اغسل يديك قبل الأكل وبعده ، ونظف أسناتك.
- سر على الرصيف وانظر يمينا ويسارا عند قطع الشارع.

Şekil 2: Fiil Belirleme Alıştırması

(3)

ضع فعلا مضعفا في المكان الخالي مما يأتي:

..... البنت الزهرة. ➤

..... الحصان العربية. ➤

..... المدين دينه. ➤

..... الولد أباه. ➤

Şekil 3: Uygun Fiil ile Boşluk Doldurma

Alyaz'a (ts: 85) göre bilgisayar destekli dilbilgisi öğretimini gerçekleştirecek yazılım ve uygulamalar şu noktalar göz önüne alınarak hazırlandığında, amaca daha uygun olabilir:

1. Amacı belirleme (sadece gramer mi anlatılmak isteniyor yoksa dil öğretimi mi?). Amaç sadece dilbilgisi kuralları ise, yukarıda sözü edilen programlar amaca uygundur.

2. Öğrencinin seviyelerine göre aşamalandırılmış esnek ve etkileşimli programlar hazırlanmalı.

3. Geleneksel yöntemlerin başvurduğu uygulamalar dikkate alınmalıdır.

4. Programlar hazırlanırken, seviyelere göre aşamalandırmanın yani sınıf içi uygulamalar, bireysel çalışmalar ve ders dışı etkinlikler şeklinde ayrımlara giderek çok çeşitli yazılımlar geliştirilmelidir.

Hangi biçimde ve hangi yetiye hitap etmek amacıyla hazırlanmış olursa olsun, bilgisayar programlarının vazgeçilmez test tekniği, boşluk doldurma ve çoktan seçmeli testlerdir. Bilgisayar veya herhangi bir kitapla dilbilgisi öğretimi yapmak demek, sadece dilbilgisi konularını anlatan açıklamaları okutmak ve ardından da bazı testleri cevaplamak değildir. Doğrudan veya dolaylı olarak dilbilgisi yapılan iletilmesinde çeşitli metinler, diyaloglar, resimler vb kullanılmalıdır. Arapça dilbilgisi öğretiminde de, öğrenciyle etkileşimde bilgisayarın 'düşünerek' cümle kurması, bu alandaki zorluklara karşın mümkündür.

Dilbilgisi-Çeviri yönteminin esası, tercüme ve dilbilgisi kurallarını öğretmektir. XX. yüzyıl başlarına kadar çok kullanılan bu yöntemde konuşma becerisinin geliştirilmesine önem verilmez.

el-Hûlî'ye (2000: 5-8) göre, Dilbilgisi-Çeviri yönteminin kullanım özellikleri şunlardır:

1. Öğrencilere önce okutulacak pasajlarda dilbilgisi kalıpları öğretilir. Dilin kurallarını öğretmek esastır. Daha sonra verilen metin incelenerek dilbilgisi öğrenilir.

2. Sınıf içinde çoğunlukla anadil kullanılır. Öğretilen yabancı dil, anadile göre daha az kullanılır.

3. Kelime dağarcığının geliştirilmesine önem verilir. Kelime öğretiminde ezber yöntemi kullanılır. Kelime dağarcığı seçilen metinlerden sağlanır.

4. Karışık ve zor gramer yapılarının, anadilde, çok ayrıntılı ve uzun açıklamaları verilir. Çünkü dilin öğrenilmesi gramerin ya da düzenli cümle kalıplarının öğrenilmesi ile mümkündür. Kurallar öğretilirken birbirinden bağımsız cümle kalıpları, fiil çekimleri ve çeviriler ağırlıktadır.

5. Çeviri, okuma işleminden sonra yapılır. Önceleri kolay klasik, sonraları da daha zor ve karmaşık eserlerin çevirileri yapılır.

6. Okutulan metnin içeriği, öğretilen dilbilgisi yapılarının bir alıştırması niteliğindedir. Yani metnin anlamı fazla önem taşımaz.

7. Yapılan alıştırma­ların amacı, birbiri ile ilişkisi olmayan cümleleri yabancı dilden anadile çevirmektir.

8. Tela­ffuza pek fazla önem verilmez. Yani söyleyiş alıştırma­larına hemen hemen hiç yer verilmez.

Dilbilgisi-Çeviri yöntemine bir çok eleştiri yönelt­ilmiştir. Bunların başında, hedef dilden daha fazla ana dile önem verdiği görüşü gelmektedir. Buna göre, dört temel beceriden biri olan konuşma becerisine gereken önemi vermemekte ve dil bilgisine yoğunlaşmaktadır.

Araştırmacı, Arapça dilbilgisi öğretimindeki sorunların giderilmesinde etki ve tercih bakımından bilgisayarın payının çok olduğunu aşağıdaki belirtildiği gibi görülmektedir.

3.5.1.1. Bilgisayar Destekli Dilbilgisi Öğretim Alanındaki Yapılan Araştırmalar:

- Rosenbaum çalışmasında Almanca öğrenen öğrencilerden oluşan bir grup derslerini dil laboratuvarında, bir grup ise, bilgisayar laboratuvarında gerçekleştirmiştir. Daha sonra verilen dinleme-anlama testinde her iki grubun puanları da benzer çıkmıştır. Ancak okuma-yazma testinde bilgisayar laboratuvarında çalışan grubun puanları yüksek çıkmıştır (Rosenbaum, 1996; Odabaşı, 1997).

- Bilgisayar destekli yabancı dil eğitimi konusunda yapılan en geniş kapsamlı çalışmalardan birisi 1981'de San Francisco'da *Centre for Language and Crosscultural Skills*'de gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma lise öğrencilerine İspanyolca öğretimi üzerine yapılmıştır. Araştırmayı gerçekleştiren Robinson ve arkadaşları, tamamı ikinci dil edinimi ve psiko dilbilimi araştırmalarına dayanan on denenceye gör hazırlanmış bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi yazılımlarını

deney grubuna, bu denencelere göre hazırlanmamış yazılımları da kontrol grubuna uygulamışlardır. Deney grubu gerek tutum, gerekse başarı testlerinde üstün performans göstermiştir. Bu araştırma özellikle bilgisayar destekli yabancı dil öğreniminde ders ve öğrenme stratejilerinin geliştirilmesine ışık tutmuştur.

- Yabancı dil dilbilgisi öğreniminde bilgisayar destekli öğrenimi yöntemi geleneksel öğrenim yönteminden daha etkilidir.

- Bilgisayar destekli yabancı dil öğrenimi yöntemi uygulanarak gerçekleştirilen yabancı dil dilbilgisi öğrenimi, geleneksel yöntemden daha kalıcıdır.

Bilgisayar destekli dilbilgisi öğretiminde ekranda gramer konuları yazılı olarak görüntülenmekte ve konu sonunda hazırlanan bilgisayar destekli Arapça öğretim programından alıştırmalar yapılmaktadır (bkz. Şekil 1, 2, 3).

Bilgisayar destekli dil bilgisi alıştırmaları, hem görsel hem de işitsel yolla yapıldığından, öğrencinin zihninde daha kalıcı olmaktadır.



Şekil 4: Programda Yazılabilen Dilbilgisi Metni

Dilbilgisi Araştırmaları

- أخرج ما يأتي:
- ضميرا منفصلا وآخر متصلا - اسما معرفا بالعلمية - وآخر بالإضافة - فعلا ناصبا لمفعولين - حرفا ناسخا واذكر خبره - مصدرا لفعل ثلاثي.
- (أعطيناك عهدنا ومواثيقنا) (أن تلقى بنا عدونا). أعرب الجملتين.
- في النص أسلوب شرط عينه واذكر عناصره الثلاثة.
- (صبر- صدق) زن هذين الاسمين ثم هات أربعة أسماء على هذا الوزن وضع كلا منها في جملة تامة

Şekil 5: Dilbilgisi Konularını Kitap Metni Olarak Sunabilen Menü

أ- المبتدأ والخبر

- تعريفه ، وأقسامه
- الأمثلة:
- محمد رسول الله
- نحن بناء الحضارة
- هذا نظام بديع
- (وأن تصوموا خير لكم)
- ما مهضوم حق أحد

Şekil 6: Arapçada İsim Cümlesi (Mubteda ve Haber)

3.5.2. Bilgisayar Destekli Sesbilgisi Öğretimi:

1. Ses Bilgisinin Tanımı:

Ses bilgisi, dilin seslerinin oluşumunu, boğumlanmalarını, sınıflandırılmasını, kelimelerdeki sıralanışlarını, ses değişimlerini, hece yapısını ve tonlamayı inceleyen bilgi dalıdır. Konuşma seslerini inceleyen Söyleyiş Ses Bilgisi, seslerin insan beyninde nasıl algılandığını inceleyen Dinleyiş Ses Bilgisi ve sesin havadaki durumunu inceleyen Akustik Ses Bilgisi olarak üçe ayrılır. <http://farabi.selcuk.edu.tr>.

Geleneksel yöntemle seslerin Arapça telaffuzunu öğrenmek isteyen yabancı öğrenci bir çok problemle karşılaşmaktadır. Bunun nedenleri arasında öğretmenin bilgi düzeyinin zayıflığı, Arapça harflerin mahreçlerini tam olarak bilmemesi veya yazısının kötü olması gibi faktörleri sayabiliriz. Aynı konuyu bilgisayar destekli öğrenen öğrenci, karşısında her yönüyle sahasında uzman kişiler bulacaktır. Aşağıda özelliklerini açıkladığımız harfleri bir de bilgisayar yardımıyla anlatmak, tecrübelerimize dayanarak söylebiliriz ki, konunun öğretimi açısından daha kalıcı sonuçlar verecektir.

1. ب ; patlamalı, dudaksal, ötümlü.
2. ت ; patlamalı, dişsel, ötümsüz.
3. ث ; patlamalı, dişsel, ötümlü.
4. ط ; patlamalı, dişsel, kalın, ötümsüz.
5. ض ; patlamalı, dişsel, kalın, ötümlü,
6. ك ; patlamalı, damaksıl, ötümsüz.
7. ق ; patlamalı, boğazsıl, ötümsüz.
8. ع ; patlamalı, gırtlaksal, ötümsüz.

9. ج ; patlamalı-sürtünmeli, dişetlerinden ve ağız boşluğundan çıkan, ötümlü.
10. ف ; sürtünmeli, dudak ve dişlerden çıkan, ötümsüz.
11. ث ; sürtünmeli, dişler arasından çıkan, ötümsüz.
12. ذ ; sürtünmeli, dişler arasından çıkan, ötümlü.
13. س ; sürtünmeli, dişetlerinden çıkan, ötümsüz.
14. ز : sürtünmeli, dişetlerinden çıkan, ötümlü.
15. ص ; sürtünmeli, dişetlerinden çıkan, kalın, ötümsüz.
16. ظ ; sürtünmeli, dişlerarasından çıkan, kalın, ötümlü
17. ش; sürtünmeli, dişlerinden ve ağız boşluğundan çıkan, ötümsüz.
18. خ , sürtünmeli, damaksıl, ötümsüz..
19. غ ; sürtünmeli, damaksıl, ötümlü.
20. ح ; sürtünmeli, boğazsıl, ötümsüz.
21. ع ; sürtünmeli, boğazsıl, ötümlü.
22. هـ ; sürtünmeli, gırtlaksıl, ötümsüz.
23. م ; burun sesi, dudaksıl, ötümlü.
24. ن ; burun sesi, dişetlerinden çıkan, ötümlü.
25. ل ; ağzın yan tarafından, dişetlerinden çıkan, ötümlü.
26. ر ; tekrarlanan, dişetlerinden çıkan, ötümlü.
27. و ; an sesli (yarı ünlü), dudaksıl, ötümlü.

28. ع - ق - ك - ض - ط - د - ت - ب ; yarı sesli, (yarı ünlü), ağız boşluğundan çıkan, ötümlü.

Arapça sessizlerin telaffuz yönünden birkaç bölüme ayrılmaktadır. Bunlar:

Arapça Ünsüzleri	Ünsüzlerin Özellikleri
ع - ق - ك - ض - ط - د - ت - ب	Patlamalı ünsüzler
ج	Patlamalı- ünsüzler
ه - ع - ح - غ - خ - ش - ظ - ص - ز - س - ذ - ث - ف	Sürtünmeli ünsüzler
ن - م	Burun ünsüzleri
ل	Ağızın yan tarafından çıkan sessiz
ر	Tekrarlı ünsüzler
ی - و	Yarı sessizler (yarı ünsüzler)

Şekil 4: Bilgisayar Ekranında Yazılabilen Arapça Ünsüzler ve Ünsüzlerin Özellikleri

Arapça sessizleri çıkış yerleri bakımından tablodaki bölümlere ayrılır:

Arapça Ünsüzleri	Çıkış Yerleri
و - ب - م	Dudaksıl ünsüzler
ف	Dudaksıl- dişsel ünsüzler
ض - ط - د - ت	Dişsel ünsüzler
ظ - ص - ذ - ث	Dişler arasından çıkan ünsüzler
ر - ل - ن - ز - س	Dişetlerinden çıkan ünsüzler
ش - ج	Dişetlerinden ve ağız boşluğundan çıkan ünsüzler
ي	Ağız boşluğundan çıkan ünsüzler
غ - خ - ك	Damaksıl ünsüzler
ع - ح - ق	Boğazsıl ünsüzler
ه	Gırtlak ünsüzler

Şekil 5: Arapça Ünsüzleri ve Çıkış Yerleri

Sesbilgisine örnek:

كم من عهود عذبة في عدوة الوادي النضير
كانت أرق من الزهور ومن أغاريد الطيور
وألد من سحر الصبا في بسملة الطفل الغريب
أيام كانت للحياة حلاوة الروض المطير
وطهارة الموج الجميل وسحر شاطئه المنير
ووداعة العصفور بين جداول الماء النмир

Alıştırmanın Amacı: Dudaksıl ve dişsel seslileri ayırabilmek, patlamalı ve sürtünmeli ünlüleri de kavrayabilmek.

Alıştırmanın Yöntemi: Bu alıştırma ekranda şiir parçası bulunmaktadır. Öğrenci bu şiirdeki bütün kelimeleri okuyup dudaksal, dişsel, patlamalı, sürtünmeli ünlüleri defterinde yazacaktır.

3.5.3. Bilgisayar Destekli Kelime Bilgisi Öğretimi:

Bilgisayar, kelime bilgisi öğretimi için hazırlanmış programlar sayesinde, öğrencinin klâsik metotlarda olduğu gibi, bir öğretmene ihtiyaç duymadan ve daha hızlı bir biçimde kelime öğrenmesini sağlamaktadır.

Kelime bilgisi başlığı altında "eşanlamlı kelimeler", "karşıt anlamlı kelimeler", "eş sesli kelimeler", "farklı kelimeyi bulma", "kelime salkımları oluşturma", "kelimeleri sözcük sırasına koyma" ve "birleşik kelimeler"i kapsamaktadır.

Kelime en küçük bağımsız dil birimidir. Bu tarif kelime ile morfem arasında açık bir farkın olduğunu ortaya koymaktadır. Morfem, anlamlı en küçük dil birimidir, bununla birlikte bağımsız veya bağımlı olabilir. Kelime bir veya daha fazla morfemden oluşabilir. Buna örnek olarak bir morfemden oluşan:

عامل — ولد — بنت — سبورة — رجل — كتاب — مدرسة.

verilebilir. العامل — الكتاب — المدرسة — الولد — البنت — السبورة — الرجل iki morfemden meydana

gelir. kelimesi ise المعلمون olmk üzere üç morfemden oluşmaktadır.

Bunlardan her birinin kendisine has anlamı vardır. el-Hûlî'ye göre: Eğer öğrencinin

kelimeyi iyi bir şekilde bilmesini istiyorsak ona kelimeyi iyi bir şekilde öğretmemiz gerekir. Burada şöyle bir soru ortaya çıkmaktadır: Kelimeyi bilmiş olmak için hangi şartlar gerekir? Bunlar şu şekilde sıralanabilir:

1. Öğrencinin duyduğunda veya okuduğunda kelimenin anlamasını anlamasıdır.
2. Öğrencinin konuşma esnasında kullanmak istemesi halinde bu kelimeyi doğru biçimde telaffuz edebilmesidir.
3. Öğrencinin kelimeyi doğru bir şekilde yazabilmesidir.
4. Konuşma veya yazı esnasında kelimeyi belli bir bağlam içinde doğru bir şekilde kullanabilmesidir.
5. Kelimeyi yalnız başına veya bir cümle içinde gördüğünde onu okuyabilmesidir.

3.5.4. Bilgisayar Destekli Kelime Öğretim Aşamaları:

Bilgisayar destekli Arapça öğretim programları öğrenciye enteraktif bir öğrenim süreci sunar. Bu süreç, klasik yöntemlerle kıyaslandığında hızlı ve güvenilirlik bakımlarından daha üstündür. Çünkü öğrencinin vereceği cevabın veya sözcük telaffuzunun doğruluğu bilgisayar tarafından hemen test edilir. Şayet öğrenci yanlış bir cevap vermişse bilgisayar ona hatasını düzeltmesi için bir fırsat daha verir. Böylece öğrencinin, çeşitli dil becerilerini geliştirmesi hedefine yönelik olarak dilbilgisi konularını gözden geçirmesi sağlanmış ve öğrenci hiç kimsenin kontrol etmesine gerek kalmadan kendi kendine öğrenim sürecini gerçekleştirmiş olur. Ayrıca bilgisayar, geleneksel yöntemlerde bulunmayan bir şekilde öğrenciye öğrenim düzeyi hakkında da bilgi verir.

Bilgisayar destekli kelime öğretiminde bu şekilde uygun olabilir:

1. Öğretmen kelimeleri bilgisayarla Arapça öğretim programında söyler, öğrenciler dinlerler, öğretmenin bunu iki veya üç defa tekrarlaması daha iyi olur.
2. Öğretmen kelimenin anlamını bilgisayar desteğiyle uygun bir şekilde verir.

3. Bilgisayar programında kelimenin gramatik işlevinin açıklanması için kelimeyi bir veya daha fazla cümlede kullanır.

4. Öğrenciler bilgisayar ekranından kelimeleri, anlamlarını ve açıklayıcı cümleleri defterlerine yazarlar.

3.5.5. Eşanlamlı Kelimeler (الكلمات المترادفة)

Yazılışları farklı olduğu hâlde, anlamları aynı veya birbirine çok yakın olan kelimelere eşanlamlı kelimeler denir.

Alıştırma Metni:

Arapçada çok eşanlamlı kelimeler vardır. Bunlardan bilgisayar programı kullanarak aşağıda birkaç örnek verebiliriz.

• فرقة ، طائفة ، عصبة ، رهط ، ثلة ، زمرة ، فيلق kelimesinin bir çok eşanlamlısı vardır; gibi kelimelerdir.

• ريب ، شك ، مربة kelimesinin de birçok eşanlamlısı vardır;

Arap dili kelime öğretiminde, "eşanlamlı kelimeler, zıt anlamlı kelimeler, çok anlamlı kelimeler"den bilgisayar kullanımıyla, öğrencilerin dikkatini çekmek ve bunu sürdürebilmek, öğrenme isteklerini artırmak için hareketli, sesli, renkli materyallerden yararlanılabilmektedir. Bu sayede sağlanan yüksek motivasyonla daha nitelikli öğrenme sağlamaktadır. Arapça öğretiminde bilgisayar kullanılması öğrencinin yaratıcılığının geliştirilmesi öğretimin bireyselleştirilmesinde önemli görülmektedir. Bilgisayar destekli Arapça öğretimi öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmelerini sağlayabilmektedir. (bkz: Şekil (6, 7, 8, 9, 10)

•

Eşanlamlı kelimeleri birbirleriyle eşleştiriniz:

Eşanlamlısı	Kelime
يجري	ينطق
فتش	يركض
يتكلم	بحث
الإله	يعقل
يفكر	الرب
أصنام	غاب
اختفى	سخط
غضب	أوثان

Şekil 6: Bilgisayar Ekranında Yazılabilen Eşanlamlı Kelimeler

Alıştırmanın Amacı: Bilgisayar yoluyla kelimelerin eşanlamlılarını kavrayabilme.

3.5.6. Zıt anlamlı kelimeler (الكلمات المضادة)

Karşıt anlamlı: Türkçede anlamları zıt olan kelimelerdir. Ör. : büyük/küçük.

Üç tip karşıt anlamlı kelime vardır :

- Tamamlayıcı Karşıtanlamlılık Ör. : canlı/ölü, var/yok
- Dereceli Karşııt anlamlılık). Ör. : büyük/küçük.
- Ters çevirmeli karşıt anlamlılık: Bunlar karşılıklı terim çiftleridir : Örn. :
karı ~ koca veya almak ~ satmak.

Alıştırmanın Amacı: Bilgisayar yoluyla kelimelerin karşıt anlamlılarını kavrayabilmek.

Alıştırmanın metni:

نماذج الكلمات المتضادة في اللغة العربية Arapçada Karşıt Anlamalı Kelimeleir Örneyi

خطأ	صواب	جائع	شبعان	فقير	غني
صغير	كبير	خائف	مطمئن	أسود	أبيض
قليل	كثير	حزين	مسرور	متأخر	مبكر
مفتوح	مغلق	منخفض	مرتفع	مساء	صباح
حرب	سلم	متخلف	متقدم	ليل	النهار
بطئ	سريع	مخطئ	مصيب	جاف	رطب
خفيف	ثقليل	فاسد	سليم	أسود	أبيض
غبي	ذكي	ضيق	واسع	سؤال	جواب

Şekil 7: Karşıt Anlamalı Kelimeler Tablosu

3.5.7. Çokanlamlı Kelimeler (المشترك اللفظي)

Arapçada çokanlamlı kelimeler; yazılışları ve okunuşları aynı olduğu halde anlamları farklı olan kelimelere çokanlamlı kelimeler denir.

Örnek:

Alıştırmanın Amacı: Çokanlamlı kelimelerin değişik anlamlarını bilgisayar destekli fark edebilmek.

Alıştırma için çeşitli Arap dil bilimcilerin eserlerindeki bölümlerinden alınan kelimelerden örnekler aktarılacaktır (Mucâhid, ts :112-120; Omer, 1988: 152-155; ed-Dâye, ts: 90-97).

كراع	أبو العميشيل	أبو عبيد	الأصمعي
العين مطر يدوم خمسة أيام أوستة لا يقلع.	العين على ثلاثة عشر وجهها: العين هو النقد من دنانير ودراهم.	العين الذهب. والعين عين الماء. والعين كثرة المطر.	العين النقد من الدراهم والدنانير. والعين مطر أيام لا يقلع؛ يقال أصاب أرض بني فلان عين. والعين عين الإنسان التي يبصر بها. والعين عين البئر وهو مخرج مائها. والعين القناة التي تعمل حتى يظهر ماؤها .
العين أيضا طائر أصفر البطن أخضر الظهر بعظم القمري. ويقال لقيته أول عين أي أول شيء. وعين كل شيء خياره. وعين الرجل شاهده. والعين في الميزان عيب وذلك أن ترجح إحدى كفتيه على الأخرى. وعين الجيش الذي ينظر لهم وعليهم ويقال له الشنيقة والطليعة.	والعين مطر أيام لا يقلع؛ يقال أصابت أرض بني فلان عين ، والعين عين البئر، وهو مخرج مائها. والعين القناة التي تعمل حتى يظهر ماؤها. والعين الفوارة التي تفور من غير عمل. والعين عين الدابة أو الرجل. رجل معين أو معيون.	هو الرجل بعينه. والعين النقد. والعين العين التي يبصر بها.	العين عين الجيش الذي ينظر لهم وعليهم ويقال له الشنيقة والطليعة.
			العين عين الجيش الذي ينظر لهم وعليهم ويقال له الشنيقة والطليعة.

Alıştırmanın metni:

Arapçada Çok Anlamlı Kelimeler

الكلمة / kelime	المشترك اللفظي / çokanlamlı
قضى	الفراغ، الأمر، الإتمام، الفصل، الإبقاء، الهلاك، الوجوب، الإبرام، الإعلام، الوصية، الحكم، الخلق، الفعل، العهد،
الظن	الشك، اليقين، الكذب، التهمة
الدعاء	العبادة، الاستعانة، السؤال، القول، النداء، التسمية
البسط	ضد قبض، نشره وفرقه، البسطة في العلم أي التوسع
البث	التفريق، والنشر، الحزن
آية	العبرة، البناء، العالي، علامة، معجزة، ومنة
رحمة	الإسلام، الإيمان، الجنة، المطر، النعمة، النبوة

Şekil 8: Bilgisayar Destekli Çokanlamlı Kelimeler Öğretimin Modeli

Kazandırılacak Davranış: Öğrencilerin bilgisayar ekranına bakarak çokanlamlı kelimelerin değişik anlamlarını fark edebilmeleri:

3.5.8. Farklı Kelimeyi Bulma:

Bu tür alışırmalarda seçeneklerden biri diğerlerinden farklıdır. Bu farklılık çok yönlü olabilir. Farklı kelimeyi bulabilmek için seçenekler titizlikle incelenerek farklılığın hangi açıdan olduğu tespit edilmelidir (Yağcı, 2002: 68).

Alıştırmanın Amacı: Kelime grupları arasından bir yönüyle diğerlerinden farklı olan kelimeyi ayırt edebilmek.

Kazandırılacak Davranış: Kelime grupları arasından bilgisayar ekranında bir yönüyle diğerlerinden farklı olan kelimeyi ayırt edebilmek.

Alıştırma Metni:

أوجد الكلمة المختلفة من المجموعات التالية Farklı kelimeyi bul			
أ	ب	ج	د
الأبيض الأسود	الجري	جريدة	نمر
السلام الحرب	القفز	مجلة	فهد
الليث الغضنفر	التسابق	كتاب	زرافة
الإيمان الكفر	الجلوس	قصاص	أسد

Şekil 9: Bilgisayar Destekli Farklı Kelimeyi Bulma Alıştırma Örneği

3.6. Bilgisayar Destekli Konuşma Öğretimi:

3.6.1 Konuşma Becerisi ve Önemi:

Konuşma becerisini, duygu ve düşüncelerimizi çeşitli sesler yardımı ile karşımızdaki kişi ya da kişilere aktarma eylemi olarak en basit şekliyle olarak tanımlayabiliriz (Karail, 2001: 3).

Dört temel dil edinimi becerileri arasında, yaşantımızda en çok kullandığımız ve pek çok dil bilimcinin de temel beceri olarak adlandırdığı edinim, şüphesiz konuşmadır. Dil öğretiminin daha başlangıç aşamasında görsel-işitsel ve görsel-dilsel metotları ile iletişimsel yaklaşım içerisinde kazandırılmaya çalışan dil ediniminde, konuşmaya öteki becerilerden daha çok önem verilir. Öncelikle konuşma ile dil öğretime başlanır. Daha sonra okuma, yazma becerilerine geçilir. Bu süreçte dili öğreten öğretmenin yapacağı görsel ve sözel etki, kullandığı ses tonu, el kol hareketleri, yüz ifadeleri başta olmak üzere bilgisayar imkânları da kullanması Arapça edinimini tamamlayan, anlaşılmayı kolaylaştıran araçlardır. Konuşma yeteneği insanlar arası iletişimin ve anlaşmanın en temel aracıdır.

Gürzap (1999: 33) bu konuya şöyle değinmektedir. "Konuşma, insan beyninde oluşan en basitinden en karmaşığına bütün düşüncelerin çeşitli renk ve derinlikler verilerek sesler yoluyla bestelenmesidir. Çünkü insan bedeni, kendisinden dünyanın en güzel seslerinin duyulabileceğı bir enstrümen, yani bir müzik aletidir. Bu nedenle de, nefesimizi, sesimizi, doğru, güzel ve etkileyici bir biçimde kullanıp, her sesi gerekli ve doğru bir zamanlamayla çıkartıp çok sesli hale getirmek, tek düzelikten kurtarıp çok sesli hale getirmek, tek düzelikten kurtarıp ona bir derinlik kazandırmaktır".

İnsanların okuduklarının %10'nu, görüp işittiklerinin %50'sini, işittiklerinin %20'sini, söylediklerinin %70'ini, gördüklerinin %30'unu, yapıp söylediklerinin %90'ını hatırladıkları ifade edilmektedir (Demirel, 1990: 87). Bu tesbit dili öğretmede önemli unsur olan öğretmen, konuşma becerilerini yerleştirmede kullanacağı beden dili, yani ağızdan çıkanları teatral bir yaklaşımla hareketler yaparak, jest ve mimikler ile destekleyerek konuşması anlamayı çok kolaylaştıracaktır.

Yabancı dil öğretiminde genel olarak konuşma becerisinin önemi birçok araştırmacı tarafından ele alınmıştır. Bu anlamda öğrenciden beklenen duygu ve düşüncelerini anlaşılabilir biçimde dile getirebilmesidir. Konuşma geliştirilecek bir beceri olmasının yanısıra psikomotor becerilerin de geliştirilmesi ile başarıya ulaşır (Benhür, 2002: 98).

Arapça öğretiminde ilk dakikalardan itibaren sınıf içi tüm çalışmaların vazgeçilmez etkinliklerden olan konuşma, öğrencinin alfabe ve kendi adını söyleme aşamasında başlar ve rol yapma, drama, diyalog seslendirme ile devam edip bilimsel konuları tartışması ile olgunlaşan bir aşama kaydeder. İnsanlar arasındaki en önemli iletişim aracı olarak değerlendirilen konuşmanın, dört niteliğı vardır:

1. Konuşmanın fiziksel niteliğı: Konuşma ses dalgalarının boşlukta yayılması ile gerçekleşen bir süreçtir.

2.Konuşmanın fizyolojik niteliği: Konuşma, insan bedeninde var olan beyin, sinir sisemi, akciğerler, ses telleri, küçük dil, damak, dudaklar ve dişler gibi organların dengeli bir uyum içinde işbirliğiyle gerçekleşen bir süreçtir.

3.Konuşmanın psikolojik niteliği: Bu noktada anlambilim (semantik) devreye girer. Anlambilime göre biz kavramların kendileri üzerinde değil, o kavramlara ilişkin kendi deneyimlerimiz üzerinde düşünüp konuşuruz. Bu bakımdan konuştuğumuzda dış dünyanın kendisi üzerinde değil, doğrudan doğruya dış dünyaya ilişkin kendi tepkilerimiz üzerinde konuşuruz.

4.Konuşmanın toplumsal niteliği: "Konuşma, toplumsal yaşamının bir ürünüdür. İnsanoğlu birlikte yaşamaya başladığı andan itibaren her şekilde iletişim kurma ihtiyacı hissetmiştir. Konuşma, dil kullanılarak iletişim kurma yoludur." (Demirel, 1996: 53; Hâdi Benhür, 2002: 91)

Dört temel beceriden biri olan konuşma becerisinin öğretiminde modern metotlar kullanılmalıdır. Bu bağlamda günümüz eğitim teknolojileri içinde bilgisayar, bu iş için deyim yerindeyse biçilmiş bir kaftandır. Çünkü bu beceriye yönelik hazırlanmış paket programlar sayesinde öğrenci, mikrofonic sese sahip kişiler tarafından seslendirilmiş parçaları dinleyerek, konuşma becerilerini rahatlıkla geliştirebilirler. Çeşitli eğitim kurumlarında on dört yılı aşkın öğretmenlik hayatımızdaki tecrübelerimizin ışığında, bilgisayarın yalnız konuşma becerisi için, diğer beceriler için de istenilen hedefe ulaşmayı sağlamada etkin bir oynadığını söyleyebiliriz. Zira klâsik metotlar, yabancı dil öğrenmenin amaç ve hedeflerinin değiştiği global dünyanın ihtiyaçlarına cevap vermekten uzaktır.

3.6.2. Bilgisayar Destekli Arap Dilinde Konuşma Becerisini Geliştirme Yolları:

Yabancı dil olarak Arapça öğretiminde konuşma becerisinin geliştirilmesi sınıf içinde verilecek bilgilerin eksiksiz ve pratiğe yönelik olması gerekir. Öğrencinin doğru konuşabilmesi için birbirleriyle içiçe aşamalı bir öğretimin doğru verilmesi ve verilen bilgilerin sürekli kontrol edilmesi ile mümkündür. Üç aşama şunlardır:

1. İşlevsel Dilbilgisi Öğretimi: Arapçayı doğru bir biçimde kullanabilmesi için gerekli ana şartlardan ilki işlevsel dilbilgisi öğretimidir. Bu da öğretmenin Arap

dilinin fonetik, morfolojik ve sentaktik özelliklerini çok iyi öğretmesi ve bu öğretimi sürekli kontrol etmesi için bilgisayarla hazırlanmış Arapça öğretim programı ile öğrencileri desteklemesi gerekmektedir.

2. Kelime Öğretimi: Arapça öğretiminin yeterli düzeyde yapıp yapılmadığının bir diğer göstergesi de kelime öğretimidir. Bu kelimelerin verilışı somuttan soyuta bir yol izlemekle birlikte, sıklık derecesi de dikkate alınmalıdır.

3. Telaffuz Öğretimi: Telaffuz, "söz söylerken duygu ve düşünceleri üslubuna uygun olarak belirtmek için ses uyumu, söylenışı, jest, mimiği alınacak tavırları yerinde, aynı zamanda güzel kullanma sanatıdır."(Şenbay, 1993: 12; Hâdi Benhür, 2002: 119).

Arap dilinin doğru bir şekilde öğrenilebilmesi için, dilbilgisi ve ihtiyaçlara cevap verebilecek düzeyde kelime bilgisi yeterli değildir. Dilin doğru konuşulabilmesi için, ana dilde olduğu gibi vurgu, ton vb. seslendirme özelliklerini doğru ve yerinde yapabilmek de önemlidir. Bu bilgisayar desteğiyle mümkündür.

Öğrenciler; bilgisayarla Arapça eğitim programını izledikten sonra:

- Bilgisayar programından duydukları kelime ve sözleri sesli tekrar edeceklerdir. Burada öğretmen, öğrenci sayısı fazla kalabalık değilse ve özellikle kelime seslendirmesine yönelik bir çalışma yapıyorsa bilgisayarın söylediği kelimeyi önce tüm sınıfa bir veya birkaç kez tekrar ettirir, daha sonra da her öğrenciye okutur. Gerek kelime ve gerekse cümle tekrarında öğretmenin dikkat etmesi gereken en önemli noktalardan biri de öğrencilerin telaffuz yanlışlarıdır ki, bu tür yanlışlar bilgisayarla anında düzeltilmektedir.

- Sıfat ve fiil çekimi yapılacaktır. Öğretmen, öğrenciden bilgisayarın söyledikleri cümlelerdeki sıfat, fiil, nesne, zarf, yüklem gibi cümle öğelerinin yerlerini değiştirerek söylemesini ister. Burada istenen yapının Arapça sentaks kurallarına uygun olması gerekir.

- Bilgisayarın söylediği kelime ve cümleler sesli tekrar edilecektir.

- Arapçadan Türkçeye, Türkçeden Arapçaya bir metnin bir kısmı veya tamamının çevrisi yüksek sesle yapılacaktır.

- Öğretmenin yönelttiği soruların cevabı verilecektir.

- Öğrenciler bilgisayardan dinledikleri metinleri tekrar anlatmak durumunda kalacaklardır.

- Öğrenci kendi fikrini açıklayacaktır.

- Metnin konusu hakkında fikrini açıklayacaktır.

- Öğrenci bilgisayardaki Arapça programı izlerken herhangi ilginç olayı sınıf arkadaşlarına Arapça olarak anlatacaktır.

- Öğrencinin sınıf arkadaşlarıyla Arapça kullanarak diyalog yapılmalıdır. Bilgisayardaki diyalogların işlenmesinden sonra öğrenciler benzer diyaloglar oluşturarak karşılıklı konuşmalıdırlar.

- Bilgisayar Arapça programı izlendikten sonra sınıf içi ortamındaki duruma göre sevinç ve kızgınlıklar Arapça olarak ifade edilecektir.

- Gruplar halinde öğrencilerin bilgisayar programında daha önceden seyrettikleri bir konunun tartışılması sağlanabilir. Ayrıca, açık oturum, panel, konferans gibi çalışmalar da yapılabilir.

- Öğrencilerin arzu, istek ve düşüncelerini sınıf ortamında Arapça kullanarak arkadaşlarıyla paylaşacaktır. Öğrencilerden kendi anadillerinde anlatılan bir hikâye veya fıkrayı Arapça konuşarak anlatması istenir.

3.6.3. Konuşma Becerisinin Gelişiminde Etkili Faktörler:

Hâdi Benhür'e (2002) göre konuşma becerisinin gelişmesinde özellikle şu dört faktörün önemi vurgulanmaktadır:

1. Özdeşleştirme (konuyu tespit etmek),
2. Taklit yoluyla üretme,
3. Öğretmen teşvikiyle konuşmaya katılma,
4. Bağımsız (bireysel) olarak konuşma.

Bütün bu saydığımız alıştırmaların uygulamasında amaç; öğrencilerin benzer ya da değişik konularda sınıf veya farklı ortamlarda öğrendiklerini amaç dilde konuşabilmelerini sağlamaktır.

Öte yandan Rohrer (Yabancı Dil Öğretiminde Hafızanın Rolü, Benhür: 103) adlı eserinde konuşma faaliyetinin şu üç esasa dayandığını belirtmektedir:

1. Yeniden üretme,
2. Yeniden şekillendirme,
3. Şekillendirme/ Pekiştirme.

Yeniden üretme aşaması için:

1. Okuma ve sözlüğe bakma metodu,
2. Geriye doğru oluşturma tekniği,
3. Dinlediğini tekrarlama,
4. Konuşmaya katılma,
5. İçinden tekrarlama,
6. Kendi kendine yüksek sesle konuşma,
7. Sınırlandırma metodu.

Yeniden şekillendirme aşamasında:

1. Görsel araçları kullanma tekniği,
2. Önceden okuma,
3. Not alma uygulaması.

Şekillendirme/Pekiştirme aşaması için:

1. Şema çıkarma,
2. Transfer tekniği,
3. Not çıkarma alıştırmaları.

Arapça öğretiminde bilgisayar destekli konuşma becerisinin görsel ve teknik kolaylıklarını kullanılmalıdır. Tıpkı yazılı anlatım dersinde olduğu gibi resim, film ve animasyonlarla, perde ve bilgisayarın diğer imkânları kullanarak, öğrenci ve öğretmen açısından dolaylı bir kolaylık ve görsellik sağlanmış olur.

3.6.4. Konuşma Becerilerinin Geliştirilmesi İle İlgili Olarak Karşılaşılan Sorunlar:

Arapça konuşma becerilerinin kavratılması ve geliştirilmesi ile ilgili yaklaşımlar ve yöntemler konusunda önemli sorunlar vardır. Özellikle Arap ülkelerinde ve Arapça eğitimi veren fakültelerde fasih konuşma becerilerinin geliştirilmesine gereken önem verilmemektedir. Bu yüzden öğrenciler akıcı konuşma becerilerini, gramer bilgilerini ve kelime bilgilerini geliştirememektedirler. Esasında bu durum, Arapça eğitim sisteminin temel sorunlarından biridir.

Arap dili edinimi ile ilgili konuşma becerilerindeki sıkıntının temelinde öğretim programları ile ilgili etkinlikler için yeteri kadar zaman ayrılmaması yatmaktadır. Üniversite ve liselerde Arap diline konuşma becerilerinin geliştirilmesi için yoğun zaman verilmemektedir. Konuşma becerisinin geliştirilmesi için haftada en az dört saat veya daha fazla zamana ihtiyaç vardır. Çünkü konuşma becerilerinin geliştirilmesi; okuma, yazma ve dinleme becerilerinin geliştirilmesi kadar önemlidir. Hatta daha da önemli olmasının sebebi, öğrenilen yabancı dilde yapılan konuşma etkinlikleri esnasında bireyler öğrendikleri dilin diğer tüm becerilerini pratik yapma fırsatı yakalar.

İkinci önemli sorun ise **sınıf mevcutlarının oldukça kalabalık olmasıdır**. Bu yüzden öğrenciler yeteri kadar konuşma ve diyalog yapma şansına sahip olamamaktadırlar. Sınıf pratik yapmak için oldukça uygun bir yerdir. Eğer sınıf mevcudunuz en az kırk kişi ise, her bir öğrenciye ayırabileceğiniz zaman azami bir dakika olduğunu söyleyebiliriz. Böyle bir sınıf ortamında başarılı bir dil eğitimi verilmesi ve konuşma becerilerinin geliştirilmesi pek mümkün gözükmemektedir.

Bir başka önemli sorun ise, yabancı dil öğretilen sınıflarda görev yapan yabancı dil öğretmenlerinin dil eğitimi ile ilgili tüm alanlarda **yeteri kadar bilişsel, duyuşsal ve psiko motor alanlarla ilgili yeteri kadar alan ve formasyon bilgisinden yoksun olmalarıdır**. Öğretmenliğin profesyonel bir meslek olduğunu, böyle bir mesleği edinebilmek için mutlaka alan ve öğretimi ile ilgili bir örgün öğretim programından geçilmek gerektiği ve ayrıca uygun öğrenme yaşantılarından sonra ancak bu mesleğin yine profesyonel düzeyde icra edilebileceğini bilmemize rağmen, akla ve bilimsel gerçeklere uymayacak şekillerde öğretmen atamaları donanımsız ve yetersiz öğretmen problemini içerisinden çıkılamayacak ve telafisi imkânsız daha büyük sorunlara sebep olmaya devam etmektedir (Engin, 2006: 262).

3.6.5. Konuşma Becerilerinin Geliştirilmesinde Kullanılan Yöntemler:

a) **Karşılıklı Konuşma:** İki veya daha fazla insan arasında gerçekleştirilen kısa bir konuşma, dil edinimini destekleyen önemli bir aşamayı ifade eder. Diğer dil etkinlikleri ile ilgili alıştırmalarda olduğu gibi, gerçekleştirilen diyaloglar en azından öğrenciye öğrendiklerini uygulayıp yönetme fırsatı verecektir. Bu tür diyaloglar panel, konferans ve tartışma türlerinde de organize edilebilirler. Diyaloglar çerçevesinde gerçekleştirilen bir konuşma etkinliğinin başında ve sonunda hangi yapıların ve ifade tarzlarının kullanıldığını, varsa bilgisayar programındaki metinden de takip eden öğrenciler, olayı bir bütün olarak görme fırsatı yakalarlar. Bu tür öğrenme etkinliklerinde birden fazla yol denenebilir. Örneğin öğretmen konuşmacılardan sadece birisine ait sözlerin belirtildiği tek taraflı diyaloglar hazırlayarak kendisi okuduktan sonra sınıfın hepsine dağıtır. Daha sonra herkes verilen diyalogu iyice gözden geçirdikten sonra olası diğer şahsın vereceği karşılıklar üzerinde tartışarak önemli bir pratik etkinliği geliştirebilirler. Aşağıda karşılıklı konuşma ile ilgili bir örnek verilmiştir.

حوار متبادل لدعم تعلم المحادثة العربية

- سالم : ما هوايتك؟
- جمال :
- سالم : ؟
- جمال : أقرأ القصص.
- سالم : ؟
- جمال : أفضل القصص الأدبية.
- سالم : ؟
- جمال : طبعاً، أحب السباحة والتزحلق على الجليد
- سالم : هوايتي الرسم والسياحة وتسلق الجبال.
- جمال : ؟
- سالم : بلى ، أحب أن ألعب الكرة الطائرة.
- جمال : ؟
- سالم : هي تحب الرسم والتصوير والكتابة.
- جمال : ؟
- سالم : هي تكتب الشعر.

Şekil 10: Diyalog Okunduktan Sonra Sunulan Boşluk Doldurma Testi

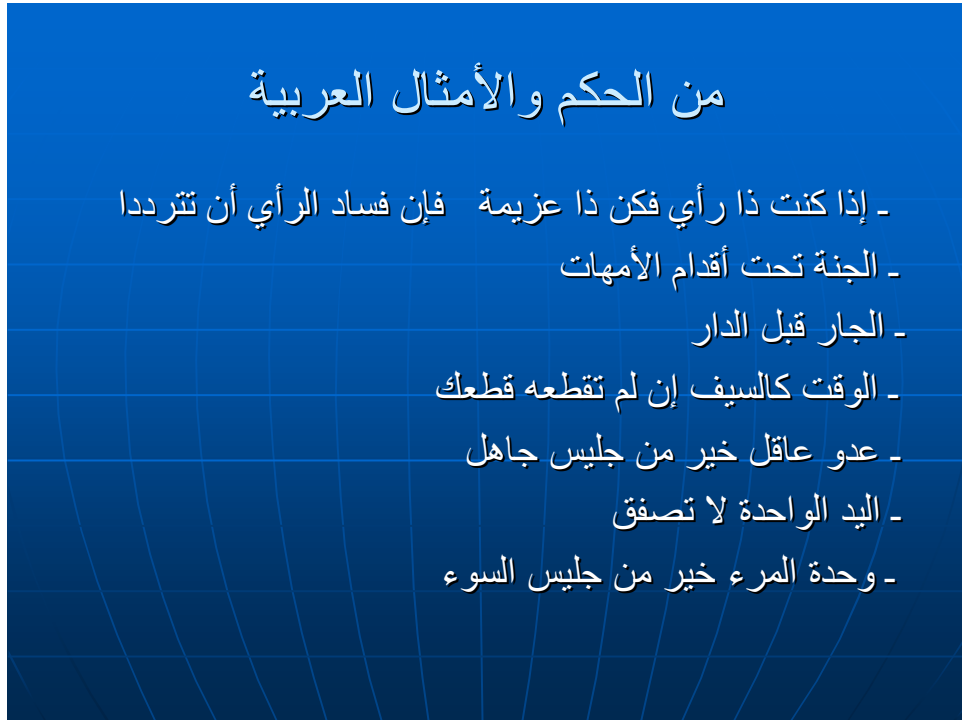
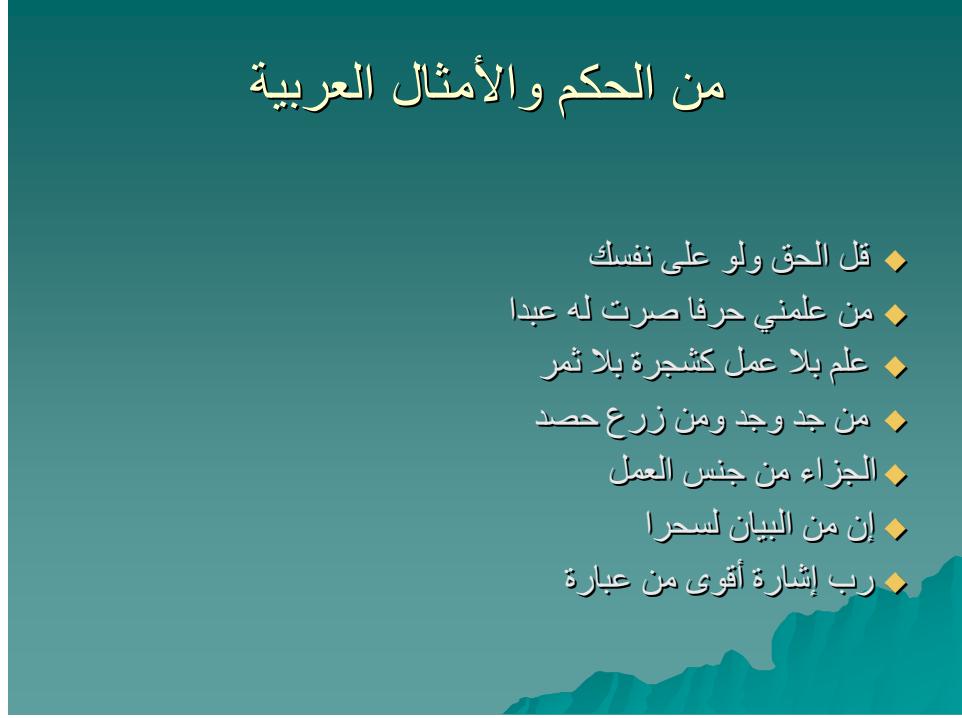
Öğrenciler diğer konuşmacının olması gereken konuşmaları ile ilgili kararlarını verdikten sonra, öğretmen tarafından verilen doğru karşılıklarla karşılaştırarak ifadeleri ne kadar doğru algıladıklarını test ederek doğru yaklaşımları ve bakış açılarını da kavramış olacaklardır.

b) Küçük grup tartışması: Arapça öğretmenleri konuşma sınıflarında küçük grup tartışmaları organize edebilirler. Böyle bir tartışma uygulaması yapılırken, öğretmen sınıf içerisinde ve öğrenciler arasında dolaşarak öğrencilerin soru ve cevaplarını mutlaka dinleyip açıklamalar yapılması gereken yerlerde ilaveler yaparak sürecin devamlılığını sağlamaya çalışacaktır. Öğrenciler bu esnada edinilen dil adına neyi ne kadar öğrendiklerinin farkına vararak önemli bir ihtiyaç analizi yapmış olacaklardır. Bu tür konuşma etkinlikleri devamlı tekrarlanarak öğrencilerin kendilerine güven duyguları ve konuşma becerileri gelişecektir (Engin, 2006: 265).

c) Oyunlar: Oyunlar rol yapma etkinliklerine iyi birer örnek olabilirler. Akla gelen ilk düşünce hareket ve hareketlilik düşüncesidir. Öğrencilerin herhangi bir oyunda rol almaları, kendilerini sürecin bir parçası haline getirerek olaya adaptasyonu geliştirerek etkinliği konuşma becerilerinin geliştirilmesi merkezinde yoğunlaştırır. Böylece çok kalıcı öğrenmeler gerçekleştirilerek aynı zamanda empatik beceriler de edindirilmiş olur. Çünkü öğrenci kendisine benzemeyen bir başkasını canlandırmaktadır. Yani kendisini başkalarının yerine koymaktadır. Bu çok eğlendirici bir konuşma etkinliğidir. Dolayısıyla öğrenciler, böyle bir süreçte oldukça canlı ve güdülenmiş olarak olayı yaşayacak ve Arapçayı iyi bir şekilde konuşacaklardır.

d) Atasözleri ve vecizeler: Arapçanın yabancı dil olarak öğretim sırasında atasözler ve vecizeler daha ileri seviyedeki öğrenciler için yapacakları konuşma etkinliğini başlatmak için kullanılabilirler. Öğretmen kendi ana dilinde gelen bir atasözü veya veciz bir söz seçebilir. Böylece öğretmen sınıfı bir konuşma ve tartışma ortamına çeker ve içeriğini de muhtemelen kültürel değer oluşturabilir. Bu uygulama tarzı bilgisayar kullanarak öğrencilerin konuşma etkinliklerini ve becerilerini geliştirmek için çok uygun bir yöntem olarak öğrencilerin motivasyonlarını en üst

seviyeye çıkarır. Çünkü öğrenci burada kendi yeteneklerini de işe katarak daha etkili olmaya çalışır. Örneğin:



Şekil 11-12: Bilgisayarla Öğretilen Atasözleri ve Vecizeler

Yukarıdaki tablolarda yer alan atasözleri ve vecizeler, konuşma etkinliğinde öğrenciye faydalı olacaktır. Zaten atasözü ve vecizeler olmadan yabancı dil öğrenimi eksik kalır. Zira, araştırmacı, bu atasözlerin ve vecizelerin yabancı dil öğretimi sırasında önemli olduğunu kanaatindedir.

e) Şarkılar: Bilgisayarın özelliklerinden biri de şarkı CDlerinin dinlenmesidir. Konuşma öğretiminde öğrenciler şarkılar öğrenip söylemeyi çok severler. Öğrenciler yeni bir şarkıyı seslendirirken oldukça rahatlarlar. Bu sayede öğrenciler, Arapçayı konuşmaya devam ederek kelime dinleyip anlama becerilerini geliştirirler.

f) Tartışmalar: Arapça öğretiminde ileri seviyede olan öğrenciler, tartışmalardan olabildiğince zevk alırlar. Öğrenciler tartışma yeteneklerinden çok konuşma yeteneklerinin geliştirilmesine ihtiyaç duyarlar. Çünkü hissettikleri doğruları bir tartışma esnasında sunmak için oldukça akıcı bir şekilde konuşmaları gerekir. Öğretmen bilgisayar programında yazılan bir parçayı veya konuyu seçmelidir. Bu konuların başlıkları şöyle olabilir:

(المكواة) ، (التلوث الإشعاعي) ، (من أخبار جحا)

Ya da öğrenciler öğretmenlerinin rehberliğinde başka konular da seçerek konuşma becerilerini geliştirebilirler.

المكواة

✦ الصينيون هم أول من استعمل المكواة وذلك في القرن الرابع ، وكانوا يضعون كمية من الجمر في وعاء صغير مزود بقاعدة من النحاس يمررونه فوق الثياب لكيها. أما أوروبا فلم تعرف المكواة إلا في القرن الخامس عشر ، غير أنهم كانوا يستخدمونها باردة نتيجة لاستخدامهم مادة النشا بكثرة على الثياب. وفي القرن التاسع عشر انتشرت المكواة بشكلها الحالي ، وفي 6 يوليو من العام 1892 سجل الأمريكي هنري سيللي براءة اختراع المكواة الكهربائية ، أما أول مكواة تستخدم البخار فنزلت الأسواق في أمريكا عام 1926

التلوث الإشعاعي

✦ في عام 1986 انفجر جزء من مفاعل نووي في (تشرنوبل) بأوكرانيا بالاتحاد السوفيتي سابقا ، وانطلقت منه إشعاعات خطيرة لوثت الغلاف الجوي وساعدت الرياح والأمطار على نقل هذا التلوث إلى دول تقع على بعد آلاف الكيلو مترات من (تشرنوبل). وقد أصيبت هذه الدول بهذا الإشعاع الملوث عن طريق الهواء ، وتأثرت الكائنات الحية جميعا بذلك ، وظهرت المشكلات الصحية ومشكلات الزراعة التي لا تزال موجودة حتى الآن.

من أخبار جحا

✦ حضر أحد أصدقاء جحا ذات مرة وقال له: من فضلك يا صديق العزيز، اكتب لي خطابا إلى صديق لي في بغداد! فقال له جحا أسألك بالله أن تتركني، فلا وقت لدي الآن لأذهب إلى بغداد. فجرى الرجل وراءه وأمسك به وهو يقول: لماذا تذهب إلى بغداد إذا كتبت لي خطابا؟ فأجاب جحا: إن خطي لا يقرؤه أحد غيري فإذا كتبت رسالة وجب علي أن أقرأها حتى يفهم ما فيها!!

Şekil 13-14-15: Konuşma Öğretimine Yönelik Bilgisayar Ekranında Tartışabilen Konular

Yukarıdaki konuları bitirdikten sonra öğrenciler, öğretmen gözetiminde seçilen konu veya parçayla ilgili soruların cevaplarını verebilir:

Yukarıdaki konuları bitirdikten sonra öğrenciler, öğretmen gözetiminde seçilen konu veya parçayla ilgili soruların cevaplarını verebilir. Böylece konunun ne kadar anlaşılıp anlaşılmadığı test edilmiş olur:

Öğrenci, kendisine yöneltilen sorulara cevap verir. Bu sözlü cevaplar, öğrenin konuşma becerisini geliştirir. Bu yüzden bilgisayar destekli dil öğretimi ile geleneksel yöntemler arasında, yaptığımız uygulamalı çalışmaların da gösterdiği şekilde büyük bir fark olduğu görüşünü benimsemekteyiz

(المكواة) Parçası ile ilgili sorular:

أ. أجب عن الأسئلة الآتية (Aşağıdaki soruların cevaplarını veriniz)

1. من الذين سبقوا باستعمال المكواة؟

.....

2. متى عرفت أوروبا المكواة؟

.....

3. من سجل براءة اختراع المكواة؟

.....

4. متى استخدمت أول مكواة كهربائية؟

ب. اختر مضاد الكلمة التي تحتها خط فيما يأتي:

1. كانوا يضعون كمية من الجمر.

أ. يملئون ب. يسكبون جـ. يفرغون د. يسيلون

2. كانت وقتها تسخن فوق الفرن قبل استخدامها.

أ. تركز ب. تبرد جـ. توضع د. تبخر

Parçası ile ilgili sorular (التلوث الإشعاعي)

أ. أجب عن الأسئلة الآتية: (Aşağıdaki soruların cevaplarını veriniz)

1. هل انفجر المفاعل النووي؟

.....

2. هل لوثت الإشعاعات الغلاف الجوي؟

.....

3. أين توجد أوكرانيا؟

.....

4. ما أثر الرياح والأمطار في نقل هذا التلوث؟

.....

5. هل تلوث دول أخرى من الإشعاع الملوث؟

.....
6. هل سبب التلوث الإشعاعي مشكلات صحية؟

.....
ب. املأ الفراغ بما هو مناسب: (Aşağıdaki soruların cevaplarını veriniz)

2. انطلقت إشعاعات خطيرة من _____

أ. تشرنوبيل ب. الغلاف الجوي ج. الاتحاد السوفيتي د. مفاعل نووي

2. تم نقل التلوث إلى دول أخرى _____

أ. عن طريق الرياح والأمطار ب. بواسطة الإشعاع الملوث ج. عن طريق الكائنات الحية د. بواسطة الناس

Parçası ile ilgili sorular: (من أخبار جحا)

ضع علامة (صح) أمام المرادف الصحيح لما تحته خط:

1. لا وقت لدي.

أ. فوق ب. معي ج. أمامي د. عندي

2. لا يقرأ الرسالة أحد غيري .

أ. سوى أنا ب. إياي ج. سواي د. إلا

c) Görsel yardımlar: Arapça öğretiminde konuşma dersinde görsel boyutlu araç ve gereçlerden sağlanan yardımlar çok önemlidir. Bunlardan başta bilgisayar olmak üzere, yazı tahtaları, resimler, resim ve yazı kartları, ışıklı kart ve panolar, çizgi filimler, reklamlar, slaytlar, öğrencileri konuşma etkinliklerine katılmaya teşvik ederler. Öğretmenler bilgisayarı yeni kelimeleri, yeni ifade şekillerini veya cümleleri yazmak için kullanabilir ve çizimler yapabilir.

h) İşitsel araçlar: İşitsel araçlar öğretmen tarafından konuşma oturumlarında etkili bir şekilde kullanılabilir. Bunlar radyo, kasetçalarlar ve bilgisayar CD'leri gibi araç gereçlerdir. Öğretmen, bilgisayarda hazırlanan pogramları öğretim süreçlerine dâhil ederek öğrencilerin dinledikten sonra konu hakkında tartışma ortamı oluşturmalarını isteyebilir.

Eğitim ve ğretim etkinliklerinde ve özellikle Arapça ile ilgili dinleyip anlama, konuşma ve telaffuz becerilerinin geliştirilmesi için işitsel araç olarak bilgisayar CD'lerinden ve Arapça ğretim programlarından yararlanabilir.

3.7. Okuma ğretiminde Bilgisayar Kullanımı:

Arapça ğrtiminde oldukça çok önemli bir beceri de okuma becerisidir.

Kavcar'a (1998) göre, "okuma, bir yazıyı, sözcükleri, cmleri, noktalama işaretleri ve öteki ögeleriyle görme, algılama ve kavrama sürecidir. Sesli okuma durumunda buna dudak, dil ve gırtlak gibi ses organlarının işlevi de katılır."

Arapça ğretiminde okuma etkinliklerinin genel amacı, öğrencinin doğru ve anlayarak okumasını sağlayabilmek, Arapça yazılmış bir metinde geçen kelimelerin doğru seslendirmesi ve doğru tellaffuz etme alışkanlığını kazandırmaktır.

Anadil ğretiminde olduğu gibi yabancı dil ğretiminde de öğrencilerde belli okuma becerilerinin geliştirilmesine çalışılmaktadır. Bu beceriler:

1. Başlığı verilmiş bir metnin konusunu kestirme (Predicting)
2. Okunan metne uygun başlık nerme (Generalizing)
3. Okuma parçasında geçen bilinmeyen sözcüklerin anlamını kestirme (Guessing the meaning)
4. Okunan metin hakkında genel bir bilgi sahibi olma (Surveying)
5. Okunan metin hakkında ayrıntılı bilgiyi edinme (Scanning)
6. Okunan metnin ana fikrini ve yardımcı fikirlerini bulma (Finding the main and supporting ideas)
7. Okunan metinle ilgili bilgiler transfer etme (Transferring the ideas)
8. Okunan metnin özetini ıkarma (Summarizing)" (Demirel, 1999: 120)

3.7.1. İlk Okuma ğretim Yöntemleri:

a) Harf yöntemi: el-Hûlî (2000: 84)'nin görüşü şöyle özetlenebilir: đretmen alfabe harflerini birbiri ardınca öğretmeye başlar. Öğrenci elif, be, te, ﺍﻟﻒ , ﺑﺎ , ﺗﺎ vs.

öğrenir. Burda öğrenci harfi yazılı olarak gördüğünde onu okumayı öğrenir; ayrıca bu harflerin yazımını, bundan sonra da hecelerin ve kelimelerin okunuşunu öğrenir.

b) Ses yöntemi: Bu yöntem harflerden heceler, hecelerden kelimelere intikal etmesi bakımından harf metoduna benzer, fakat harfin öğretim yöntemi bakımından ondan ayrılır. Harf metodunda harfe bir isim verilir. Örneğin ص harfi صد olarak öğretilir. Oysa ses yönteminde ص harfi ص olarak öğretilir.

c) Hece yöntemi: Bu yönleme göre öğrenci öncelikle heceleri, daha sonra hecelerden oluşan kelimeleri öğrenir. Ancak heceleri öğretebilmek için öncelikle uzun ünlülerin öğretilmesi şarttır. Hece metodu, harf metodu ve ses metodundan daha iyi olabilmektedir. Zira tek bir harf veya sestem daha büyük birimlerle başlanmaktadır.

Bilgisayarı, okuma öğretiminin harflerden seslere, oradan da heceye olan aşamalarında görsel ve işitsel olarak kullanabiliriz. Bu yolla öğrencinin konuya olan ilgisi daha canlı olacaktır.

3.7.2. Okuma Amaçları:

Okumanın birçok farklı amaçlar vardır. Bu durum, okumanın karakterini etkilemektedir. Bu amaçlar arasında şunları söyleyebiliriz.

1. Araştırma Amaçlı Okuma: Bu tür okumada kişi, yazmak istediği bir konuyu araştırmak amacıyla okur. Bu durum da okuma seçici olur, çünkü kişi sadece araştırdığı konu ile ilgili olanı okur.

2. Özet Amaçlı Okuma: Bu tür okumada kişi herhangi bir metni özetlemek için okur. Bu durumda okuma yavaş, dikkatli ve kapsamlı olur. Çünkü okuyucu ana fikirleri ortaya çıkarıp önemsiz ayrıntılardan uzaklaşmak ister.

3. Haber Verme Amaçlı Okuma: Bu tür okumada kişi başkalarına duyurmak için okur. Buna örnek olarak radyo ve televizyon sunucusunun okuması verilebilmektedir.

4. **Sınav Amaçlı Okuma:** Bu tür okumada kişi herhangi bir sınava hazırlık için okur. Burada okuma yavaş ve dikkatli olur. Okuyucu kavrayıp ezberleyebilmek için tekrar okumak zorunda kalabilir.

5. **Zevk İçin Okuma:** Bu tür okumada kişi zevk ve vakit geçirmek için okur. Bu durumda okuyucu yoğunlaşarak değil, aksine bir satırdan diğerine, bir sayfadan diğerine atlayarak okur.

Yabancı dil öğretiminde okuma iki şekilde yapılır. Bunlar sesli okuma ve sessiz okumadır.

3.7.3. Sesli Okuma Etkinlikleri:

Yabancı dil olarak Arapça öğretiminde bilgisayar kullanımıyla sesli okuma başlangıç aşamasından itibaren en sık yapılan okuma türüdür. Sesli okuma öğrencilerin bilgi seviyelerine göre farklılıklar gösterir. Yabancılarla okuma öğretimi genelde diyaloglar ve kısa metinlerle verilir. Öğrenciye okutmadan önce diyalog veya metin mutlaka bilgisayardan dinletilmesi ve öğretmen tarafından bir kez okunması gerekir. Öğrenci bu seslendirmeyi dinlerken kelimelerin ve cümlelerin nasıl okunacağına, vurgu ve tonlamalara dikkat eder. Daha sonra okutulacak yazı bir diyalog ise rol dağılımı yapılarak, metin ise isteklilerden başlanarak öğrencilere bir kez okutulur. Daha sonra süre dikkate alınarak mümkünse sınıftaki tüm öğrencilerin parçayı bilgisayar (projektör) ekranından okumaları istenir. Yanlış telaffuzlar öğretmen tarafından düzeltilerek tekrar ettirilir.

3.7.4. Sessiz Okuma Etkinlikleri:

Sessiz okuma sessiz, fısıltısız, dudakları hareket ettirmeksizin hatta okuyucunun gırtlığında ses telleri bile titremeden, yalnızca bakarak gerçekleşir. Yani yazılı kelimeler seslendirme aşamasına ulaşmadan okuyucunun zihninde anlam kazanır (el-Hûlî, 2000: 90–91).

Sessiz okumanın genel amacı öğrencinin okuduğunu anlayıp anlamadığına yöneliktir. Öğretmen bu etkinlik sırasında okunacak parçayı açıklama çalışması yapmaz, daha çok öğrencinin öğrendiği dilbilgisi yapıları ve kelimelerle

oluşturulmuş bir parçayı kendi kendine okuması, anlaması ve konu ile ilgili olarak kendisine yöneltilen soruları cevaplaması beklenir (Benhür, 2002: 93). Sessiz okuma birbirini izleyen üç aşamalı etkinliklerle gerçekleşir. Bunlar okuma öncesi etkinlikler, okuma sırasında etkinlikler ve okuma sonrası etkinliklerdir.

3.7.5. Okuma Öncesi Etkinlikler:

1. Öğretmen, bilgisayar programındaki okutulacak parçayla ilgili kısa bir ön bilgi verebilir. Bu bilgi ışığında sınıftaki öğrencilerin soruları da cevaplandırılır.
2. Okutulacak metinle ilgili olarak sorular verilir. Bu sorular ilk aşamada genellikle çoktan seçmeli, doğru-yanlış ve boşluk doldurma olarak yapılır.

3.7.6. Okuma Sırasındaki Etkinlikler:

Bu etkinlikler sadece öğrencinin kendi kendine yapacağı etkinliklerdir. Bu nedenle öğrencinin;

- Bilgisayar programını seyrettiğinde metni veya diyalogu okurken yeni karşılaştığı kelimelerin anlamını cümleden çıkarması,
- Okuma parçasının ana ve yardımcı fikirleri ile ilgili bilgi sahibi olması,
- Ayrıntılar ve önemli noktalarla ilgili kısa notlar alması gerekir.

3.7.7. Okuma Sonrası Etkinlikler:

Bu aşama öğrenci sessiz okumayı tamamladıktan sonra kavrama soru ve cevaplarını içeren üçüncü aşamadır. Bu aşama ayrıca öğretmenin öğrencilerine sunduğu örnek okumayı ve öğrencilerin yaptığı sesli okumayı da kapsar. Bu aşamada da öğrenciden okumaya geçilmeden önce verilen soruları cevaplaması istenir. Öğrenci, soruları öncelikle yazılı olarak cevaplar, tek tek alır ve yanlış cevapları anında düzeltir, gerekirse cevabın niçin yanlış olduğu ile ilgili bilgi verir. Bu etkinlik bir sınav gibi değerlendirilerek puanlandırılır.

Metin okuma, bilgisayarla kolayca ve zevkle yapılabilecek etkinliklerden birisidir. Bilgisayar programlarının özelliğinden dolayı metin işleme, dolayısıyla metin okuma ve anlama dersi, bilgisayarla hem sınıf içi uygulama hem de bireysel

olarak son derece verimli bir şekilde yapılabilir ve piyasadaki yazılımlar da bunu göstermektedir (Alyaz, ts: 70).

Kanaatimizce bilgisayar, okuma öğretiminde öğrenciye doğru telaffuz konusunda yardımcı olur. Çünkü bilgisayar destekli öğretim programları, deneyimli dil öğretim uzmanları tarafından hazırlanmakta ve bu yüzden de gerek bilgi gerek telaffuz hataları asgari düzeyde olmaktadır. Diğer yönden bilgisayar, öğrencinin işitsel ve görsel duyu organlarına hitap ederek dilsel becerilerin öğrenimini zevkli bir süreç haline getirecektir. Zira öğrencinin yapması gereken şey, bilgisayarın kendisine sunduğu dil materyalini tekrar ederek öğrenmekten ibaret olacaktır.

Yukarıda sunduğumuz okuma çalışması için hazırlanabilecek bilgisayar programından bir örnek verelim:

الزوجة العاقلة

لما بدأ الأستاذ محمود يغادر المنزل لكي يركب قطار الصباح سلمت له زوجته خطابا وقالت له : من فضلك لا تنس أن تضع هذا الخطاب في صندوق البريد عندما تصل إلى المحطة حتى يتلقاه عمي صباح غد. أنا أعرف أنك تنسى كثيرا! ولكن أرجوك لأنه هام جدا.

على الرغم من ذلك فقد نسي الأستاذ محمود الخطاب. ولما نزل من القطار أسرع خارج المحطة كي يصل إلى مكتبه في موعد العمل، حتى لا يؤاخذ مدير الشركة التي يعمل موظفا بها ، وكانت الرسالة لا تزال في جيبه. ولما قصد ناحية ميدان المحطة أقبل عليه شخص غريب وقال له: لا تنس الرسالة ! فأسرع الأستاذ محمود إلى أقرب صندوق بريد في المحطة ليلقي فيه الخطاب وأثناء سيره سمع صوتا غريبا من وراءه يناديه ويقول له : يا سيد ، لا تنس الخطاب. ضعه في صندوق البريد !

وبعد أن رمى الخطاب في الصندوق ترك المحطة بسرعة. وبينما هو في طريقه إلى العمل سمع صوت سيدة تناديه. نظر وراءه فرأى امرأة تقول له : هل رميت الخطاب في صندوق البريد؟ وتعجب الأستاذ محمود من كلام السيدة وصاح قائلا : ياإلهي ! كيف عرف كل هؤلاء الأشخاص أن معي رسالة يجب علي أن ألقها في صندوق البريد?...على أي الأحوال لقد ألقيت الرسالة في الصندوق منذ وقت طويل.

فضحكت السيدة وقالت له: إذن سأخذ الورقة التي وضعتها زوجتك على ظهرك..

أمسك الرجل بالورقة وقرأ ما كتب عليها : من فضلك . أخبر زوجي بأن يرمي الخطاب في صندوق البريد !!!

Alıştırmalar

أولاً : الاستيعاب Anlama Alıştırması

1. أجب عن الأسئلة التالية أşağıdaki sorulara cevap veriniz

1. كيف يذهب الأستاذ محمود إلى عمله؟

2. ماذا أعطته زوجته؟

3. لمن كتبت الرسالة؟

4. ماذا تعرف الزوجة عن زوجها

5. لماذا أسرع الأستاذ محمود خارج المخططة؟

6. لماذا تعجب؟

7. كيف عرف الناس بأمر الرسالة؟

ثانياً: اختر الجواب الصحيح لكل سؤال مما يأتي وضع علامة (صح) أمامه

Aşağıda Verilen Her Soru İçin Doğru Cevabı Seçiniz ve Önüne Doğru İşareti

Koyunuz:

لماذا سلمت الزوجة الخطاب لزوجها؟

أ . ليرميه في صندوق البريد

ب . ليرميه في الطريق.

ج . كي يسلمه لعمها

2. ماذا يعمل الأستاذ محمود؟

أ. مدير الشركة

ب. طبيباً

ج. موظفاً

3. أين وضعت السيدة الورقة؟

أ. على صدر زوجها

ب. على ظهر زوجها

ج. في جيب الأستاذ محمود

ثانيا : المفردات والتراكيب

التدريب الثالث: هات من الفقرتين الأولى والثانية المرادف لما يأتي:

Birinci ve ikinci paragraflardan aşağıdaki kelimelerin eşanlamlılarını yazınız:

1. أعطته 2. رسالة 3. ذهب 4. جاء إليه 5. يرمي

التدريب الرابع: اكتب جمع الكلمات الآتية:

1. أستاذ 2. قطار 3. صندوق 4. البريد 5. وقت 6. ورقة

التدريب الخامس: املأ الفراغ بكلمة مناسبة

Boşlukları uygun bir kelime ile doldurunuz:

1. محمود المنزل كل صباح

2. وقف الرجل في.....ينتظر القطار

3. جاء إلي شخص لا أعرفه

4.سيري سمعت صوت سيدة تناديني

التدريب السادس: كون أسئلة لما تحته خط:

لأن زوجها ينسى كثيرا

1. وضع الأستاذ محمود الخطاب في صندوق البريد

2. حتى لا يؤاخذ مدير الشركة

3. سمع من ورائه صوتا غريبا

4. أقبل عليه شخص غريب

ثالثا: التعبير

التدريب السابع رتب أفكار القصة التالية:

7. Alıştırma: Aşağıdaki cümleleri sıraya koyunuz:

1. صاح الأستاذ محمود وأخبرها أنه ألقى الرسالة

2. ضحكت السيدة وأعطته الورقة التي كانت على ظهره

3. ورجته ألا ينسى هذه المرة لأن الخطاب هام جدا
 4. سلمت الزوجة لزوجها خطابا كي يضعه في صندوق البريد
 5. وبعد أن رمي الخطاب سمع امرأة تطلب منه ألا ينساه
 6. وفي الطريق طلب منه بعض الناس أن يرمي الخطاب في الصندوق
- التدريب الثامن : كون جملا باستخدام الكلمات الآتية:

8. Alıştırma: Aşağıdaki verilen kelimeleri kullanarak cümleyi oluşturun:

1. غادر — المنزل — قطار
2. سلم — زوجة — خطاب
3. نسي — وضع — الخطاب
4. وضع — الزوجة — ورقة — خروج

التدريب التاسع: الحوار التالي بين الأستاذ محمود وزوجته. حاول أن تملأ الفراغ في الحوار:

9. Alıştırma: Aşağıdaki diyalogtaki boşlukları doldurunuz:

- الزوجة :
- الزوج : صباح النور يا زوجتي الحبيبة
- الزوجة : لماذا تسرع هكذا؟
- الزوج :
- الزوجة :
- الزوج : آه ، حقا ، لقد نسيت طعام الإفطار. لا وقت لدي الآن
- الزوجة : هل تؤدي لي خدمة؟
- من فضلك ضع هذه الرسالة في صندوق البريد!
- الزوج :
- الزوجة : إنها لعمري ، وهي هامة جدا
- الزوج : سألقي الرسالة في أول صندوق أقابله
- الزوجة : أظنك لن تفعل ، فأنت

الزوج : لا ، لن

الزوجة : على أي حال أنا على ثقة أنك لن تنس هذه الرسالة هذه المرة!

الزوج :

الزوجة : لأني فعلت شيئا يجعلك لا تنسي

الزوج :

الزوجة : لن أخبرك. ستعرف أنت في الطريق

Okuma etkinliğinde bilgisayar kullanımı öğretmene, özellikle kalabalık sınıflardaki öğrencilerin okuma seviyesini tespit imkanı verir. Bunun ışığında öğrencinin seviyesine uygun okuma parçaları verilir. Bunlarla ilgili soru ve cevaplar bilgisayarla çok kısa zamanda verilerek, öğretim sürecinde zamandan kazanılır.

Bilgisayar destekli okuma öğretimi; metinler ve metnin içeriğine yönelik sorular, hızlı okuma, cümle tamamlama, boşluk doldurma, cümle oluşturma, doğru cevap seçme, verilen cevaplara sorular sorma, cümleleri sıralayarak metin oluşturma ve kısa metinlere veya paragraflara başlık bulma gibi bölümler içermektedir. Bilgisayar etkileşimi görsellik açısından okuma öğretiminde öğrenciler için çok cazip olmaktadır.

Bilgisayar destekli okumayla, verilen metin parça parça okunarak adım adım ilerlenebilir. Verilen metnin okunduktan sonra amaca göre çok çeşitli testler uygulanabilir.

1. Sözcük dağarcığı testi: Sözcük anlamı veya eşanlamlar sorulabilir. Sorular seçenekli olabilir veya öğrencinin klavyeyi kullanarak yazması istenebilir. Örneğin::

ضع علامة صح أمام الكلمة المرادفة في المعنى لما تحته خط :

1. ما أحسن مادة دراسية عند التلاميذ والتلميذات؟

أ . أكبر ب. أفضل ج . أعظم د. أول

2. أنشأت الحكومة أندية للشباب

أ. قامت ب. فتحت ج. قدمت د. أقامت

2. İçeriğe yönelik sorular: Verilen metne yönelik sorulardır, öğrencilerden cevap vermeleri istenir, öğrenciler hem sözlü hem de yazılı olarak bu sorulara cevap verirler.

3. Biçime yönelik sorular: Verilen cümlelerin biçimine yönelik sorular sorularak, öğrencilerden cevap vermeleri istenir.

4. Yapısal sorular: (Karışık olarak verilen kelimelerden düzgün cümle oluşturma gibi.) Örneğin:

رتب الكلمات الآتية لتكون جملاً:

1. اللغات — اللغة — الحية — على — وجه — أقدم — الأرض — العربية

2. العربية — بفضل — بقيت — الكريم — حية — اللغة — القرآن

3. صفات — من — العربية — المرادفات — والاشتقاق — الإعراب — اللغة — وكثرة

4. العربية — لغة — في — الحضارة — صارت — الدولة — الكبرى — الإسلامية

5. Dilbilgisi Soruları: Örneğin:

ضع سؤالاً أمام كل جملة مستخدماً الضمائر واسمي الإشارة والموصول كالمثال التالي:

أنا أبحث عن كتاب. هل هذا هو الكتاب الذي تبحث عنه؟

1. فاطمة تؤدي تمارين رياضية.

2. نحن نفضل لعبتين.

3. علم المدرس التلاميذ.

4. أريد أن أزور طبيباً.

Sınıf içinde yapılan bir çalışmada metin perdeye yansıtılarak hem terminale bağılı bilgisayardan, hem de perdeden metin okunabilir. Metinde geçen olayları canlandıran animasyonlar, metne paralel olarak perdeye veya ekrana yansıtılabilir. Hem bilgisayar destekli, hem de sınıf içi etkileşimli bir metin okuma dersi yapılabilir (Alyaz, ts: 79).

Okunan metin üzerine yapılan tartışmalar, görsel olarak yapılabilir. Böyle bir yöntem, öğrenciler üzerinde de olumlu bir psikolojik etki bırakır. Bilgisayar destekli Arapça öğretimi, CDI teknolojisi sayesinde disklere yüklenen Arapça metin programları sınıfta veya evde kullanılabilir. Etkileşimli ders ortamının yanı sıra, dev kütüphane raflarının küçük disklere sıkıştırılması ve bir tuşa dokunarak ulaşabilecek bir konumda öğrenciye sunulması, bilgisayarı klasik ders sisteminden ayıran en önemli özelliklerinden birisidir. Buna dayanarak bilgisayarda hazırlanan Arapça okuma programları bütün seviyelerde dil becerilerine yönelik olarak üretilmektedir.

Öztürk (1995: 33)'e göre "bilgisayar destekli okuma öğretiminde öğrenci ve metin arasındaki etkileşimi kontrol imkânı sağlar ve okuma deneyimini güçlendirir. Metin ve alıştırma, öğrencinin seviyesine göre uygun hale getirebilir ya da karşılaştırılarak düzeltilebilir".

Okuma bireysel bir çalışmadır ve bilgisayar destekli Arapça öğretimi için oldukça uygundur. Okuma hızının öğrenci tarafından saptanabilmesinin, okuma becerisinin geliştirilmesi açısından oldukça faydalı olacağı düşünülmektedir.

3.8. Yazma Öğretiminde Bilgisayar Kullanımı:

Hem anadil hem de yabancı dil öğretiminin temel becerilerinden biri olan yazma becerisinin (el-Hûlî, 2000: 103) öğretiminde bilgisayar öğrenciye büyük bir kolaylık sağlamaktadır. Yazdığı metni bilgisayar ekranında hemen görebilen öğrenci, gerekli değişiklikleri de geleneksel yöntemde olduğu gibi, sayfayı yeniden yazarak

değil, ilgili yeri düzelterek yapabilir. Hatta gerektiğinde yazının boyutunu, karakterini bile vereceği bir komutla anında değiştirebilir. Bu yolla yapılan öğretim şüphesiz, yazma faaliyetini öğrenci için daha ilgi çekici hale getirmektedir.

Yazma, konuşma becerisinden çok daha zordur ve çok daha karmaşık bir görüntü sergiler. Ancak, Arapçayı öğrenen bir kişinin bilgi düzeyi, yazdığı metni okuduğumuzda kendini gösterir. Yazma becerisine gereken önemin verilmediği dil öğretim yöntemlerinin beklenen başarıyı göstermemesinin nedenlerinden biri, kişinin yaptığı hataların tam olarak değerlendirmemesine dayanır.

"Öğrenci öğrendiği yabancı dilin yapısını yazılı anlatım yoluyla daha iyi öğrenir. Halliday'ın dediği gibi 'dil yazılmadığı sürece bilinçsiz kalır.' Bu yüzden, dil öğrenme sürecinde; öğrencinin hem kendisinin öğrenme hızını arttırması hem de öğrendiği yabancı dil hakkında bilinçlenmesinde yazılı anlatımın rolü büyüktür. Öğrenci bilinçlendiği sürece yazılı anlatım becerisinin geliştirilmesi kolaylaşır." (Benhür, 2002: 106)

Yabancı dil olarak Arapça öğretiminde yazmaya, biçim, yapı ve kelime bilgisini geliştirmek için alıştırma yapmakla başlanmaktadır. Bilgisayar kelime işlemci olarak yazımın öğrenilmesine yardımcı olmak amacıyla da kullanılmaktadır (Öztürk, 1995: 32).

Verilen alışırmalarda çoktan seçme yerine klavyeden giriş yöntemiyle uygulanan boşluk doldurma alışırmalarının yapılması, yazma öğretiminin gelişmesini sağlayacaktır. Bu tür alışırmalar kelime bilgisini içerebileceği gibi gramer bilgisini ölçmek ve değerlendirmek amacıyla da verilebilir. Amaçlanan sadece öğrencinin doğru kelimeyi ya da gramer bilgisini bilmesi değil bu kelimeleri doğru olarak yazabilmesidir.

(Demirel, 1990; Kocaman, 1983; Öztürk, 1995; el-Hûlî, 2000; Benhür, 2002; Çevik, 2001; Alyaz, ts)'a göre yabancı dil öğretiminde yapılacak yazma çalışmaları üç aşamalıdır. Bu aşamalar şunlardır:

1. Kontrollü yazma,

2. Güdümlü yazma,

3. Serbest yazma,

3.8.1. Kontrollü Yazma

Yabancı dil öğretiminin her aşamasında yapılması gereken yazma çalışmalarıdır. Bu çalışmalarda öğrenciden verilen bir cümledeki bir sözcüğü veya yapıyı değiştirerek ya da aynı şekilde yazması istenir. Bu çalışmalardan amaç öğrencinin öğrendiği dildeki kelime ve yapıları doğru yazmasını sağlamaktır. Kontrollü yazma çalışmalarında uygulanabilecek alıştırma türleri şunlardır:

3.8.1.1. Sıralama:

Bir cümledeki kelimeler karışık olarak verilir ve öğrenciden sıraya koyması istenir. Bu yapılırken başlangıç düzeyinde kelimelerin cümlede almaları gereken dilbilgisi yapıları da verilir. Ancak, ilerleyen kurlarda kelimeler kök halde verilip öğrenciden gerekli dilbilgisi yapılarını da kullanarak cümleyi yazması istenir.

3.8.1.2. Yer değiştirme:

Öğrencinin verilen bir cümledeki kelimelerden bazılarının yerlerini değiştirerek cümleyi yeniden yazmasına yönelik alıştırmalardır.

3.8.1.3. Dönüştürme:

ğrenciden verilen bir cümledeki bazı dilbilgisi yapılarını değiştirerek cümleyi yeniden oluşturmasını istemeye yönelik alıştırmalardır. Burada kişi zamirleri, zaman, kip değiştirilmesi gibi çalışmalar sıkca uygulanabilir. Amaç, öğrenilen dilbilgisi yapılarının doğru olarak yazılmasını bilgisayar desteğiyle sağlamaktır. Örneğin:

رتب الكلمات لتكون مجازاً :

اللغة - في - والأدب - تلقى - والدين - مسجد - الجاحظ -
البصرة

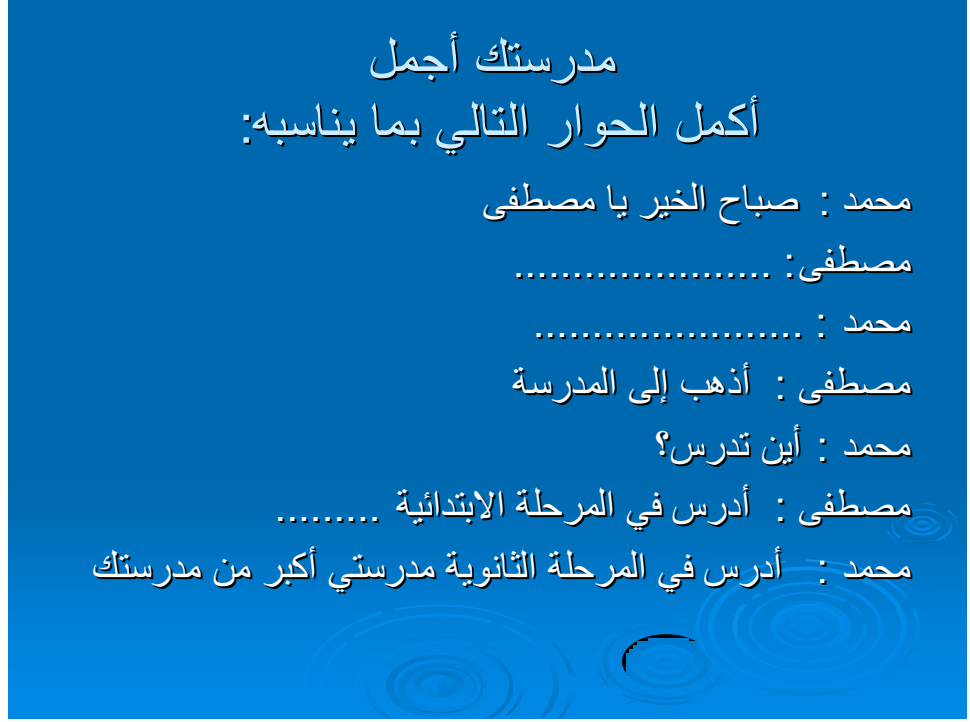
العالم - الكبير - ثلاثمائة - نحو - والعلم - في اللغة - كتاب
- ألف - والأدب

قالت - الطويلة - المرأة - الدنيا - إلى فوق - حتى - تعال -
ترى - أنت

Şekil 16: Cumle Yeniden Oluşturma Modeli

3.8.1.4. Verilen örneğe uygun yazma çalışmaları:

Öğrenciye bir metin verilerek benzer bir yazma çalışmasını yine verilen anahtar kelimelerden de yararlanarak yazması istenir. Bu çalışmalar başlangıç düzeyinde genelde diyalog ağırlıklı yapılır ve bu konuda da bilgisayar kullanılabilir. Örneğin;



Şekil 17: Diyalog Tamamlama Modeli

3.8.1.5. Soru-cevap ile paragraf oluşturma:

Öğretmen, öğrenciye sorular sorarak verdiği cevaplarla paragraf yazmasını ister.

3.8.1.6. Tamamlama:

Bir hikâye, fıkra veya diyalog yarım olarak verilir ve öğrenciden verilen metni tamamlaması istenir ve bu konuda bilgisayar kullanılabiliriz. Örneğin:

املا الفراغ التالي لتكون قصة	
للقراءة	1. إن المكتبة.....ياكتب
صديق	2. يذهب إليها الناس.....
مليئة	3. إن الكتاب..... وفي.
تقوي	4. أمام المكتبة... .. كبير.
ملعب	

Şekil 18: Hikâye Oluşturma Modeli

3.8.2. Güdümlü Yazma:

Öğrencinin ğrendiğ kelime veya cümleleri kontrollü bir biçimde yazmasına yönelik çalışmalardır. Bu çalışmaların hepsine de bilgisayar destekli arapça ğretim programları kullanarak gerçekteştirebilmektedir. Sınıf içinde yapılan güdümlü çalışma türleri şunlardır:

3.8.2.1. Dikte:

Öğretmen tarafından okunan kelime veya cümlenin ğrenci tarafından aynen yazılmasıdır. Bu çalışma birbirini izleyen şu aşamalardan oluşur:

1. Öğretmen dikte ettireceğ metni önce normal bir hızda okur, öğrenciler hiçbir şey yazmadan öğretmenin okuduğ metni dinler.
2. Öğretmen metni öğrencilerin yazabileceğ hızda, cümleleri anlamlı parçalara ayırarak okur.
3. Öğretmen metni üçüncü kez ve cümle cümle okur. Bu okuma sırasında da ğrenci yazdıklarını kontrol eder.
4. Öğrencinin yazdığı dikte ya ğretmen tarafından ya da sınıftaki bir başka ğrenci tarafından kontrol edilir ve yanlış yazımlar üzerinde durulur.

3.8.2.2. Özet çıkarma:

Sınıfta okunan veya dinlenen bir metnin, öğrenci tarafından bilgisayar ekranında yazarak özetlenmesi istenir.

3.8.2.3. Not alma:

Sınıfta okunan veya dinlenen uzun bir metinle ilgili olarak öğrencilerin kısa notlar alması ve daha sonra aldığı notlar yardımıyla metinle ilgili kısa özet çıkarma çalışmalarıdır. Bu çalışmalar genellikle orta kurlarda başlar, ancak en iyi uygulanacağı seviyeler yüksek kurlardır.

3.8.3. Serbest Yazma:

Yabancı dil öğretiminde öğrencinin dilin kurallarını tam olarak öğrenip öğrenmediğinin kontrolü en iyi biçimde serbest yazma çalışmaları ile belirlenir. Bu çalışmalarda amaç öğrencinin duygu, düşünce ve yargılarını hiçbir yardım almaksızın uygun cümlelerle aktarmasıdır. Serbest yazma çalışması olarak yapılabilecek uygulamalar şunlardır:

3.8.3.1. Kompozisyon:

Öğrencinin herhangi bir konuda kendi duygu ve düşüncelerini ifade edebileceği yazma türüdür. Bu çalışma kurlara göre her aşamada yapılabilir. Kompozisyon yazımında şu çalışmalar uygulanabilir:

Bu çerçevede öğretmen, öğrencilerden beğendikleri bir manzarayı betimlemelerini veya dikkatlerini çeken ya da etkisinden kaldıkları bir öykü yazmalarını veya gerek okul içi gerek okul dışı bir problemi analiz edip problem sebeplerini izah ederek somutlaştırmalarını ve uygun çözümler önermelerini veya arkadaşlarına bir mektup yazmalarını ya da edebî yazı türleri ile resmi yazılar gibi farklı yazım türlerinden birinde bir kompozisyon yazmalarını ister. Bütün bunlar, bilgisayar teknolojisinden yararlanmak suretiyle yapılır, zira bilgisayar, öğrenciye ürettiği ürünü görme, onu eleştirip geliştirme imkânı sunar. Böylece öğrenci geleneksel yöntemlerin tersine öğrenim sürecindeki gelişmelerin farkına varır. Ayrıca öğrenci, açıklayıcı şekiller, sabit ve hareketli resimler gibi pek çok yardımcı

modern araç ve gereçleri de kullanabilir. Kuşkusuz bilgisayar destekli eğitim-öğretim ortamı, enteraktif bir ortamdır ve kendi kendini geliştirmeye ve öğrencinin etkin katılımını sağlayan yaratıcı bir üretkenliğe dayalıdır. Konuyla ilgili olarak “Kutup Ayısı” hakkındaki bir yazıyı model olarak sunmak istiyoruz:



Şekil 19: Fotoğraf Kullanmasıyla Kompozisyon Yazma

الدب القطبي

- يقول خبير في البيئة إن الدب القطبي قد ينقرض في غضون 100 عام بسبب سخونة الأرض.
- والدب القطبي الذي يعتمد على الجليد في حياته أصبح يعاني من تأثير التغيرات الجوية في مناطق مثل خليج هدسون في كندا.
- ويقول العلماء إن الجليد في القطب الشمالي يذوب بمعدل 9 بالمتة كل 10 سنوات، وعلى ذلك فإن القطب الشمالي في الصيف قد يكون خاليا من الجليد في منتصف القرن الحادي والعشرين.
- واستعمل الدكتور اندرو ديروشر من جامعة البرتا هذه المعلومات لدراسة تأثيرها على الدب القطبي.
- ويعتقد الدكتور ديروشر أن الدب القطبي قد ينقرض بحلول نهاية القرن الحادي والعشرين إذا بقي معدل سخونة الأرض على ما هي عليه الآن.

Şekil 20: Kopozisyon Yazm Örneği

- **Tasvir etme:** Öğrencinin bir kişiyi, bir yeri veya bir durumu kendi duygularını da katarak tasvir etmesi, tanımlaması çalışmalarıdır.
- **Hikâye etme:** Öğrencinin herhangi bir olay veya durumu hikâyeleştirerek yazması çalışmalarıdır.
- **SebeP-sonuçlu yazma** (yargılı yazma) : Öğrencinin sınıf içinde tartışılan bir konu, dinlenen veya okunan bir metinle ilgili olarak kendi düşüncelerini sebep sonuç ilişkisi kurarak yazmasına yönelik çalışmalardır.

3.8.3.2. Mektup Yazma:

Temel kurlardan başlanabilecek bir yazma çalışması türüdür. Bu çalışmalar, öğrencinin kendi ailesine veya arkadaşına bir gününü nasıl geçirdiğini, yaşadığı çevreyi anlatmasını konu alan mektuplarla başlar.

3.8.3.3. Edebî Yazılar Yazma:

Genellikle ileri kurlarda uygulanan bir yazma çalışmasıdır. Bu çalışmalar, öğrencinin verilen bir konuyla ilgili olarak bildiğı herhangi bir hikâyeyi yazması olabileceğı gibi bir makale yazımı da olabilir. Ayrıca şiir, bir romandan kısa bir bölüm gibi edebi eserlere dayalı yazma çalışmaları da bu tür uygulamalara girer. Örneğın:

الشخصية الروائية عند العقاد:

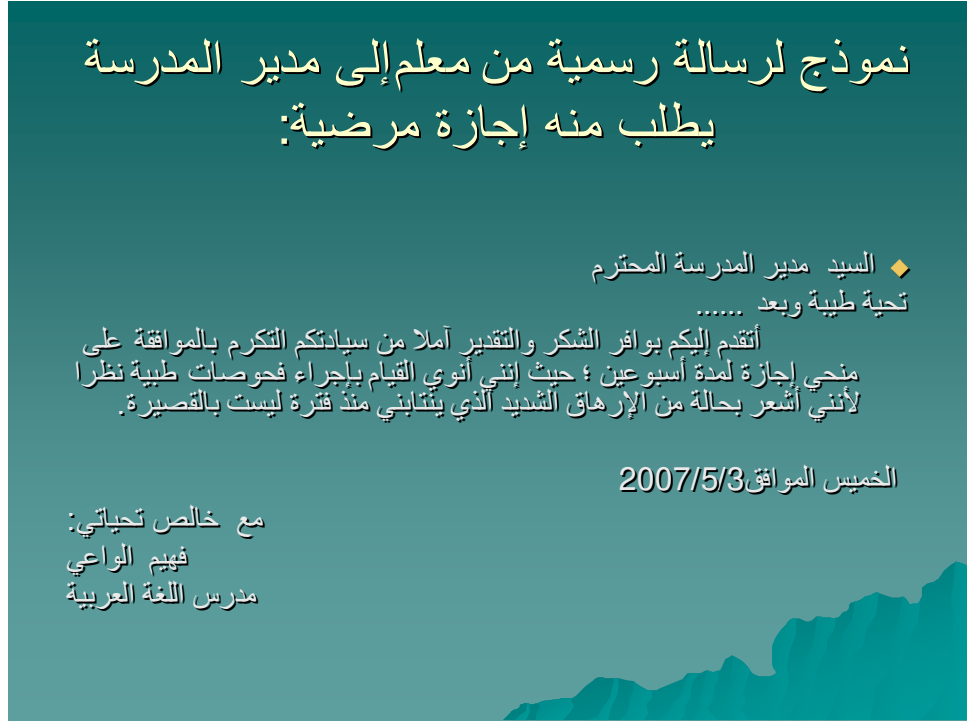
- قوام العمل الروائي عند العقاد هو الشخصية. وهو في مفهومه يتجاوز مفهوم شحانة عبید ونقولا یوسف وغيرهم من المنادين بالتعبير عن الشخصية المصرية في العمل الروائي لينفذ إلى الشخصية الإنسانية التي تتجاوز عصرها وتعيش في عقول الناس ما دامت هناك حياة. والعقاد يستند إلى سند نظري من فلسفته الليبرالية التي تقدر ال ذات ومن مفهومه عن الحرية الفردية كما يستمد من النظرية الرومانسية مفهومها عن الأدب والفن بما هو تعبير عن الذات.



Şekil 21: Edebî Yazılar Yazma

3.8.3.4. Resmî Yazılar Yazma:

Dilekçe, öz geçmiş, şikâyet gibi resmi yazışma türlerine giren yazma çalışmaları da öğrencinin öğrendiğini gerektiği yerde bilgisayarı kullanabilmesi için faydalı bir uygulamadır. Bu gruptaki uygulamalara genellikle orta kurlarda başlanabilir. Örneğin; bir öğretmenin okul müdüründen izin alma yazı yazma:



Şekil 22: Resmî Yazılar Yazma

Serbest yazma uygulamalarında dikkat edilmesi gereken iki önemli nokta vardır. Bunlardan ilki öğrencinin öğrendiği dili gerek kelime ve gerekse dilbilgisi kullanımı yönünden doğru yazması, ikincisi ise özellikle kompozisyon yazımında giriş, gelişme ve sonuç bölümlerini gerektiği gibi düzenlemesidir.

Serbest yazma çalışmalarında öğretmen tamamıyla pasif konumda kalmakla birlikte özellikle yazılanları değerlendirmede ön plana çıkar. Bu aşamada öğretmenin dikkat etmesi gereken önemli hususlar vardır. Bunlar:

- Öğrencinin yaptığı yazma çalışmasını en kısa sürede incelemeli ve değerlendirmelidir.
- İncelediği yazma çalışmalarında yapılan yanlışlar sınıfın genelinde geçerli ise verilen bilginin sağlıklı olduğunu da dikkate alarak konuyu yeniden anlatmalıdır.
- Yazma çalışmalarında yapılan hatalar bireysel ise hatayı yapan öğrenciyi afişe etmeden yapılan hataları düzeltmelidir.

• Unutulmamalıdır ki, öğrenci kendi ana dilini kullanarak da normal bir kompozisyon yazamayabilir. Öğretmen bunu da dikkate alarak zaman zaman bir kompozisyonun nasıl yazılacağı konusunda kısa bilgiler vermelidir.

Yazılı iletişimi sağlayan çalışma şekillerini, dil öğretim uzmanları şöyle sıralamaktadırlar:

- İfade unsurlarını birleştirme ve gruplandırma,
- Kelime hazinesini geliştirme,
- Metin tamamlama ve yeni metin hazırlama,
- Rapor hazırlama,
- Verilen ön bilgiler ışığında diyalog, paragraf vb. tamamlama,
- Yazma ödevleri,
- Resim, fotoğraf vb.nin yazılı olarak anlatılması,
- İstenilen metin, diyalog, röportaj vb.için anahtar sözcük tespiti,
- Rol, sahne, canlandırma vb için hazırlık,
- Not alma alışkanlığı edinme,
- Resim ve özel mektup çalışmaları.

Yazılı iletişimi oluşturan ve öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmeye yönelik bu çalışmalarda uygulanacak işlemler de şöyle sıralanabilir:

- **Cümle Kurma:** Öğrencilerden verilen sözcüklerden yararlanarak cümle kurması istenir. Bu tür çalışmalarda kimi zaman cümlenin bir ögesi verilmeden öğrencinin cümleyi eksiksiz tamamlaması istenebilir.

- **Cümleleri Birleştirme:** Bu çalışma türü basit cümlelerin birleştirilmesi amacına yöneliktir.

- **Verilen Bir Paragrafı Tamamlama ve Metin Oluşturma:** Bu tür çalışmalarda bir paragraf cümlelere ayrılır ve öğrenciden bu cümleleri anlamlı bir bütün oluşturacak biçimde sıralaması istenir. Bazen de ana düşünce ve gerekli bilgiler verilerek öğrencinin bir metin oluşturması beklenir.

- **Benzer Paragraf veya Metin Oluşturma:** Öğrenciler, verilen bir paragraf veya metinden yararlanarak öğrendiğı dilbilgisi yapıları ve kalıp cümlelerle içeriğı farklı yeni bir paragraf veya metin oluşturur.

- **Farklı Bakış Açısıyla Anlatma:** Bu çalışmalarda amaç, öğrencinin sınıf içinde okuduğı ve analizi yapılan bir metni farklı bir bakış açısıyla yeniden kaleme almasını sağlamaktır.

Yabancı dil olarak Arapça yazma öğretiminde bilgisayar kullanımında en önemli özellik görselliktir. Çünkü;

1) Öğrenci, metnini oluştururken çeşitli fontları kullanarak daha zevkli bir çalışma ortamı oluşturabilir.

2) Yazdığı metne renk, grafik, resim ve çizim ekleyebilir.

3) Çalışmasını kâğıda dökebilir ve daha sonra üzerinde yeni işlemler yapmak üzere diske kaydedebilir. Kâğıda yazılı bir metinde değışiklik yapmak oldukça zordur, hatta tüm metnin yeniden yazılması gerekebilir. Bilgisayarda ise bu işlem son derece kolaydır.

4) Eğer öğrenci, terminale bağılı bir makinede çalışıyorsa, yazdığı metni ana bilgisayara kaydederek öğretmenin kontrolüne sunabilir. Öğretmen, gerekli düzeltmeleri öğrenciyle beraber ekranda yapabilir. Böylece hem öğrenci kendi yanlışlarını görür, hem de diğeri öğrenciler kendi ekranları vasıtasıyla olaya müdahil olarak sınıf içi çalışma gerçekleşir. Fakat bütün öğrencilerin metinlerinin sınıfta kontrol edilmesi, ne klasik ders ortamında, ne de bilgisayar ortamında mümkün olabilir. Eğer bunu sağlayabilecek bir yazılım geliştirebilseydi, bu, bilgisayarın öğretmenin yerini alması demek olurdu. Piyasadaki Arapça öğretim programı (*Complete Guide to Learn Arabic for Non Arabic Speakers; el-Kâfi fi Ta'allumi'l-Luğati'l-'Arabiyye; Mevsû'atu't-Tıfli't-Talîmiyye*) bu özellikten yoksundur. Bu konuyla ilgili programların yapabildikleri en önemli yazılı anlatım hizmeti, imla kontrolüdür. Program ya yazım esnasında müdahale ederek yanlış yazımı uyarır, ya da yazma işleminin en sonunda topluca kontrol yapılır. Her iki durum da bilgisayar Arapça yazılım yanlışını uyarır ve alternatifler sunar.

3.8.4. Bilgisayar ortamında resimlerle çalışma:

Arapça yazılı anlatım dersinde bir resmin tasvir edilmesi şeklindeki çalışmalara sıkça başvurulmaktadır. Öğretmen dersten önce gazete ve dergilerden resimler veya şekiller keserek bunları bir karton üzerine yapıştırmak suretiyle, kolayca materyal hazırlayabilir. Bu amaçla özellikle çeşitli konu ve durumları gösteren hazır resimler yabancı dil öğretiminde kullanılmaktadır. Resim fotokopileri çekilerek öğrencilere dağıtılabilir, resim bir projektörle perdeye yansıtılabilir veya bütün öğrencilerin görebileceği büyüklükte bir resim veya afiş kullanılarak öğrencilerin resimde gördükleri yazmaları istenebilir.

Bu işlem bilgisayarda birçok açıdan daha pratik olarak uygulanabilir. Öğretmen ve öğrenci açısından büyük bir kolaylık söz konusudur. Hiç bir malzeme kullanmadan, sadece ekran başında çok kısa bir zaman harcayarak, resim veya çizim hazırlayabilir. Bunu Paint Brush, Photo-Paint veya Photo Shop gibi profesyonel çizim programları aracılığıyla sadece fareyi kullanarak kendisi çizebilir. Yazma öğretiminde bilgisayarda üretilen resim diske kaydedildiğinde, istediğinde tekrar açılıp değiştirebilir ve böylece bir resmî, sonsuza kadar aynı haliyle kullanmak zorunluluğu kalmaz.

Bilgisayar destekli yazılan metinler öğretmen tarafından terminal aracılığıyla sadece öğrencinin ve öğretmenin görebileceği şekilde kontrol edilebilir. Yazılan metinler bütün sınıfın önünde perdeye yansıtılarak beraberce irdelenebilir (bu uygulama, öğrencinin kendi hatalarının yanı sıra başkalarının da hatalarını görebilmesi açısından yararlıdır.) veya öğrenci çalışmasını diske kaydederek, öğretmenin daha sonra kontrol etmesini isteyebilir.

Sonuç olarak bilgisayar destekli Arapça metin yazma konularının anlatımında pekiştirme çalışmaları bilgisayar aracılığıyla yapılarak;

- Emek ve zaman kazanımı elde edilir.
- Öğrenciler kendilerine uygun hızda çalışma imkânına kavuşurlar.
- Hızlı öğrenenler için zaman kazanımı sağlar.
- Yavaş öğrenenler için sabırlı denilebilecek bir araçtır.

- Hazırlanmış Arapça öğretim programları, öğretim sırasında öğrenenlerin motivasyonuna olumlu etki yapar.

3.9. Bilgisayar Destekli Arapça İlk Okuma-Yazma Basamakları

Bu basamaklar hazırlık dönemi, cümle çözümleme dönemi, kelime çözümleme dönemi ve harf tanıma ve serbest okuma yazma dönemidir.

3.9.1. Hazırlık dönemi

Öğretmenin ve öğrencinin hazırlığı olarak iki çeşit hazırlıktan söz edilebilir. Öğretmenin hazırlığının en önemli noktası uygulanacak yöntemin ve öğrenme-öğretme etkinliklerinde kullanacak stratejilerin belirlenmesi ve buna ilişkin hazırlıkların yapılmasıdır. Öğrencilerin hazırlığı olarak ise, her şeyden önemlisi öğrencilerin yabancı dil okuma yazma öğretimi için gerekli araç ve gereçleri kullanabilme hazırlığı, yazmaya ve okumaya hazırlık sayılabilir (Yalçın, 2006: 89).

3.9.1.1. Hazırlık dönemi örnek uygulamaları:

Buluş yoluyla öğrenme stratejisiyle gösterip yaptırma tekniği ve soru- cevap tekniği kullanan öğretmenin hedef yazıyı yazmadan elin hareket yönünü kavrayabilme üzerinde durur. Buna göre Arapça öğretmek için hedef davranışlar;

1. Parmağı sayfa üzerinde sağdan sola doğru hareket ettirme.
2. Bilgisayarda yazarken sağdan sola doğru hareket edileceğini söyleme.
3. Bilgisayar kullanıldığında yazı yazarken hangi yönden hangi yöne doğru hareket edileceğini gösterme.
4. Hazırlık döneminde okuma-yazmaya yardımcı olarak kullanılacak olan yazılmadan dolayı basitçe bilgisayar ve klavyenin Arapça harflerinden bahsetme.

3.9. 2. Cümle verme dönemi

Cümle verme dönemi, öğrencilerin bildiği ve kullandığı sözcüklerden oluşan, anlamı kolay kavranabilecek, öğrencilerin yakın çevresinden alınmış fiş cümlelerinin, cümle öğretimi tekniğine uygun olarak verildiği dönemdir.

3.9.2.1.Cümle verme dönemi örnek uygulamaları

Öğrenciler (karınca ve kelebek) gibi النملة والفراشة gibi bir öyküyü bitirdikten sonra aşağıdaki hedef davranışları yapabilmelidirler:

Hedef davranışlar

- حل الشتاء cümlesini öykü içinden bulma
- حل الشتاء cümlesini bilgisayar programından okuma
- حل الشتاء cümlesini power point aşamasında yazmakla beraber mikrofon

kullanarak yazdırma (önceden bu cümle öğretmen tarafından programa yazılır).

Bilgisayar ekranına yansıtılan ve programda yazılı olan حل الشتاء cümlesine bakarak deftere yazma ve söyleme

3.9.3. Cümle çözümleme (kelime tanıma) dönemi

Yeteri kadar cümle üzerinde çalıştıktan ve sınıftaki öğrencilerin çoğunluğu cümlelerdeki birbirine benzeyen kelimeleri fark etmeye başladıktan sonra cümleler kelimelere bölünmeye başlanır ve kelime tanıma dönemine geçilmiş olur. Elde edilen kelimelerle yeni cümleler ve cümlelerle metinler oluşturma bu dönemde yapılan temel etkinliktir.

3.9.3.1.Kelime tanıma dönemi ile ilgili uygulamalar

يجري النيل في مصر cümlesini kelimelere ayırma. Buradaki hedef öğrencilerin يجرى النيل في مصر cümlesindeki kelimeleri kavrayabilmelerini sağlamaktır.

Hedef davranışlar ise:

1. يجرى النيل في مصر fiş cümlesini diğer cümleler arasından seçme (bu cümle ve diğer öğrenilen fiş cümleleri ekrana yansıtılan programda görülebilir. Öğretmen tarafından mikrofonla ya da hazırlanmış Arapça öğretim programında seslendirilmiş ve dikte ettirilmiştir.

2. Fiş cümlesini önce bir bütün olarak sonra da kelimelerini vurgulayarak okuma (öğretmen bazı öğrencilere de mikrofonla bu fiş cümlesini ve bu cümleye ait kelimeleri okutur).

3. Kelimeleri ayrı ayrı okuma. Öğrenciler kelimeleri ayrı ayrı okuyabilirken, zaman zaman bu program içinde mikrofonla kelimeleri okumaları sağlanabilir.

4. Kelimelerin yerlerini değiştirerek okuma.

5. Diğer kelime ve cümlelerle bir araya getirerek yeni cümleler oluşturma.

Kelime tanıma çalışmasında bilinen kelimelerden yeni cümleler oluşturabilme hedefi ile öğretmen öğrencilerin şu hedef davranışları kazanmalarını sağlamalıdır:

1. Bilinen kelimelerden yeni cümleler oluşturma
2. Oluşturulan cümleleri okuma
3. Oluşturulan cümleleri klavye kullanarak yazma
4. Oluşturulan cümleleri mikrofonla okuma ve dikte ettirme

3.9.4. Kelime çözümleme (hece tanıma) dönemi

Öğrenciler kelimeler üzerinde yeterince çalıştıktan sonra kelimeler içindeki heceleri fark etmeye başlarlar. Bu durum hece tanıma çalışmalarına başlamak gerektiğinin bir işaretidir. Bu dönemde elde edilen kelimelerle yeni kelimeler, kelimelerle yeni cümleler, cümlelerle metinler oluşturma çalışması yapılmaktadır. Bu dönemde anlamsız heceleri tek başına öğretmekten ve ezberlemekten kaçınılmalıdır. Öğrencilerden bir kısmının bu devre sonunda okuma yazmayı öğrendiği görülebilir (Yalçın, 2006: 92; Yıldız, 2005: 47–162; el-Hûlî: 103—124).

3.9.5. Harf tanıma dönemi

Kelimelerin hecelere bölünmesi üzerinde yeteri kadar çalışıldıktan ve Arap alfabesinde yer alan yeteri kadar hece öğrendikten sonra, hecelerdeki harfleri tanıma dönemine geçilir. Bu devre sonunda öğrenciler bütün harflerin adlarını ve heceler içerisindeki görevlerini tanımış olurlar. Bu dönemde harfler ayrı ayrı ele alınmamalı, cümle yönteminin gerektirdiği şekilde, heceler içerisinde harf tanıma yolu izlenmelidir.

3.9.6. Serbest okuma yazma dönemi

Yabancı dil olarak Arapça öğretiminde bilgisayar kullanarak çözümleme basamakları tamamlandıktan sonra serbest okuma yazma çalışmalarına geçilir. Bu dönem öğrencinin her türlü materyali rahatlıkla okuyabileceği bir dönem olarak algılanmamalıdır. Öğrenciler bu dönemde bildikleri kelimelere dayalı basit metinler üzerinde çalıştırılmalı, metinlerin zorluk derecesi bilinçli olarak artırılmalıdır. Bu döneme geçiş okuma-yazma çalışmalarının bittiği şekilde yorumlanmamalı, bu dönem en verimli şekilde değerlendirilmelidir.

Serbest okuma yazma dönemine yönelik bir uygulama

Hazırlanmış bilgisayar programında bir metin oluşturmak amacıyla öğretmen öğrencilerde şu hedef davranışları gözlemlemelidir.

1. Öğrenilmiş olan kelime ve heceler yardımıyla yeni cümleler oluşturma öğretmen öğrencilere yeni cümleleri klavye kullanarak bilgisayara yazma imkânı sağlamalı ve her farklı çalışmada farklı öğrenciyle bu tür çalışmaları yaparak onların bilgisayar kullanma alışkanlıklarını geliştirmelidir. Böylelikle öğrenci klavyedeki harflerin yazılışlarını üzerine basarak gerçekleştireceğinden, pekiştirme fırsatı da yakalamış olacaktır.

2. Oluşturulan yeni cümlelerden tekerleme ya da metin yapma
3. Tekerleme ya da metne başlık bulma.

Bilgisayar destekli okuma-yazma öğretiminde öğrenci yazı ile konuşma arasındaki benzerlikleri ekranda görecektir, yazının harflerin birleşmesiyle yapıldığını anlayacaktır. Bu yöntemle hazırlanan yazılımın okuma-yazma öğrenme sürecinde öğrencilerin bireysel, zihinsel ve sosyal gelişimlerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Öğrenme ortamında aktif öğrenci, bireysel ve toplumsal gelişimini istenilen yönde daha çabuk geliştirebilir.

Okuma yazma bilgisayar desteğiyle öğrenci, bilgisayar çağı modern eğitim sistemine dâhil edilmiş olacaktır. Harfleri öğrendikçe klavyedeki her bir tuşta yazılı olan harfleri özdeşleştirecek ve daha kolay bir şekilde harfleri ve sesleri tanıyacaktır. Bazı kelimelerin düzgün telaffuz edilmediği bilinmektedir. Öğrenciler bilgisayar

programlarında mikrofona seslendirme yolu ile kelimeleri doğru söylemek zorunda olduğundan, yabancı dili doğru telaffuz etmeyi de öğrenecek ve bunu bir tutum olarak benimseyip hayatı boyunca doğru telaffuza dikkat edecektir (Yalçın, 2006: 108–109).

Bilgisayar destekli Arapça öğretime yönelik Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Arap Dili Eğitim Anabilim Dalı birinci, ikinci sınıf ve ADAM (Ankara Düşünce Araştırma Merkezi) öğrencilerine bir yıl boyunca yaptığımız çalışmalar sonucunda öğrencilerin, konuya büyük bir ilgiyle yaklaştıklarını ve temel dil becerilerini geliştirdiklerini gözlemledik. Bunda bilgisayar programlarının sağladığı ses, görüntü, hareket vb. kolaylıkların etkisi büyüktür. Daha sonra aynı öğrenciler üzerinde konuyla ilgili yaptığımız uyguladığımız anketin sonuçları da bunu göstermektedir.

SONUÇ

Bu çalışmada, yabancı dil olarak Arapça öğretiminde bilgisayarın bir ders aracı olarak kullanılması ele alınmıştır. Bilgisayar destekli dil öğretiminin öğrenmede etkililiği arttıran ve giderek yaygınlaşmakta olan bir strateji olduğu, bilgisayar destekli yabancı dil öğretimi yönteminin geleneksel öğretim yöntemlerinden daha etkili ve kalıcı olacağı bu çalışmanın sonucunda ortaya çıkmıştır.

Araştırmada elde edilen sonuçları şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Yabancı dil olarak Arapça öğretiminde bilgisayar destekli öğretim yöntemi ile geleneksel öğretim yöntemleri arasında kalıcılık açısından büyük bir fark vardır.
2. Bilgisayarın Arapça öğretiminde kullanılması öğretmenin rolünü değiştirmiştir. Geleneksel eğitimde öğretmen, programların yöneticisi ve uygulayıcısı iken bilgisayarlı eğitimde faaliyetleri kontrol eden ve yönlendiren kişidir.
3. Bilgisayar destekli Arapça öğretiminde öğretmen merkezli öğretimden öğrenci merkezli öğretime geçiş vardır ve öğrenciye kendine tekrar etme imkânı vermektedir.
4. Bilgisayar destekli yabancı dil eğitimin bireyselleşmesini gerçekleştirmiştir. Geleneksel eğitimde öğretmen her öğrenci için ayrı hız ve yöntemle ders anlatma imkanına sahip değildir. Yabancı dil öğretiminde ise bilgisayarlar her öğrenci kendi yetenek ve harcadığı çabalarına göre öğrenme imkanına büyük ölçüde sahiptir. Bu da yabancı dil eğitim kalitesini yükseltir.
5. Bilgisayar destekli yabancı dil becerilerinin geliştirilmesi konusunda, bilgisayar destekli öğretim yönteminin başarılı olduğu kanısına varılmıştır.
6. Uygulanan bilgisayar destekli Arapça öğretimi çalışmasında elde edilen bilgilerden dil becerilerinin geliştirmesinde bilgisayar yönteminin kalıcı olduğu görülmüştür.
7. Arapça öğretiminin temel ilkeleri göz önüne alındığında bilgisayar destekli öğretim tekniğinin yabancı dil öğretimini destekleyici bir nitelik taşıdığı görülmektedir. Bu ilkelerin bilgisayar destekli Arapça öğretimi tarafından karşılandığı görülmektedir.

8. Arapça öğretiminin en önemli becerileri, okuma, yazma, dinleme ve konuşmadan oluşan dört temel beceriyi geliştirme çalışmaları bilgisayar tarafından desteklenmektedir. Bilgisayarda verilecek okuma alıştırmaları, öğrencinin okuma becerisini geliştirmesini sağlayacaktır. Okuma becerisi bireysel bir beceridir. Bilgisayar, öğrenciye okuma parçasını istediği hızda okuma ve istediği kadar tekrar etme olanağı sunmakta ve öğrencinin bireysel çalışmasını desteklemektedir. Geleneksel sınıf ortamında öğrenciler, okuma becerilerini geliştirmek için yeterli kadar vakit ayıramamaktadır. Bu nedenle özellikle okuma becerisinin bilgisayar aracılığı ile geliştirmesi daha yararlı ve etkili olacaktır.

9. Bilgisayarın Arapça öğretim program içinde verilebilecek değişik alıştırmalarla da öğrencilerin Arapça yazma becerileri geliştirilmektedir. Boşluk doldurma türündeki alıştırmalar, öğrencilerin hatasız yazma çalışmalarını destekleyici niteliktedir. Verilen cevapların değerlendirilerek, öğrenciye geribildirim sağlanması, öğrencinin derse daha aktif katılımını sağlayacaktır.

10. Arapça öğretimi için sesli olarak hazırlanan ve hazırlayabilecek bilgisayar programı, dinleme becerisini geliştirici özelliğine sahiptir. Sesli olarak üretilen bilgisayar destekli Arapça öğretim yazılımlarının kaliteli ve Arapça öğretimini daha çok geliştirici niteliğe sahip olduğu görülmektedir.

11. Türkiye'de bilgisayar destekli Arapça öğretimi çalışmalarının sayılan özelliklerine rağmen yetersiz kaldığı ya da istenen düzeye ulaşamadığı görülmektedir. Bu nedenle bilgisayar destekli Arapça öğretimine yönelik kaliteli ders yazılımlarının üretilmesine ihtiyaç vardır. Türkiye'de üretilen Arapça öğretimi için bilgisayar yazılımları bulunmamaktadır. Dış ülkelerde Arapça öğretimine yönelik hazırlanan bilgisayar öğretim programları vardır, bu nedenle Türkiye'deki Arapça eğitimi veren fakülteler ihtiyaçlarına ve amaçlarına yönelik bilgisayar destekli Arapça öğretim programlarının üretilmesine ihtiyaç vardır.

Bilgisayar destekli yabancı dil öğretim çalışmaları ile ilgili birtakım sorunların yaşanması doğaldır. Gerçekleştirilen bu araştırmanın ortaya koyduğu bulgular ışığında şu öneriler getirilmiştir:

Yabancı dil olarak Arapçanın dört temel becerileri (okuma, anlama, konuşma, yazma) öğretiminde pekiştirme çalışmaları bilgisayar aracılığıyla yapılarak;

1. Bilgisayarın genel olarak eğitim ve öğretimin bütün alanlarında, özel olarak Arapçanın eğitim ve öğretiminde kullanılması sağlanmalıdır.

2. Türkiye'de bilgisayar destekli yabancı dil öğretiminin geliştirilmesi yaygın eğitim kapsamında ele alınmalı ve bu konuda gelişmiş ülkelerin deneyimlerinden yararlanılmalıdır.

3. Bilgisayar destekli yabancı dil öğretimi konusunda yapılan araştırma ve projeler finansman olarak desteklenmelidir. Bu tip araştırmalar daha çok bir ekip çalışması olarak yapılmalıdır.

Ayrıca Arapça öğretmenlerinin eğitim ve öğretimde bilgisayarı çok iyi kullanmaları konusunda iyi bir eğitimden geçirilmeleri gerektiğine inanıyoruz. Çünkü bu konudaki başarı, büyük ölçüde öğretmenin bilgisayarı iyi bir şekilde öğrencinin kullanımına sunabilmesine bağlıdır. Bu gerçekleştiği takdirde, geleneksel yöntemlere göre dil eğitim ve öğretiminde daha fazla yarar sağlanacaktır.

Ek:1

3.10. Bilgisayar Destekli Arapça Öğretimine Yönelik Uygulanan Çalışma Sonuçları

Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Arap Dili Eğitim Anabilim Dalı birinci, ikinci sınıf ve ADAM (Ankara Düşünce Araştırma Merkezi) öğrencilerine uygulanan bilgisayar destekli Arapça öğretimine yönelik verilen anketler şöyledir:

Sınıf:1

Tezimizin konusu "Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretiminde Bilgisayar Kullanımı" olduğundan, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı **1. Sınıf** öğrencilerine; dil eğitiminde bilgisayarın yeri ile ilgili olarak 20 soruluk bir anket uygulamaya karar verdik.

Cevaplama için size uygun olan seçeneği yuvarlak içine almanız yeterli olacaktır. Lütfen birden fazla seçeneği işaretlemeyiniz.

Başarı dileklerimle

1. Bilgisayar destekli Arapça öğretimi

- a. Arapça öğreniminde bana yardımcı olmaktadır.
- b. Arapça öğreniminde bana zaman zaman yardımcı olmaktadır.
- c. Arapça öğrenimimi engellemektedir.

2. Bilgisayar destekli eğitiminden sonra Arapçayı anlama düzeyim

- a. gelişti.
- b. zayıfladı.
- c. değişmedi.

3. Bilgisayar destekli Arapça öğretimi

- a. öğretmen merkezli anlatımdan daha iyidir.
- b. öğretmen merkezli anlatımla aynıdır.
- c. öğretmen merkezli anlatımdan daha kötüdür.

4. Bilgisayar destekli Arapça öğretimi

- a. dil edinimi yeteneklerimi geliştirmeye yardımcı olmaktadır.
- b. dil edinimi yeteneklerimin gelişmesini engellemektedir.
- c. dil edinimi yeteneklerimin gelişmesine katkısı, diğer eğitim araçlarıyla aynıdır.

5. Bilgisayardan Arapça öğretim programlarını izledikten sonra

- a. dinleme yeteneğimin geliştiğine inanıyorum.
- b. dinleme yeteneğimin zayıfladığına inanıyorum.
- c. bunların dinleme yeteneğimi etkilemediğine inanıyorum.

6. Bilgisayar destekli Arapça öğretimi için materyal hazırlamak

- a. son derece önemlidir.
- b. Arapça öğretimi için bir engeldir.
- c. diğer materyalleri hazırlamakla aynıdır.

7. Bilgisayar destekli Arapça öğretim programlarını inceledikten sonra

- a. daha çok program izlemek istiyorum.
- b. bunların yeterli olduğunu düşünüyorum.
- c. bunları seyretmenin gereksiz olduğuna inanıyorum.

8. Okuma dersini kitapla ya da bilgisayarla yapma konusunda bir tercihle karşı karşıya kalırsanız

- a. bilgisayarı tercih ederim.
- b. kitabı tercih ederim.
- c. ikisi arasında fark yoktur.

9. Arapça öğrenimini bilgisayar destekli ya da geleneksel metotla yapma konusunda bir tercihle karşı karşıya kalırsanız

- a. bilgisayarı tercih ederim.
- b. geleneksel metodu tercih ederim.

c. ikisi arasında fark yoktur.

10. Üniversitenizde, içinde Arapça dil öğretim programlarının da yer aldığı bir bilgisayar programları fuarı düzenlense

- a. hemen bu programları satın alırım.
- b. bu programları satın almam.
- c. bu programları eğer öğretmen isterse satın alırım.

11. Arkadaşlarım bilgisayar destekli Arapça öğretiminden söz ettiklerinde

- a. kenara çekilir, konuya karışmam.
- b. konunun önemi hakkında konuşurum.
- c. vaktim olursa ben de konu hakkında söz alırım.

12. Bilgisayar destekli dil programlarından birini kullanarak bir okuma parçasını bitirdiğinizde

- a. diğer programları seyretme konusunda isteğiniz artar.
- b. bir daha başka program seyretmek istemezsiniz.
- c. başka bir program seyredip seyretmeme konusunda karar veremezsiniz.

13. Bir okuma parçasını kitaptan ya da bilgisayardan işleme konusunda bir tercihle karşı karşıya kalırsanız

- a. kitaptan işlerim.
- b. bilgisayardan işlerim.
- c. ikisi de benim için aynı öneme sahiptir.

14. Öğretmeniniz, dinleme ve okuma derslerini bilgisayar destekli işleyeceğini söylediğinde

- a. mutlu olursunuz ve derslerin bu şekilde işlenmesinin devam etmesini istersiniz.
- b. öğretmenin isteğine uyarsınız.
- c. dersleri bu şekilde işlemeyi tercih etmezsiniz.

15. Satın aldığınız derginin içinden bilgisayar destekli Arapça öğretim CD'si çıkarsa

- a. sevinirsiniz.
- b. cdnin başka bir konuda olmasını dilersiniz.
- c. sizin için içerik fark etmez.

16. Bilgisayar destekli okuma dersinde

- a. sıkılıyorum.
- b. büyük keyif alıyorum.
- c. diğer derslerle aynı düzeyde keyif alıyorum.

17. Bilgisayar destekli Arapça dil programlarını çalıştıktan sonra Arapçanın

- a. zevkli olduğunu anladım.
- b. sıkıcı olduğunu anladım.
- c. diğer dersler gibi olduğunu anladım.

18. Okuma ile ilgili bilgisayar programlarını inceledikten sonra

- a. okuma metinlerini hiç sevmediğimi fark ettim.
- b. okuma metinlerini sevdiğimi fark ettim.
- c. okuma dersinin diğer derslerden farklı olmadığını gördüm.

19. Bilgisayar destekli Arapça öğretiminden sonra

- a. Arapça dil becerilerini edinmede zorlanıyorum.
- b. Arapça dil becerilerini edinmede zorlanmıyorum.
- c. Arapça dil becerilerini edinmede bilgisayarın katkısı fazla değildir.

20. Dinleme dersi çok çalışmayı gerektirmesine rağmen, bilgisayarla yapıldıktan sonra

- a. zevkli hâle gelmektedir.
- b. zor ve sıkıcıdır.
- c. normal bir çalışma halini almaktadır.

Ankete göstermiş olduğunuz ilgiden dolayı teşekkür ederim.

Arap Dili Eğitimi 1. Sınıf öğrencilerine uygulanan anketin değerlendirilmesi:

Öğrenci sayısı: 17

Soru Numarası	A	B	C
1	11	6	0
2	15	0	2
3	4	8	5
4	17	0	0
5	15	0	2
6	16	0	1
7	15	2	0
8	8	8	1
9	10	6	1
10	7	3	7
11	0	11	6
12	15	0	2
13	6	7	4
14	8	8	1
15	17	0	0
16	0	10	7
17	11	0	6
18	0	11	6
19	0	14	3
20	13	0	4

Şekil 23: Birinci anket sonuçlar tablosu, 20 sorudan oluşmakta ve her sorunun üç seçeneği bulunmaktadır. (a, b, c)

Birinci gruba verilen anketin ayrıntılı olarak değerlendirecek olursak;

1. Bilgisayar destekli Arapça öğretimi

- a. Arapça öğreniminde bana yardımcı olmaktadır. (17 öğrenciden 11'i cevap vermiştir)
- b. Arapça öğreniminde bana zaman zaman yardımcı olmaktadır. (17 öğrenciden 6'sı cevap vermiştir)
- c. Arapça öğrenimimi engellemektedir. (17 öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)

2. Bilgisayar destekli eğitiminden sonra Arapçayı anlama düzeyimin

- a. gelişmiştir. (17 öğrenciden 15'i cevap vermiştir)
- b. zayıflamıştır. (17 öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)
- c. değişmemiştir. (17 öğrenciden 2'si cevap vermiştir)

3. Bilgisayar destekli Arapça öğretimi

- a. öğretmen merkezli anlatımdan daha iyidir. (17 öğrenciden 4'ü cevap vermiştir)
- b. öğretmen merkezli anlatımla aynıdır. (17 öğrenciden 8'i cevap vermiştir)
- c. öğretmen merkezli anlatımdan daha kötüdür. (17 öğrenciden 5'i cevap vermiştir)

4. Bilgisayar destekli Arapça öğretimi

- a. dil edinimi yeteneklerimi geliştirmeye yardımcı olmaktadır. (17 öğrenciden 17'i cevap vermiştir)
- b. dil edinimi yeteneklerimin gelişmesini engellemektedir. (17 öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)
- c. dil edinimi yeteneklerimin gelişmesine katkısı, diğer eğitim araçlarıyla aynıdır. (17 öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)

5. Bilgisayardan Arapça öğretim programlarını izledikten sonra

a. dinleme yeteneğimin geliştiğine inanıyorum. (17öğrenciden 15'i cevap vermiştir)

b. dinleme yeteneğimin zayıfladığına inanıyorum. (17öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)

c. bunların dinleme yeteneğimi etkilemediğine inanıyorum. (17öğrenciden 2'i cevap cevap vermiştir)

6. Bilgisayar destekli Arapça öğretimi için materyal hazırlamak

a. son derece önemlidir. (17öğrenciden 16'ı cevap cevap vermiştir)

b. Arapça öğretimi için bir engeldir. (17öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)

c. diğer materyalleri hazırlamakla aynıdır. (17öğrenciden 1'i cevap vermiştir)

7. Bilgisayar destekli Arapça öğretim programlarını inceledikten sonra

a. daha çok program izlemek istiyorum. (17öğrenciden 15'i cevap vermiştir)

b. bunların yeterli olduğunu düşünüyorum. (17öğrenciden 2'si cevap vermiştir)

c. bunları seyretmenin gereksiz olduğuna inanıyorum. (17öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)

8. Okuma dersini kitapla ya da bilgisayarla yapma konusunda bir tercihle karşı karşıya kalırsanız

a. bilgisayarı tercih ederim. (17öğrenciden 8'i cevap vermiştir)

b. kitabı tercih ederim. (17öğrenciden 8'i cevap cevap vermiştir)

c. ikisi arasında fark yoktur. (17öğrenciden 1'i cevap cevap vermiştir)

9. Arapça öğrenimini bilgisayar destekli ya da geleneksel metotla yapma konusunda bir tercihle karşı karşıya kalırsanız

a. bilgisayarı tercih ederim. (17öğrenciden 10'u cevap vermiştir)

b. geleneksel metodu tercih ederim. (17öğrenciden 6'sı cevap vermiştir)

c. ikisi arasında fark yoktur. (17öğrenciden 1'i cevap vermiştir)

10. Üniversitenizde, içinde Arapça dil öğretim programlarının da yer aldığı bir bilgisayar programları fuarı düzenlense

- a. hemen bu programları satın alırım. (17öğrenciden 7'i cevap vermiştir)
- b. bu programları satın almam. (17öğrenciden 3'ü cevap vermiştir)
- c. bu programları eğer öğretmen isterse satın alırım. (17öğrenciden 7'si cevap vermiştir)

11. Arkadaşlarım bilgisayar destekli Arapça öğretiminden söz ettiklerinde

- a. kenara çekilir, konuya karışmam. (17öğrenciden hiçbirisi bu seçeneği işaretlememiştir)
- b. konunun önemi hakkında konuşurum. (17öğrenciden 11'i cevap vermiştir)
- c. vaktim olursa ben de konu hakkında söz alırım. (17öğrenciden 6'sı cevap vermiştir)

12. Bilgisayar destekli dil programlarından birini kullanarak bir okuma parçasını bitirdiğinizde

- a. diğer programları seyretme konusunda isteğiniz artar. (17öğrenciden 15'i cevap vermiştir)
- b. bir daha başka program seyretmek istemezsiniz. (17öğrenciden hiçbirisi bu seçeneği işaretlememiştir)
- c. başka bir program seyredip seyretmeme konusunda karar veremezsiniz. (17öğrenciden 2'si cevap vermiştir)

13. Bir okuma parçasını kitaptan ya da bilgisayardan işleme konusunda bir tercihle karşı karşıya kalırsanız

- a. kitaptan işlerim. (17öğrenciden 6'sı cevaplamıştır.)
- b. bilgisayardan işlerim. (17öğrenciden 7'si cevaplamıştır.)
- c. ikisi de benim için aynı öneme sahiptir. (17öğrenciden 4'ü cevaplamıştır.)

14. Öğretmeniniz, dinleme ve okuma derslerini bilgisayar destekli işleyeceğini söylediğinde

a. mutlu olursunuz ve derslerin bu şekilde işlenmesinin devam etmesini istersiniz. (17öğrenciden 8'i cevap cevap vermiştir)

b. öğretmenin isteğine uyarsınız. (17öğrenciden 8'i cevap cevap vermiştir)

c. dersleri bu şekilde işlemeyi tercih etmezsiniz. (17öğrenciden 1'i cevap vermiştir)

15. Satın aldığınız derginin içinden bilgisayar destekli Arapça öğretim CD'si çıkarsa

a. sevinirsiniz. (17öğrenciden 17'i cevap cevap vermiştir)

b. cd.nin başka bir konuda olmasını dilersiniz. (17öğrenciden hiçbirisi bu seçeneği işaretlememiştir)

c. sizin için içerik fark etmez. (17öğrenciden hiçbirisi bu seçeneği işaretlememiştir)

16. Bilgisayar destekli okuma dersinde

a. sıkılıyorum. (17öğrenciden hiçbirisi bu seçeneği işaretlememiştir)

b. büyük keyif alıyorum. (17öğrenciden 10'u cevap cevap vermiştir)

c. diğer derslerle aynı düzeyde keyif alıyorum. (17öğrenciden 7'si cevap cevap vermiştir)

17. Bilgisayar destekli Arapça dil programlarını çalıştıktan sonra Arapçanın

a. zevkli olduğunu anladım. (17öğrenciden 11'i cevap cevap vermiştir)

b. sıkıcı olduğunu anladım. (17öğrenciden hiçbirisi bu seçeneği işaretlememiştir)

c. diğer dersler gibi olduğunu anladım. (17öğrenciden 6'ı cevap cevap vermiştir)

18. Okuma ile ilgili bilgisayar programlarını inceledikten sonra

a. okuma metinlerini hiç sevmediğimi fark ettim. (17öğrenciden hiçbirisi bu seçeneği işaretlememiştir)

b. okuma metinlerini sevdiğimi fark ettim. (17öğrenciden 11'i cevap vermiştir)

c. okuma dersinin diğer derslerden farklı olmadığını gördüm. (17öğrenciden 6'sı cevap vermiştir)

19. Bilgisayar destekli Arapça öğretiminden sonra

a. Arapça dil becerilerini edinmede zorlanıyorum. (17öğrenciden 0'ı cevap vermiştir)

b. Arapça dil becerilerini edinmede zorlanmıyorum. (17öğrenciden 14'ü cevap vermiştir)

c. Arapça dil becerilerini edinmede bilgisayarın katkısı fazla değildir. (17öğrenciden 3'ü cevap vermiştir)

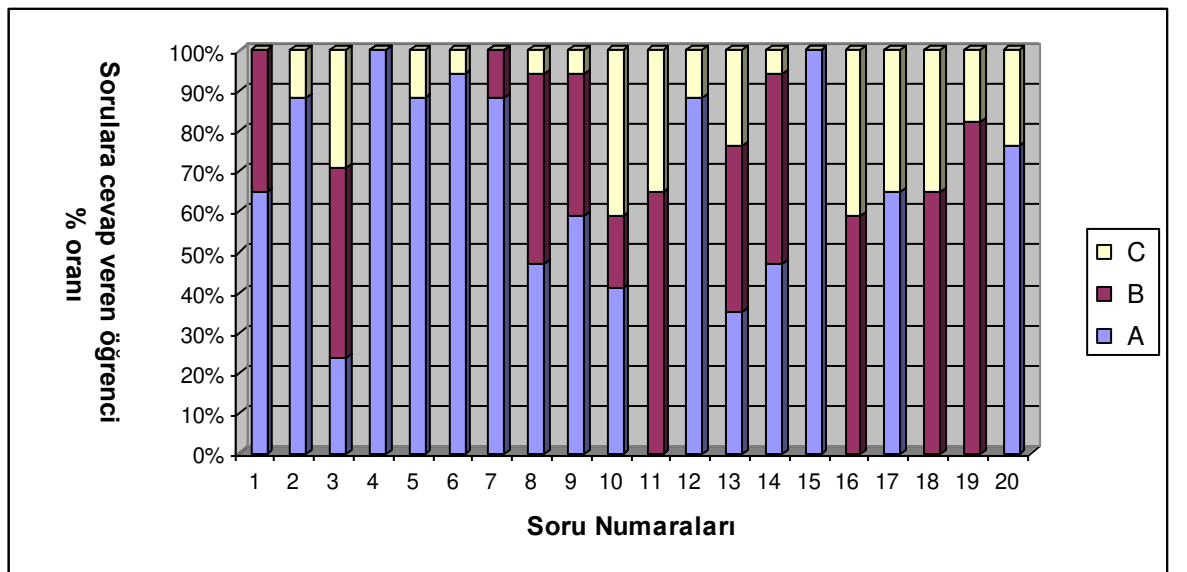
20. Dinleme dersi çok çalışmayı gerektirmesine rağmen, bilgisayarla

yapıldıktan sonra

a. zevkli hale gelmektedir. (17öğrenciden 13'ü cevap vermiştir)

b. zor ve sıkıcıdır. (17öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)

c. normal bir çalışma halini almaktadır. (17öğrenciden 4'ü cevap vermiştir)



Şekil 24 : Birinci Anketin Sonuç Grafiği

Arap Dili Eğitimi 2. Sınıf öğrencilerine uygulanan anketin değerlendirilmesi

Öğrenci sayısı: 15

Soru Numarası	A	B	C
1	13	2	0
2	15	0	0
3	4	8	3
4	13	0	2
5	15	0	0
6	13	0	2
7	14	1	0
8	13	1	1
9	14	1	0
10	11	2	2
11	0	10	5
12	14	0	1
13	2	11	2
14	11	3	1
15	13	1	1
16	1	2	2
17	15	0	0
18	1	14	0
19	1	14	0
20	15	0	0

Şekil 25: ikinci anketin sonuçlar tablosu 20 sorudan oluşmakta ve her sorunun üç seçeneği bulunmaktadır. (a, b, c)

İkinci gruba verilen anketin ayrıntılı olarak değerlendirecek olursak:

1. Bilgisayar destekli Arapça öğretimi

- a. Arapça öğreniminde bana yardımcı olmaktadır. (15 öğrenciden 13'ü cevap vermiştir)
- b. Arapça öğreniminde bana zaman zaman yardımcı olmaktadır. (15 öğrenciden 2'si cevap vermiştir)
- c. Arapça öğrenimimi engellemektedir. (15 öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)

2. Bilgisayar destekli eğitiminden sonra Arapçayı anlama düzeyimin

- a. gelişmiştir. (15 öğrenciden 15'i cevap vermiştir)
- b. zayıflamıştır. (15 öğrenciden 2'si cevap vermiştir)
- c. değişmemiştir. (15 öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)

3. Bilgisayar destekli Arapça öğretimi

- a. öğretmen merkezli anlatımdan daha iyidir. (15 öğrenciden 4'dü cevap vermiştir)
- b. öğretmen merkezli anlatımla aynıdır. (15 öğrenciden 8'i cevap vermiştir)
- c. öğretmen merkezli anlatımdan daha kötüdür. (15 öğrenciden 3'ü cevap vermiştir)

4. Bilgisayar destekli Arapça öğretimi

- a. dil edinimi yeteneklerimi geliştirmeye yardımcı olmaktadır. (15 öğrenciden 13'ü cevap vermiştir)
- b. dil edinimi yeteneklerimin gelişmesini engellemektedir. (15 öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)
- c. dil edinimi yeteneklerimin gelişmesine katkısı, diğer eğitim araçlarıyla aynıdır. (15 öğrenciden 2'si cevap vermiştir)

5. Bilgisayardan Arapça öğretim programlarını izledikten sonra

- a. dinleme yeteneğimin geliştiğine inanıyorum. (15öğrenciden 15'i cevap vermiştir)
- b. dinleme yeteneğimin zayıfladığına inanıyorum. (15öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)
- c. bunların dinleme yeteneğimi etkilemediğine inanıyorum.(15öğrenciden 2'i cevap vermiştir)

6. Bilgisayar destekli Arapça öğretimi için materyal hazırlamak

- a. son derece önemlidir. (15öğrenciden 13'ü cevap vermiştir)
- b. Arapça öğretimi için bir engeldir. (15öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)
- c. diğer materyalleri hazırlamakla aynıdır. (15öğrenciden 2'si cevap vermiştir)

7. Bilgisayar destekli Arapça öğretim programlarını inceledikten sonra

- a. daha çok program izlemek istiyorum. (15öğrenciden 14'ü cevap vermiştir)
- b. bunların yeterli olduğunu düşünüyorum. (15öğrenciden 1'i cevap vermiştir)
- c. bunları seyretmenin gereksiz olduğuna inanıyorum. (15öğrenciden 0'ı cevap vermiştir)

8. Okuma dersini kitapla ya da bilgisayarla yapma konusunda bir tercihle karşı karşıya kalırsanız

- a. bilgisayarı tercih ederim. (15öğrenciden 13'ü cevap vermiştir)
- b. kitabı tercih ederim. (15öğrenciden 1'i cevap vermiştir)
- c. ikisi arasında fark yoktur. (15öğrenciden 1'i cevap vermiştir)

9. Arapça öğrenimini bilgisayar destekli ya da geleneksel metotla yapma konusunda bir tercihle karşı karşıya kalırsanız

- a. bilgisayarı tercih ederim. (15öğrenciden 14'ü cevap vermiştir)
- b. geleneksel metodu tercih ederim. (15öğrenciden 1'i cevap vermiştir)
- c. ikisi arasında fark yoktur. (15öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)

10. Üniversitenizde, içinde Arapça dil öğretim programlarının da yer aldığı bir bilgisayar programları fuarı düzenlense

- a. hemen bu programları satın alırım. (15öğrenciden 11'i cevap vermiştir)
- b. bu programları satın almam. (15öğrenciden 2'si cevap vermiştir)
- c. bu programları eğer öğretmen isterse satın alırım. (15öğrenciden 2'si cevap vermiştir)

11. Arkadaşlarım bilgisayar destekli Arapça öğretiminden söz ettiklerinde

- a. kenara çekilir, konuya karışmam. (15öğrenciden hiçbirisi bu seçeneği işaretlememiştir)
- b. konunun önemi hakkında konuşurum. (15öğrenciden 10'u cevap vermiştir)
- c. vaktim olursa ben de konu hakkında söz alırım. (15öğrenciden 5'i cevap vermiştir)

12. Bilgisayar destekli dil programlarından birini kullanarak bir okuma parçasını bitirdiğinizde

- a. diğer programları seyretme konusunda isteğiniz artar. (15öğrenciden 14'ü cevap vermiştir)
- b. bir daha başka program seyretmek istemezsiniz. (15öğrenciden hiçbirisi bu seçeneği işaretlememiştir)
- c. başka bir program seyredip seyretmeme konusunda karar veremezsiniz. (15öğrenciden 1'i cevap vermiştir)

13. Bir okuma parçasını kitaptan ya da bilgisayardan işleme konusunda bir tercihle karşı karşıya kalırsanız

- a. kitaptan işlerim. (15öğrenciden 2'si cevap vermiştir)
- b. bilgisayardan işlerim. (15öğrenciden 11'i cevap vermiştir)
- c. ikisi de benim için aynı öneme sahiptir. (15öğrenciden 2'si cevap vermiştir)

14. Öğretmeniniz, dinleme ve okuma derslerini bilgisayar destekli işleyeceğini söylediğinde

- a. mutlu olursunuz ve derslerin bu şekilde işlenmesinin devam etmesini istersiniz. (15öğrenciden 11'i cevap vermiştir)
- b. öğretmenin isteğine uyarınız. (15öğrenciden 3'ü cevap vermiştir)
- c. dersleri bu şekilde işlemeyi tercih etmezsiniz. (15öğrenciden 1'i cevap vermiştir)

15. Satın aldığınız derginin içinden bilgisayar destekli Arapça öğretim CD'si çıkarsa

- a. sevinirsiniz. (17öğrenciden 13'ü cevap vermiştir)
- b. cdnin başka bir konuda olmasını dilersiniz. (15öğrenciden 1'i cevap vermiştir)
- c. sizin için içerik fark etmez. (15öğrenciden 1'i cevap vermiştir)

16. Bilgisayar destekli okuma dersinde

- a. sıkılıyorum. (15öğrenciden 1'i cevap vermiştir)
- b. büyük keyif alıyorum. (15öğrenciden 2'si cevap vermiştir)
- c. diğer derslerle aynı düzeyde keyif alıyorum. (15öğrenciden 2'si cevap vermiştir)

17. Bilgisayar destekli Arapça dil programlarını çalıştıktan sonra Arapçanın

- a. zevkli olduğunu anladım. (15öğrenciden 15'i cevap vermiştir)
- b. sıkıcı olduğunu anladım. (15öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)
- c. diğer dersler gibi olduğunu anladım. (15öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)

18. Okuma ile ilgili bilgisayar programlarını inceledikten sonra

- a. okuma metinlerini hiç sevmediğimi fark ettim. (15öğrenciden 1'i cevap vermiştir)

b. okuma metinlerini sevdiğimi fark ettim. (15öğrenciden 14'ü cevap vermiştir)

c. okuma dersinin diğer derslerden farklı olmadığını gördüm. (15öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)

19. Bilgisayar destekli Arapça öğretiminden sonra

a. Arapça dil becerilerini edinmede zorlanıyorum. (15öğrenciden 1'i cevap vermiştir)

b. Arapça dil becerilerini edinmede zorlanmıyorum. (15öğrenciden 14'ü cevap vermiştir)

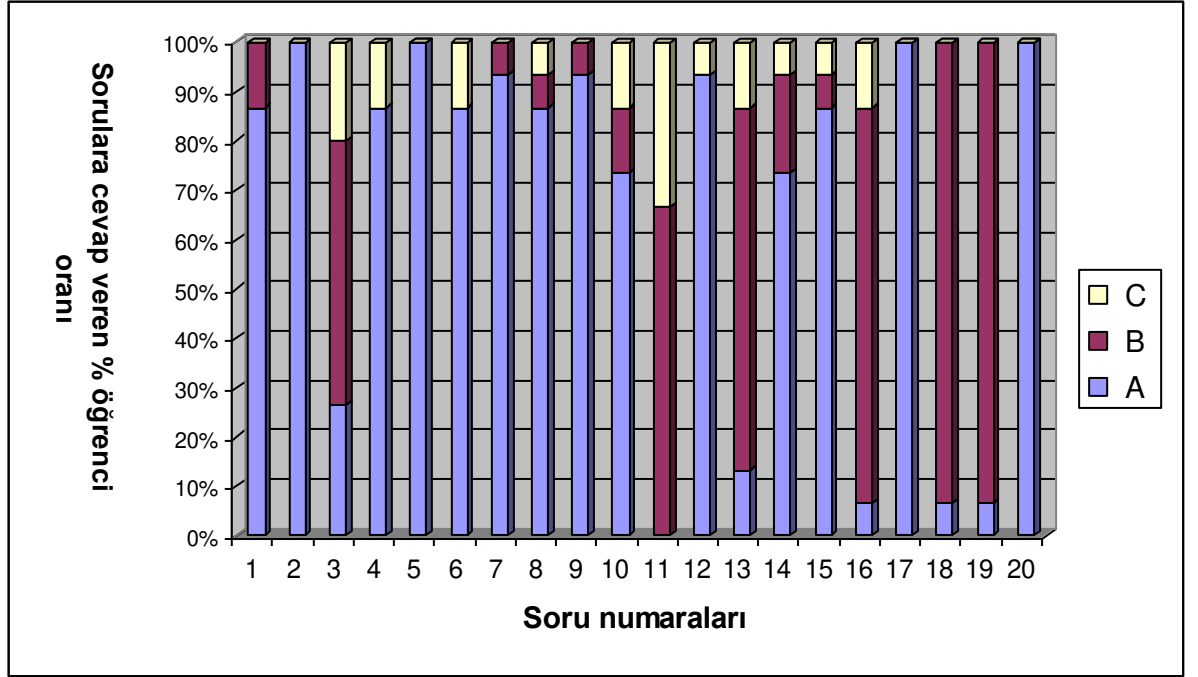
c. Arapça dil becerilerini edinmede bilgisayarın katkısı fazla değildir. (15öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)

20. Dinleme dersi çok çalışmayı gerektirmesine rağmen, bilgisayarla yapıldıktan sonra

a. zevkli hale gelmektedir. (15öğrenciden 15'i cevap vermiştir)

b. zor ve sıkıcıdır. (15öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)

c. normal bir çalışma halini almaktadır. (15öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)



Şekil 26: İkinci Anketin Sonuç Grafiği

ADAM (Ankara Düşünce ve Araştırma Merkezi) öğrencilerine uygulanan anket değerlendirilmesi:

Öğrenci sayısı: 6

Soru Numarası	A	B	C
1	6	0	0
2	6	0	0
3	2	2	2
4	3	0	3
5	4	0	2
6	5	0	1
7	5	1	0
8	4	2	0

9	4	1	1
10	4	0	2
11	0	3	3
12	5	0	1
13	4	1	1
14	5	1	0
15	5	0	1
16	0	6	0
17	6	0	0
18	0	5	1
19	0	6	0
20	5	1	0

Şekil 27: Üçüncü anketin sonuçlar tablosu, 20 sorudan oluşmakta ve her sorunun üç seçeneği bulunmaktadır (a, b, c)

Üçüncü gruba verilen anketin ayrıntılı bir biçimde değerlendirecek olursak;

1. Bilgisayar destekli Arapça öğretimi

- a. Arapça öğreniminde bana yardımcı olmaktadır. (6 öğrenciden 6'sı cevap vermiştir)
- b. Arapça öğreniminde bana zaman zaman yardımcı olmaktadır. (6 öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)
- c. Arapça öğrenimimi engellemektedir. (6 öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)

2. Bilgisayar destekli eğitiminden sonra Arapçayı anlama düzeyimin

- a. gelişmiştir. (6 öğrenciden 6'sı cevap vermiştir)
- b. zayıflamıştır. (6 öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)
- c. değişmemiştir. (6 öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)

3. Bilgisayar destekli Arapça öğretimi

- a. öğretmen merkezli anlatımdan daha iyidir. (6 öğrenciden 2'si cevap vermiştir)
- b. öğretmen merkezli anlatımla aynıdır. (6 öğrenciden 2'si cevap vermiştir)
- c. öğretmen merkezli anlatımdan daha kötüdür. (6 öğrenciden 2'si cevap vermiştir)

4. Bilgisayar destekli Arapça öğretimi

- a. dil edinimi yeteneklerimi geliştirmeye yardımcı olmaktadır. (6 öğrenciden 3'ü cevap vermiştir)
- b. dil edinimi yeteneklerimin gelişmesini engellemektedir. (6 öğrenciden hiçbirisi bu seçeneği işaretlememiştir)
- c. dil edinimi yeteneklerimin gelişmesine katkısı, diğer eğitim araçlarıyla aynıdır. (6 öğrenciden 3'ü cevap vermiştir)

5. Bilgisayardan Arapça öğretim programlarını izledikten sonra

- a. dinleme yeteneğimin geliştiğine inanıyorum. (6 öğrenciden 4'ü cevap vermiştir)
- b. dinleme yeteneğimin zayıfladığına inanıyorum. (6 öğrenciden hiçbirisi bu seçeneği işaretlememiştir)
- c. bunların dinleme yeteneğimi etkilemediğine inanıyorum. (6 öğrenciden 2'i cevap vermiştir)

6. Bilgisayar destekli Arapça öğretimi için materyal hazırlamak

- a. son derece önemlidir. (6 öğrenciden 5'i cevap vermiştir)
- b. Arapça öğretimi için bir engeldir. (6 öğrenciden hiçbirisi bu seçeneği işaretlememiştir)
- c. diğer materyalleri hazırlamakla aynıdır. (6 öğrenciden 1'i cevap vermiştir)

7. Bilgisayar destekli Arapça öğretim programlarını inceledikten sonra

- a. daha çok program izlemek istiyorum. (6 öğrenciden 5'i cevap vermiştir)
- b. bunların yeterli olduğunu düşünüyorum. (6 öğrenciden 1'i cevap vermiştir)

c. bunları seyretmenin gereksiz olduğuna inanıyorum. (6 öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)

8. Okuma dersini kitapla ya da bilgisayarla yapma konusunda bir tercihle karşı karşıya kalırsanız

- a. bilgisayarı tercih ederim. (6 öğrenciden 4'dü cevap vermiştir)
- b. kitabı tercih ederim. (6 öğrenciden 2'si cevap vermiştir)
- c. ikisi arasında fark yoktur. (6 öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)

9. Arapça öğrenimini bilgisayar destekli ya da geleneksel metotla yapma konusunda bir tercihle karşı karşıya kalırsanız

- a. bilgisayarı tercih ederim. (6 öğrenciden 4'ü cevap vermiştir)
- b. geleneksel metodu tercih ederim. (6 öğrenciden 1'i cevap vermiştir)
- c. ikisi arasında fark yoktur. (6 öğrenciden 1'i cevap vermiştir)

10. Üniversitenizde, içinde Arapça dil ğretim programlarının da yer aldığı bir bilgisayar programları fuarı düzenlense

- a. hemen bu programları satın alırım. (6 öğrenciden 4'dü cevap vermiştir)
- b. bu programları satın almam. (6 öğrenciden 0'ı cevap vermiştir)
- c. bu programları eğer ğretmen isterse satın alırım. (6 öğrenciden 2'si cevap vermiştir)

11. Arkadaşlarım bilgisayar destekli Arapça öğretiminden söz ettiklerinde

- a. kenara çekilir, konuya karışmam. (6 öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)
- b. konunun önemi hakkında konuşurum. (6 öğrenciden 3'ü cevap vermiştir)
- c. vaktim olursa ben de konu hakkında söz alırım. (6 öğrenciden 3'ü cevap vermiştir)

12. Bilgisayar destekli dil programlarından birini kullanarak bir okuma parçasını bitirdiğinizde

- a. diğer programları seyretme konusunda isteğiniz artar. (6 öğrenciden 5'i cevap vermiştir)
- b. bir daha başka program seyretmek istemezsiniz. (6 öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)
- c. başka bir program seyredip seyretmeme konusunda karar veremezsiniz. (6 öğrenciden 1'i cevap vermiştir)

13. Bir okuma parçasını kitaptan ya da bilgisayardan işleme konusunda bir tercihle karşı karşıya kalırsanız

- a. kitaptan işlerim. (6 öğrenciden 4'dü cevap vermiştir)
- b. bilgisayardan işlerim. (6 öğrenciden 1'i cevap vermiştir)
- c. ikisi de benim için aynı öneme sahiptir. (6 öğrenciden 1'i cevap vermiştir)

14. Öğretmeniniz, dinleme ve okuma derslerini bilgisayar destekli işleyeceğini söylediğinde

- a. mutlu olursunuz ve derslerin bu şekilde işlenmesinin devam etmesini istersiniz. (6 öğrenciden 5'i cevap vermiştir)
- b. öğretmenin isteğine uyarınız. (6 öğrenciden 1'i cevap vermiştir)
- c. dersleri bu şekilde işlemeyi tercih etmezsiniz. (6 öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)

15. Satın aldığınız derginin içinden bilgisayar destekli Arapça öğretim CD'si çıkarsa

- a. sevinirsiniz. (6 öğrenciden 5'i cevap vermiştir)
- b. cdnin başka bir konuda olmasını dilersiniz. (6 öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)
- c. sizin için içerik fark etmez. (6 öğrenciden 1'i cevap vermiştir)

16. Bilgisayar destekli okuma dersinde

- a. sıkılıyorum. (6 öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)
- b. büyük keyif alıyorum. (6 öğrenciden 6'sı cevap vermiştir)
- c. diğer derslerle aynı düzeyde keyif alıyorum. (6 öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)

17. Bilgisayar destekli Arapça dil programlarını çalıştıktan sonra Arapçanın

- a. zevkli olduğunu anladım. (6 öğrenciden 6'sı cevap vermiştir)
- b. sıkıcı olduğunu anladım. (6 öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)
- c. diğer dersler gibi olduğunu anladım. (6 öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)

18. Okuma ile ilgili bilgisayar programlarını inceledikten sonra

- a. okuma metinlerini hiç sevmediğimi fark ettim. (6 öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)
- b. okuma metinlerini sevdiğimi fark ettim. (6 öğrenciden 5'i cevap vermiştir)
- c. okuma dersinin diğer derslerden farklı olmadığını gördüm. (6 öğrenciden 1'i cevap vermiştir)

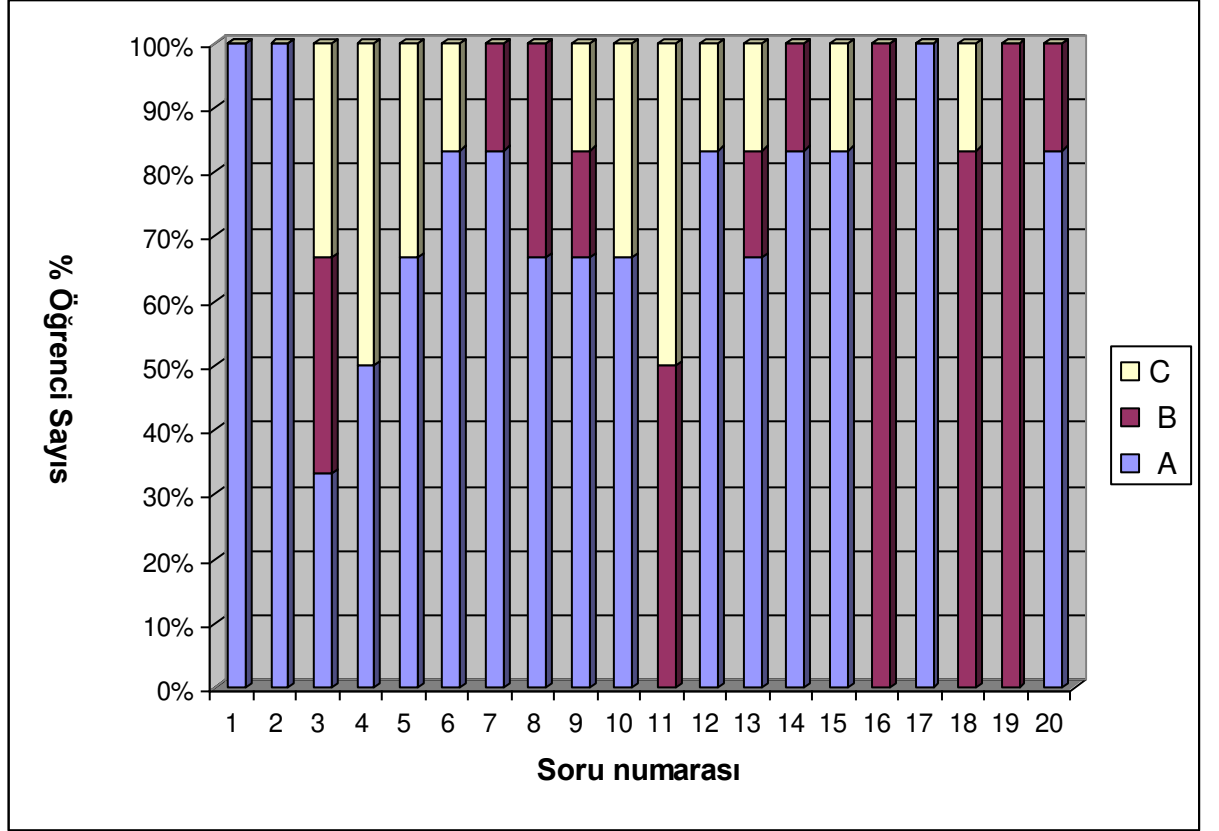
19. Bilgisayar destekli Arapça öğretiminden sonra

- a. Arapça dil becerilerini edinmede zorlanıyorum. (6 öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)
- b. Arapça dil becerilerini edinmede zorlanmıyorum. (6 öğrenciden 6'sı cevap vermiştir)
- c. Arapça dil becerilerini edinmede bilgisayarın katkısı fazla değildir. (6 öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)

20. Dinleme dersi çok çalışmayı gerektirmesine rağmen, bilgisayarla yapıldıktan sonra

- a. zevkli hale gelmektedir. (6 öğrenciden 5'i cevap vermiştir)
- b. zor ve sıkıcıdır. (6 öğrenciden 1'i cevap vermiştir)

c. normal bir çalışma halini almaktadır. (6 öğrenciden hiçbiri bu seçeneği işaretlememiştir)



Şekil 27: Üçüncü Anketin Sonuç Grafiği

3.10. Anketlerin Değerlendirilmesi:

Bu araştırmada **Yabancı Dil Olarak Bilgisayar Destekli Arapça Öğretimi** konulu doktora tezimizde Gazi üniversitesi, Eğitim Fakültesi Arap Dil Eğitimi Anabilim Dalı 1.sınıf, 2. sınıf ve ADAM (Ankara Düşünce ve Araştırma Merkezi) öğrencilerine uyguladığımız anketlerin sonuçları; bilgisayar destekli Arapça öğrenim yöntemi ile geleneksel dil öğretim yöntemi karşılaştırıldığında öğrencinin başarıları yönünden hangisinin daha etkili olduğunu belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yaklaşık on üç yıldır çeşitli okullarda geleneksel metotlar kullanarak Arapça öğretmenliği yapmış biri olarak, bilgisayar destekli Arapça öğretim programını uyguladıktan sonra, 3 grup üzerinde yaptığımız ankete göre şu sonuçlara ulaşılmaktadır:

Geleneksel sistemdeki sınıflarla BDE'deki sınıflar arasındaki farklar aşağıda görülen şekil 21'le özetlenebilir.

Geleneksel Eğitim Ortamı	BDÖ Ortamı
Ders tabanlı	Tartışma tabanlı
Yapısal	Esnek
Amaca yönelik	Sonuca yönelik
Çoğunlukla öğretmen merkezli	Bağımsız öğrenci
Geniş sınıflar	Küçük sınıflar
Öğretmen bilgi kaynağıdır	Öğretmen bilgiye yönlendirir

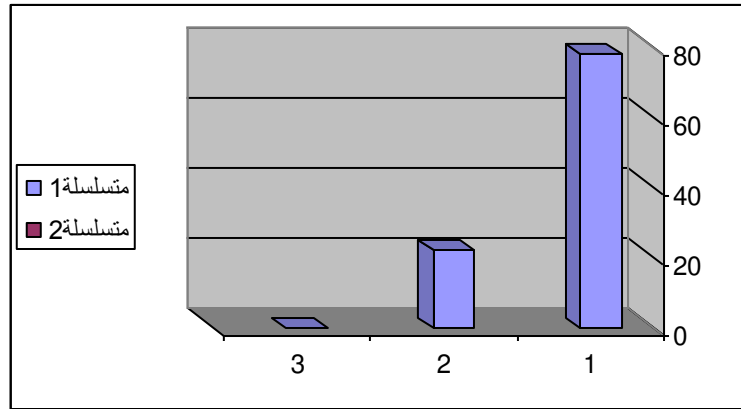
Şekil 28: Geleneksel Eğitim İle BDE'in Karşılaştırılması

Özetlemek gerekirse anketin sonucu aşağıdaki çizilen grafikte görüldüğü gibi; Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretiminde Bilgisayar kullanımı;

a) dil edinimi yeteneklerini geliştirmeye yardımcı olmaktadır maddesinin öğrenciler tarafından işaretlenme oranı (%78)dir.

b) dil edinimi yeteneklerinin gelişmesini engellemektedir maddesinin öğrenciler tarafından işaretlenme oranı (%22)dir.

c) Dil edinimi yeteneklerinin gelişmesine katkısı, diğer eğitim araçlarıyla aynıdır maddesinin öğrenciler tarafından işaretlenme oranı (% 0)dir.



Şekil 29: Arapça Öğretiminde Bilgisayar Kullanımına Yönelik Hazırlanan Grafik

Açıklama:

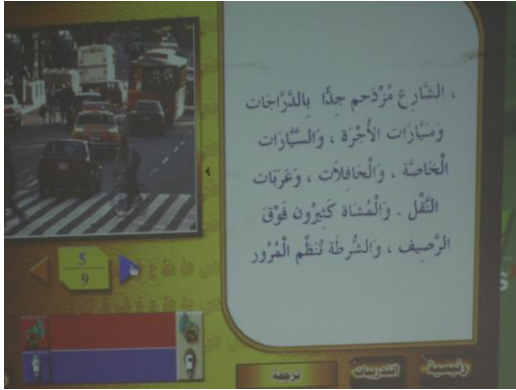
1= % 78 (Dil edinimi yeteneklerini geliştirmeye yardımcı olmaktadır).

2= % 22 (Dil edinimi yeteneklerinin gelişmesini engellemektedir).

3= % 0 (Dil edinimi yeteneklerinin gelişmesine katkısı, diğer eğitim araçlarıyla aynıdır).

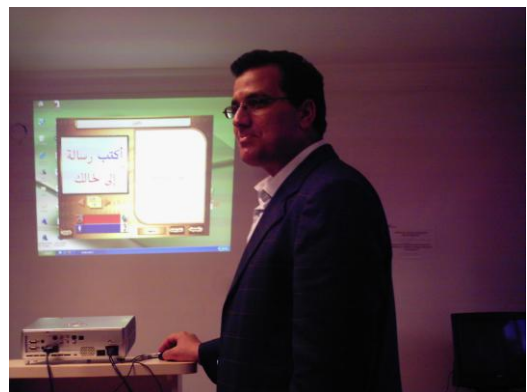
EK: 2

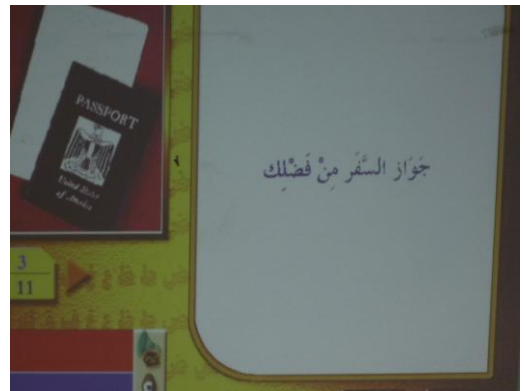
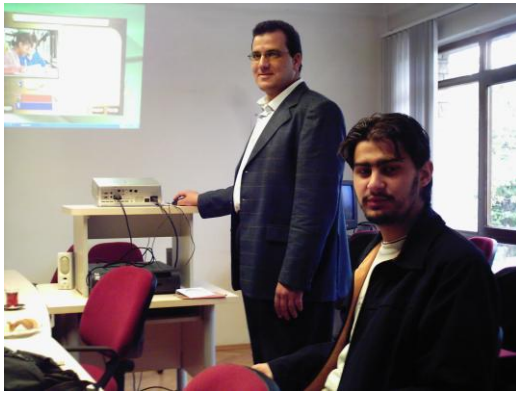
Öğrencilere Bilgisayar Destekli Arapça Kursunda Uygulama Sırasında Çekilmiş Fotoğraflar:

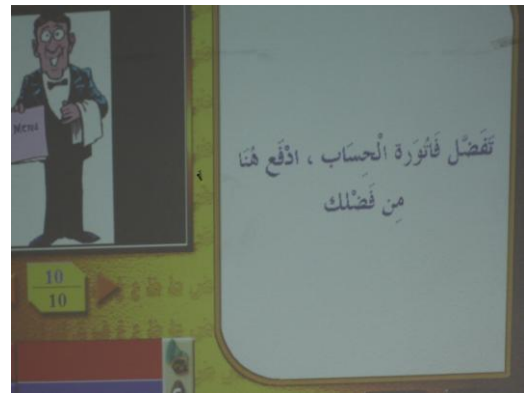
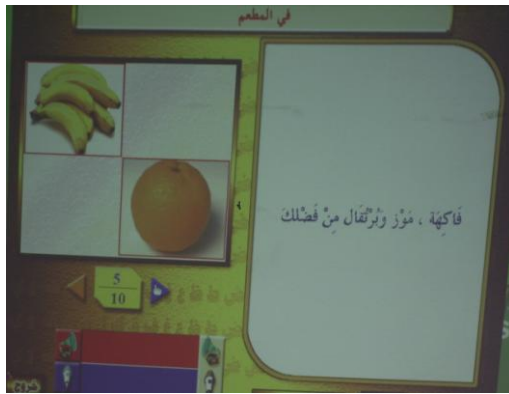












KAYNAKÇA

AKPINAR, Y. (1999). **Bilgisayar Destekli Öğretim ve Uygulamalar**. Ankara: Anı Yayıncılık.

AKTÜMEN, M. (2002). **İlköğretim 8. Sınıflarda Harfli İfadelerle İşlemlerin Öğretiminde Bilgisayar Destekli Öğretimin Rolü**. Ankara. G.Ü. Eğitim Bilimleri En. (Yüksek Lisans Tezi).

ALKAN, C. (1987). **Eğitim Teknolojisi**. Ankara: Atilla Kitapevi.

ALKAN, C, Deryakulu D., Şimşek N. (1995). **Eğitim Teknolojisine Giriş: Disiplin, Süreç, Ürün**. Ankara: Önder Matbaacılık.

ALTINKAYA, H. (1998). **Türkiye'de Bilgisayar Destekli Eğitimin Gelişimi**. Ankara: (Yüksek Lisans Tezi).

ALTUN, M. (1998). **Eğitim Fakülteleri ve İlköğretim Öğretmenleri için Matematik Öğretimi**. Bursa: Alfa Yayıncılık.

ALYAZ, Y. (ts). **Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretiminde Bilgisayar Kullanımı**. Y.Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

AR, G. (1996). **Öğrenen Kişi Açısından Bireysel Teknikler**. Ankara: Aydın Web Tesisleri.

ARI, M. B. P. (1999). **Okul Öncesi Döneminde Bilgisayar Destekli Eğitim**. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

ARSEVEN, A. (1986). **Bilgisayar Destekli Öğretim. TED Birinci Bilgisayar Eğitimi Toplantısı**. Ankara.

AŞKAR, P. (1991). **Bilgisayar Destekli Öğretim Ortamı. Eğitimde Nitelik Geliştirme, Eğitimde Arayışlar 1. Sempozyumu Bildiri Metinleri**. İstanbul.

AŞKAR, P. (1987). **Bilgisayar Destekli Öğretimde Kullanılan Yazılım Paketlerinin Geliştirilmesinde ve Değerlendirilmesinde Dikkat Edilecek Noktalar.** ‘Eğitim ve Bilim, Cilt: 12, sayı: 66, Ankara.

AYTAŞ, G. (1991). **Eğitimde Yeni Teknoloji Kullanımındaki Virajlarda Bilgisayar Destekli Eğitimin Düşündürdükleri.** Milli Eğitim Vakfı Dergisi. Ankara.

BAYKAL, A. (1984). **Öğretim Makineleri İçinde Neden Bilgisayar.** 1. Bilgisayar Kongresi. Ankara.

BAYAKAL, A. (1986). **Bilgisayar Destekli Öğretim Yaşadıkça Eğitim.** Ankara.

BAYRAKTAR, E. (1988). **Bilgisayar Destekli Matematik Öğretimi.** Doktora Tezi. Ankara: A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

BAIRD, B. (1996). **The High School Science Classroom of The Future. Essays on The Future of Secondary Education, Aspecial Issue of High School Journal .** December 1995/January 1996.

BEŞİROĞLU, S. (2001). **İnternet Destekli Öğretim Örneği.** G.Ü. Fen Bilimleri En. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

BİNGÖL, H. (1998). **Bilgisayar Destekli Eğitim.** Cumhuriyet Bilim Teknik.

BITTER, G. G. (1989). **Microcomputers in Education Today.** California: Mitchell Publishing.

BÜLBÜL, İ. (1999). **Öğretim Amaçlı Bilgisayar Yazılımlarında Ekran Tasarımı.** Milli Eğitim.

Commission On Instructional Technology. (1970). To improve learning. A report to president and the congress of the United States, Washington, Dc: Commission on Instructional Technology.

COTTON, E. G. (1996). **The Online Classroom: Teaching With The Internet.** Bloomington, Indiana: ERIC Clearinghouse on Reading, English and Communication.

ÇEVİK, A. (2001). Yabancı Dil Öğretiminde Bilgisayar Destekli Öğrenme Yönteminin Öğrenci Başarısına Etkisi. Eskişehir. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Y. Lisans Tezi).

ÇİLENTİ, K. (1988). **Eğitim Teknolojisi ve Öğretim.** Ankara: Kadioğlu Matbası.

ÇORUH, L. **BDE (Bilgisayar Destekli Eğitim) Kapsamında Hazırlanan Bilgisayar Oyunlarının 4-6 Yaş Arası Çocuklara Temel Kavramların Öğretilmesindeki Etkisi .** Ankara . G.Ü. Eğitim Bilimleri En. Grafik Eğitim Dalı. (Yüksek Lisans Tezi).

DEMİREL, Ö. (1996). **Türkçe Programı ve Öğretimi.** Ankara: Şefak Matbaacılık.

DENİZ, L. (1989). **Bilgisayar Yazılımlarının Değerlendirilmesi.** Yüksek Lisans Tezi. Ankara. Ankara Üniversitesi.

DIEM. R. (1986). **Microcomputer Technology in Educational Environments:** Three Case Studie Journal of Educational Research.

DOĞRU, S ve ARSLAN, Z. (1993). **Eğitim Teknolojisi ve Eğitim Araç-Gereçleri.** Ankara.

ENGİN, A. O. (2006). **Yabancı Dil Konuşma Becerilerinin Geliştirilmesinde "Dolaylı Anlatım" Yöntem Yaklaşımı ve Öğrenme Başarısını Etkileyen Değişkenler.** EKEV, Akademi Dergisi, Sayı:28. Erzurum.

ENGLER, D. (1972). **Instructional Technology and The Curriculum.** In F.j. Paula and R.J. Goff (Ed), **Technology in Education: Challenge and Change.** Worthingon, OH: Charles A. Jone

ERGİN, A. (1995). **Öğretim Teknolojisi. İletişim.** Ankara: Pegem Yayıncılık.

ERSOY, A. (2000). **Bilgi Toplumu Olma Sürecindeki Türkiye.** BTIE 2000 Bildiriler Kitabı. Ankara.

ERTÜRK, S. **Eğitimde Program Geliştirme.** Ankara: Meteksan A.Ş.

el-FÂR, İ. (2004). **Tarbaviyyetu'l-Hâsûb.** Kahire: Dâru'l- el-Fikri'l-Ârabî

GATES, B. (1998). **Önümüzdeki Yol.** Çev. Esra Davutoğlu. Ankara: Arkadaş Yayınları.

GENEL, T. (1998). **Ortaöğretimde İkinci Dereceden Fonksiyonların Grafiği Konusunun Öğretiminde Bilgisayar Desteğinin Rolü.** (Yüksek Lisans Tezi.) Ankara.

GÜNEŞ, N. (1991). **Bilgisayarla Öğretimde Değişik Yaklaşımların Öğrenme Üzerindeki Etkileri.** Ankara: A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

GÜRBÜZ, T. (2000). **Değişen Anlamıyla Bilgisayar Okuryazarlığı.** BTIE 2001 Bildiriler Kitabı. Ankara.

HÂDÎ, Z. M. (1992). **el-Hâsûbu fil-Mektebâti**. Kahire: ed-Dâruş-Şarkiyye.

HARLOW. (1984). **The Computer: Humanistle Consideration Computers in the School**. Vol: 1. Pp: 43–51.

HAWKÎRÎDGE, D. J, Mc Mahan, J. H. (1990). **Computer in Third World Schools Examples, Experiensce an Issue**, The Macmillan Press Ltd. London.

HEALY, J. (1998). **Failure to Connect- How Computers Affect Our Childeren's Minds-for Better and Worse**. New York. Simon&Schuster.

HİCÂZÎ, K. M. (1999). **el-İdâretul-Âmmetu lil-Kompûterit-Tâlîmî Beynel-Emsi vel-Gadi**. Kahire.

el-HÛLÎ, M. A. (2000). **Arapça Öğretim Metotları** (Çev. Cihaner Akçay), Ankara.

İPÇİOĞLU, M. (2000). **Bilgisayar Destekli Tarih Eğitimi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

İŞLER, V. (1999). ODTÜ Sanal Kampüsü Bilgi Teknolojileri Sertifika Programı. **Birinci Uzaktan Eğitim Sempozyumu** 15–16 Kasım 1999. Kara Kuvvetleri Komutanlığı. Ankara.

KARAIL, R. (2001). **Yabancı Dil Ediniminde Konuşma Becerisinin Geliştirilmesine Yönelik Yaklaşımlar**. Ankara: G.Ü. Eğit. Bil.En. (Yüksek Lisans Tezi).

KESER, H. (1998). **Bilgisayar Destekli Eğitim İçin Bir Model Önerisi**. Ankara Ün. Sos. Bil. En. (Doktora Tezi)

KİRİNK, G. (1998). 7.Sınıf Düzeyinde Denklemler Konusunun Öğretiminde Bilgisayar Destekli Öğretim Yöntemi ile Geleneksel Yöntemin Öğrenci Başarısına Etkileri. Ankara. H.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü.

KOÇ, Z. (1999). Türkçe Bilgisayar Eğitimi Yazılımı. Cebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü. Cebze. (Yüksek Lisans Tezi).

KÜÇÜKAHMET, L. (1997). Öğretim İlke ve Yöntemleri. Ankara: Gazi Kitabevi.

NUMANOĞLU, M. (1990). Milli Eğitim Bakanlığı Bilgisayar Destekli Eğitim Projesi Bilgisayar Destekli Eğitim Yazılımlarında Bulunması Gereken Eğitsel Özellikler. Ankara Ün. Sos. Bil. En (Yüksek Lisans Tezi).

ODABAŞI, F. (1997). Yabancı Dil Öğretiminde Bilgisayar Kullanımı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

ODABAŞI, F. (1997). Bilgisayar Destekli Dil Öğretiminin Geleneksel Sınıf Öğretimiyle Karşılaştırılması, Nasıl Bir Eğitim Sistemi Seminer Notları, Bilsa Yayınları, Ankara.

ÖKTEN, M. (2002). Almanya’da İletişim Temelli Yabancı Dil Öğretimi Hakkında Güncel Yaklaşımlar. G.Ü. Eğit. Bil. En. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

ÖNDER, K. (1992). Öğretimde Program, İlke ve Yöntemler. İstanbul: Açı Yayınları.

ÖZTÜRK, M. C. (1995). Bilgisayar Destekli Dil Öğretiminde Yazılım Değerlendirme. Eskişehir. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü.(Yüksek Lisans Tezi).

PEMBECİ, İ. (1998). **A Unification Based Tool for Learning of Turkish Morphology**. Ankara. ODTÜ (Yüksek Lisans Tezi).

PETÜK, E. (2005). **Bilgi Teknolojisi Sınıflarının Bilgisayar Destekli Eğitimdeki Rolüne İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri**. G.Ü. Eğitim Yöneticiliği ve Deneticiliği Bilişim Dalı, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara.

PICCIANO, A. G. (1994). **Computers in the Schools: Aguide to Planing and Administration**. New York: Macmillan.

PRODRUMU, L. (1995). **İyi Bir Dil Öğretmeni**, (Çev. Cihan Gültekin), Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Dergisi, (83), 36-48).

RICHMAN, J. A. (1995). **Use of Technology in Teaching of The Berkshire School**. T.H.E. Journal.

RIZA, E. (1997). **Eğitim Teknolojisi Uygulamaları**. İzmir: Anadolu Matbaası.

es-SAÎD, M. S. (1997). **et-Teknolojiye Vesîletun-li-Tatvîrit-Tâlîmî fil-Karnil-Hâdi vel'İşrîn**. Milli Eğitim Bakanlığı.

SEFEROĞLU, S. S. (2006). **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı**. Ankara: Pegem Yayıncılık.

SEYYİD, F. A. (1990). **el-Kumbiyûter fit-Tâlîm**. Kahire: Dârul-Mearîf.

SMITH, R. A. (1995). **How Computers Can Be Used in Schools: Aparent's Guide**. The Computing Teacher.

SURUR, A. F. (1990). **el-Meşru' el-Kavmiyyu li-İthâlil-Hâsibâti Fit-Tâlim**. Kahire.

eş-ŞENEVÂNÎ, E. A. (2001). **el-Mutatallâbâtut-Terbeviyyetu li-Tâlimil-Hâsibil Âlî fil-Merhaletis-Saneviyyetil-Âmme**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hilvan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi. Kahire.

ŞİMŞEK, N. (2007). Öğretim Teknolojileri Kullanımı ve Materyal Geliştirme. Ankara: Pegem Yayıncılık

eş-ŞİRBÎN, H. A. (2000). **Meşru' İdhalil-Hâsibil-Âlî fil-Medârisis-Sâneviyyeti fî Mısır**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mansura Üniversitesi, Eğitim Fakültesi. Mansura.

UŞUN, S. (1998). **Dünyada ve Türkiye’de Bilgisayar Destekli Öğretim**. Ankara: Pegem Yayıncılık.

VEZNEKY, R. (1992). Computer Assisted Instruction. London: Longman, New York&London.

YAĞCI, A. (2002). **İlköğretim 4. ve 5. Sınıflarda Dilbilgisi Öğretiminde Bilgisayar Teknolojisinin Kullanımına Yönelik Uygulamalı Bir Yaklaşım**, G.Ü. Eğitim Bilimleri En. (Yüksek Lisans Tezi).

YALÇIN, N. (2006). **Konuşma Tanıma Teknolojisi Yardımıyla İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerine İlkokuma Yazma Öğretimi İçin Bir Yazılım Geliştirme**, G.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

YALIN, İ. (1998). **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

YAŞAR, Ş. (1992). **Öğrencilerin Bilgisayara İlişkin Genel Tutumları**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

YAŞAR, Ş. (1997). **Expanding The Effective of Computers in Middle and High Schools in Turkey**, Anadolu University Publication Eskişehir.

YAZDANI, M. (1999). **Computer supported cooperative learning in a virtual university**. Journal of Computer Assisted Learning.

YAZAR, Ö. **Bilgisayar Destekli Eğitimin Dünyada ve Türkiye’de Gelişimi** ‘Bt Haber Dergisi. Sayı: 162,9 Nisan, 1998.

YAZICI, A. **Bilgisayar Eğitimi Bilgisayar Destekli Eğitim**. Monitör Dergisi. 25 Aralık 1985, 2.

YILDIZ, M. AVŞAR, E. (2005), **Arapça Yazma ve Okuma Kılavuzu**, İstanbul: Elif Yayınları.

YILDIZ, M. AVŞAR, E. (2006), **Türkçe Çevirileriyle Arapça Seçme Hikâyeler**, I, İstanbul: Elif Yayınları.

YILDIZ, M. AVŞAR, E. (2006), **Türkçe Çevirileriyle Arapça Seçme Hikâyeler**, II, İstanbul: Elif Yayınları.

YILDIZ, R. (2004). **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme**, Ankara: Atlas Kitabevi

YILMAZ, V. **Okullarda Bilgisayar Kullanımının Uzun Vadeli Planlaması**, İstanbul: İnkılap Kitap Evi.